

Samen maken wij Teylingen

Begroting 2026-2029

Teylingen. Moderne dorpen midden in de wereld

gemeente
TEYLINGEN

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
1.1 Voorwoord	5
1.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief 2026-2029	9
1.3 Begroting in één oogopslag	12
1.4 Leeswijzer	14
2 Programmaplan	16
2.1 Programma 1. Samenleven	16
2.1.1 Vitaliteit	17
2.1.2 Zorg voor elkaar	20
2.1.3 Werk en inkomen	23
2.1.4 Opgroeien en opvoeden	26
2.1.5 Thuis als basis	31
2.1.6 Passende ondersteuning	34
2.1.7 Burgerzaken	35
2.1.8 Beleidsindicatoren	39
2.1.9 Kaderstellende stukken	43
2.1.10 Wat mag het kosten?	44
2.2 Programma 2. Leefomgeving	47
2.2.1 Mobiliteit	48
2.2.2 Gebiedsontwikkeling	50
2.2.3 Openbare ruimte	52
2.2.4 Duurzaamheid	56
2.2.5 Wonen	59
2.2.6 Beleidsindicatoren	63
2.2.7 Kaderstellende stukken	65
2.2.8 Wat mag het kosten?	66
2.3 Programma 3. Bedrijvigheid	68
2.3.1 Economie	69
2.3.2 Recreatie en toerisme	72
2.3.3 Erfgoed	74
2.3.4 Beleidsindicatoren	76
2.3.5 Kaderstellende stukken	77
2.3.6 Wat mag het kosten?	78
2.4 Programma 4 Bestuur	80
2.4.1 Dienstverlenende overheid	81
2.4.2 Samenwerkende overheid	83
2.4.3 Rechtmatige overheid	86
2.4.4 Participerende overheid	90

2.4.5 Openbare orde en veiligheid	92
2.4.6 Verbonden partijen	98
2.4.7 Beleidsindicatoren	98
2.4.8 Kaderstellende stukken	101
2.4.9 Wat mag het kosten?	102
2.5 Algemene dekkingsmiddelen	104
2.5.1 Wat mag het kosten?	105
2.5.2 Overhead	107
2.5.3 Vennootschapsbelasting	107
3 Paragrafen	108
3.1 Paragraaf Lokale heffingen	108
3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	117
3.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	122
3.4 Paragraaf Financiering	134
3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering	139
3.6 Paragraaf Open Overheid	140
3.7 Paragraaf Verbonden partijen	141
3.8 Paragraaf Grondbeleid	155
3.9 Paragraaf Duurzaamheid	164
3.10 Paragraaf Opvang ontheemden	166
4. Financiële begroting	168
4.1 Financieel overzicht van baten en lasten	168
4.1.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming	168
4.1.2 Overzicht van baten en lasten	170
4.1.3 Verschillen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025	171
1. Samenleven	171
2. Leefomgeving	185
3. Bedrijvigheid	191
4. Bestuur en ondersteuning	195
5. Algemene dekkingsmiddelen	199
4.1.4 Overzicht van incidentele baten en lasten	202
4.1.5 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	203
4.1.6 Structureel begrotingsevenwicht	204
4.2 Uiteenzetting van de financiële positie	207
4.2.1 Geprognosticeerde balans	207
4.2.2 Investerings 2026-2029	209
4.2.3 Reserves en voorzieningen 2026-2029	215
4.2.4 Verloop van reserves 2026-2029	217
Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld	219

Bijlage 2: Risico-inventarisatie	227
--	-----

1 Inleiding

1.1 Voorwoord

Voorwoord

Het college van de gemeente Teylingen presenteert de Programmabegroting 2026–2029. In deze begroting laten we zien hoe we samen verder bouwen aan de plannen uit het raadsprogramma en het collegewerkprogramma “Samen maken we Teylingen”. We maken inzichtelijk welke keuzes we maken, hoeveel geld er beschikbaar is en waaraan we dat besteden. Het is een moment waarop we als gemeente verantwoording afleggen én vooruitkijken: hoe zorgen we ervoor dat Teylingen een fijne plek blijft om te wonen, werken en leven – voor iedereen. De gemeenteraad bespreekt de begroting op 6 november 2025. Dan wordt duidelijk welke richting we samen opgaan in de komende jaren.

Laatste begroting van deze raadsperiode: samen keuzes maken in een uitdagende tijd

In maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De begroting die nu is opgesteld, is daarmee de laatste van deze raadsperiode. En dat gebeurt in een tijd waarin gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden krijgen, terwijl de beschikbare middelen juist afnemen. Dat vraagt om keuzes, duidelijke prioriteiten en vooral: samenwerking.

Het Rijk heeft forse bezuinigingen aangekondigd. Hoewel er in 2026 en 2027 tijdelijk extra geld beschikbaar komt, schuift het zogeheten ‘ravijnjaar’ door naar 2028. Dat betekent dat we als gemeente op termijn met nog grotere financiële tekorten te maken krijgen. Tegelijkertijd zien we dat de maatschappelijke vraagstukken steeds complexer worden. De druk op jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) blijft toenemen, het vinden van personeel blijft lastig, en ook voor de gemeente stijgen de kosten. Daarnaast wordt er steeds meer gevraagd van de veerkracht en weerbaarheid van onze inwoners en partners.

We kijken waar we kunnen besparen, hoe we onze inkomsten kunnen versterken, en wat écht nodig is om te blijven doen waarvoor we als gemeente staan. We doen dat met één helder doel voor ogen: blijven bouwen aan een Teylingen waarin jong en oud zich gezien en gesteund voelt. Want samen maken we Teylingen.

Mijlpalen in het vooruitzicht

Omvangrijke projecten die komende jaren op de planning staan zijn bijvoorbeeld: de herontwikkeling van de Ruïne van Teylingen, de realisatie van de Regiodeal, de centrumplannen en Nieuw Boekhorst. In Nieuw Boekhorst wordt de komende jaren gebouwd aan een groene en duurzame wijk. Met meer dan 1250 woningen voor verschillende doelgroepen, een basisschool, sportvelden en verschillende speel- en sportplekken. En dit is niet de enige plek waar gebouwd wordt: de woningbouwprojecten Langeveld, De Waaier en de Kagerbuurt vorderen gestaag. De herontwikkeling van de Ruïne van Teylingen krijgt steeds meer vorm. Inwoners en toeristen kunnen in de toekomst nog meer genieten van dit historische monument met een rijke middeleeuwse geschiedenis en de omliggende terreinen. Ook wordt gewerkt aan het verbeteren van de drie centra in Sassenheim, Voorhout en Warmond. Met als doel: centra die levendig, veilig en groen blijven, klimaatadaptief worden en aantrekkelijk zijn om te wonen, winkelen, ontmoeten en ondernemen.

Begroting sluitend door maatregelen

Zoals gezegd krijg Teylingen, net als veel andere gemeenten, minder geld van de Rijksoverheid. Tegelijkertijd moeten we meer uitgeven, bijvoorbeeld aan jeugdzorg en de Wmo. Om de begroting in balans te brengen, moesten er richting geven worden bij het vaststellen van de Kadernota. Hierbij is gekeken hoe kunnen we besparen (64%), maar ook hoe kunnen we onze inkomsten verhogen (36%).

In juli 2025 is door de gemeenteraad tijdens de bespreking van de Kadernota richting geven aan het college. Enkele maatregelen die toen genoemd zijn: besparen via onze gemeenschappelijke regelingen, besparen op het onderhoud van boomgaten, laten vervallen van de natte gymles (zwemmen in plaats van gym), invoeren van verblijfsbelasting en het verhogen van de onroerendezaakbelasting (OZB) voor woningen en niet-woningen.

Tabel maatregelen

Maatregelen	Jaar 2026 in euro's	%
Bezuinigingen		
Gemeenschappelijke regelingen	€ 1.934.000	
Laaghangend fruit	€ 629.000	
Bestuurlijke maatregelen	€ 480.000	
Totaal bezuinigingen	€ 3.043.000	64%
Inkomsten verhogende maatregelen		
OZB en overige belastingen (inclusief indexatie van 2,2%)	€ 1.692.000	36%

Naar aanleiding van de motie 'Inzet extra bezuinigingen en meevallers' heeft het college gezocht naar mogelijkheden voor het 'verzachten' van de stijging van de OZB voor niet-woningen. Het voorstel van het college is om in 2026 75% van het voorgestelde rekentarief uit de Kadernota voor niet-woningen (zowel de eigenaren als de gebruikers) te hanteren en vanaf 2027 100% op te nemen. Hiermee wordt de verhoging naar het rekentarief in twee stappen gerealiseerd.

Het college is zich ervan bewust dat het besparen op gemeenschappelijke regelingen impact kan hebben op de kwaliteit en continuïteit van voorzieningen waar inwoners op rekenen. Deze regelingen zijn vaak gericht op samenwerking en efficiëntie, maar bezuinigingen kunnen ook leiden tot verschraving of verminderde slagkracht. Daarom houden we de effecten van deze keuzes nauwlettend in de gaten. We monitoren actief wat de gevolgen zijn voor de dienstverlening, de samenwerking met partners en de maatschappelijke opgaven waar we samen voor staan. Waar nodig sturen we bij, met oog voor de belangen van onze inwoners en de lange termijn.

Zo heeft college heeft de motie 'De taakstelling geldt ook voor HLTsamen' ingebracht in het bestuur van HLTsamen. Het bestuur ziet geen mogelijkheden om verder te bezuinigen (dan de opgenomen 4%) op de bedrijfsvoering van HLTsamen. Verder gaan betekent snijden in de ontwikkelkracht. En dat raakt uiteindelijk ook de dienstverlening aan inwoners, ondernemers en bestuur. Want een organisatie die niet ontwikkelt, verliest aan kwaliteit. Als gemeente Teylingen verdere besparingen wil bij HLTsamen zal het bezuinigen moeten doen in de programma's, die doorwerken in HLTsamen.

De provincie Zuid-Holland heeft de wettelijke taak om de financiële huishouding in Teylingen te controleren en te ondersteunen. Dit om te voorkomen dat er structurele tekorten staan en om de kwaliteit van het openbaar bestuur te waarborgen. De provincie heeft na de behandeling van de Kadernota aangegeven akkoord te zijn met het pakket genoemde maatregelen in de Kadernota. Ook gaven zij aan dat de ontwikkelingen van het gemeentefonds goed zijn verwerkt. De ontwikkelingen rondom de nog steeds toenemende uitgaven aan jeugdhulp, leidt wel tot extra alertheid. Dit zal de provincie dan ook blijven monitoren.

Sociaal domein

Het sociaal domein neemt een steeds grotere plek in gemeentelijke begrotingen in, ook in Teylingen. Dit omdat gemeenten sinds de decentralisaties meer zorgtaken op zich hebben genomen, terwijl de middelen vaak achterblijven. Tegelijkertijd groeit de vraag naar ondersteuning – van jeugdzorg tot Wet maatschappelijke ondersteuning – en worden de problemen waarmee inwoners kampen complexer en verweven. Uiteraard willen wij onze inwoners blijven helpen, maar we staan voor de moeilijke taak om dit te doen binnen steeds krappere budgetten. Deze spanning tussen betrokkenheid en betaalbaarheid raakt de kern van wat we als gemeente willen zijn: een betrouwbare partner voor mensen die steun nodig hebben.

Het versterken van preventie is essentieel om de gezondheid en het welzijn van inwoners duurzaam te verbeteren. Door vroegtijdig in te zetten op een gezonde leefstijl, mentale veerkracht en een sterke sociale basis, kunnen we veel problemen voorkomen en de druk op de zorg verlichten. De landelijke akkoorden IZA (Integraal Zorgakkoord) en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) bieden hiervoor belangrijke kaders en stimuleren samenwerking tussen gemeenten, zorgpartners en maatschappelijke organisaties. Via de SPUK-regeling (Specifieke Uitkering) worden middelen beschikbaar gesteld om deze preventieve aanpak lokaal te realiseren. Het college ziet hierin een kans om preventie structureel te verankeren in beleid en uitvoering, met oog voor de brede maatschappelijke opgaven waar Teylingen voor staat.

Het versterken van preventie is essentieel om de gezondheid en het welzijn van inwoners duurzaam te verbeteren. Door vroegtijdig in te zetten op een gezonde leefstijl, mentale veerkracht en een sterke sociale basis, kunnen we veel problemen voorkomen en de druk op de zorg verlichten. De landelijke akkoorden IZA (Integraal Zorgakkoord) en GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) bieden hiervoor belangrijke kaders en stimuleren samenwerking tussen gemeenten, zorgpartners en maatschappelijke organisaties. Via de SPUK-regeling (Specifieke Uitkering) worden middelen beschikbaar gesteld om deze preventieve aanpak lokaal te realiseren. Een concreet voorbeeld is de pilot Zorgzame Wijken (WWZ), waarin inwoners, professionals en organisaties samen werken aan een sterke sociale infrastructuur en toegankelijke ondersteuning dichtbij huis. Deze wijkaanpak sluit aan bij de principes van positieve gezondheid en draagt bij aan het versterken van de eigen regie en het netwerk van inwoners. Het college ziet hierin een kans om preventie structureel te verankeren in beleid en uitvoering, met oog voor de brede maatschappelijke opgaven waar Teylingen voor staat.

De komende jaren blijven de kosten voor jeugdhulp en de Wmo onzeker. De taskforce jeugdzorg is een belangrijke stap in de gezamenlijke regionale aanpak om de jeugdzorg toegankelijk, betaalbaar en toekomstbestendig te houden. Met de Kadernota is al besloten om vooraf te investeren in de uitvoering van de maatregelen. Die investering is opgenomen in de meerjarenbegroting, wat laat zien dat we voorsorteren op verandering. De inzet is helder: kinderen en gezinnen tijdig de juiste hulp bieden, en tegelijkertijd zorgen dat we als gemeente grip houden op de kwaliteit en kosten van zorg. Het is een traject dat vraagt om samenwerking, vertrouwen en doorzettingsvermogen – en dat doen we samen met onze partners in de regio. In 2026 worden de eerste maatregelen doorgevoerd. De verwachting is dat de eerste resultaten in 2027 zichtbaar zullen worden.

Keuzes in de nabije toekomst

In de komende jaren komen nog de nodige opgaven op ons af: we werken aan een nieuwe voorzieningennota, een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs, actualisatie en uitvoering van de beheerplannen en de verduurzamingsopgave van het gemeentelijk vastgoed. Deze opgaven brengen vanzelfsprekend ook financiële consequenties mee zich mee. Gezien de financiële situatie zal dit ook weer keuzes met zich meebrengen.

Ook zien we dat het onderwerp maatschappelijk weerbaarheid onverminderde aandacht krijgt in de rijksbegroting. Vanaf 2027 wordt hier landelijk 70 miljoen euro extra voor vrijgemaakt. Onder meer wordt dit geld gebruikt voor publiekscampagnes en het inrichten van een landelijk dekkend stelsel van informatie- en noodsteunpunten samen met gemeenten en veiligheidsregio's. De Veiligheidsregio Holland Midden maakt op dit moment een voorstel voor het bestuur waar regionale invulling van noodsteun-punten onderdeel van zijn.

Voor de komende jaren loopt het tekort op tot ongeveer 1,5 miljoen euro in het jaar 2029. Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 moet het nieuwe gemeentebestuur hierover beslissingen nemen.

Tot slot

We willen dat iedereen prettig kan wonen en leven in Teylingen. Dit vraagt om een gezonde financiële basis, maar óók om het benutten van de kracht van onze samenleving. Die kracht uit zich in een rijk verenigingsleven, veel betrokken vrijwilligers, ondernemers, actieve geloofsgemeenschappen en kerken die een verbindende rol spelen in buurten en wijken. Samen zetten we ons in voor een leefbare, zorgzame en vitale gemeente.

Veel opgaven zijn ingewikkeld en vragen om een gezamenlijke aanpak. Daarom stellen we prioriteiten, blijven we elkaar ontmoeten en zijn we in gesprek met elkaar.

Samen maken we Teylingen.

Namens het college van burgemeester en wethouders,
M. Volten

Wethouder Financiën

1.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief 2026-2029

Aan de gemeenteraad is voor het zomerreces de Kadernota 2026 toegezonden. De Kadernota was inclusief de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 Gemeentefonds. De gepresenteerde kaders vormen de basis. In de onderstaande tabel is het saldo gepresenteerd

Financiële doorkijk Programmabegroting 2026-2029

Bedragen x € 1.000 (-/- = nadelig)				
Financieel beeld kadernota	2026	2027	2028	2029
Meerjarenraming 2026-2029 kadernota	402	-96	-772	-548
Saldo Kadernota	402	-96	-772	-548

Financiële doorkijk Programmabegroting 2026-2029

Bedragen x € 1.000 (-/- = nadelig)				
Omschrijving bijstellingen	2026	2027	2028	2029
Bijstelling Jeugdhulp	-800	-800	-800	-800
Ingroei OZB rekentarief niet-woningen naar 75% voor eerste jaar 2026	-298			
Opkomstbevordering	-30			
Rekenkamerbudget	-10	-10	-10	-10
Nagekomen wijzigingen en overige mutaties	52	15	54	20
Actualisatie kapitaallasten	180	-179	43	-737
Aanpassing Begroting HLT-samen 2026	202	219	219	219
Extra inkomsten OZB door minder leegstand en prognose woningen	500	500	500	500
Exploitatiebijdrage Onderwijs- en sportvoorzieningen Nieuw Boekhorst		-100	-100	-100
Totaal bijstellingen	-204	-354	-94	-908
Saldo programmabegroting 2026-2029	199	-451	-866	-1.456

Bijstelling Jeugdhulp

De kosten van jeugdhulp worden vanaf het kalenderjaar 2025 afgerekend op t-0 (feitelijk gebruik), terwijl dat voorheen gebeurde op t-2 (regionale verdeelsleutel). Deze afrekenmethodiek heeft als voordeel dat de gemeente Teylingen sneller profijt heeft van investeringen die ze doet om de instroom te beperken. Het nadeel is dat het moeilijker is om een goede inschatting te maken van de verwachte kosten.

Op basis van de laatste raming van gebruik van jeugdhulp vanuit SOZ (+ 1,6 miljoen) ziet de gemeente Teylingen de noodzaak om hierop te anticiperen. Vooral nog is 800K financieel verwerkt

in de begroting en de overige 800K opgenomen in de risicoparagraaf. De actuele stand van zaken van de realisatie 2025 (welke bepalend kan zijn voor de doorrekening naar 2026) wordt nauwlettend gemonitord

Ingroei OZB-rekentarief niet-woningen naar 75% voor eerste jaar 2026

Naar aanleiding van de motie 'Inzet extra bezuinigingen en meevallers' heeft het college gezocht naar mogelijkheden voor het 'verzachten' van de stijging van de OZB voor niet woningen. Het voorstel van het college is om in 2026 75% van het voorgestelde rekentarief uit de kadernota voor niet woningen (zowel de eigenaren als de gebruikers) te hanteren en vanaf 2027 100% op te nemen. Hiermee wordt de verhoging naar het rekentarief in twee stappen gerealiseerd. Dit levert eenmalig een nadeel op van € 297.500

Tabel OZB inkomsten niet woningen in Kadernota 2026 e.v.

Teylingen	Rekentarief in 2025	Tarief 2025	Stijging om tot rekentarief te komen	Opbrengst maatregel tot rekentarief
Niet woningen eigenaren	0,3145%	0,1934%	62,62%	€ 1.000.000
Niet woningen gebruikers	0,2393%	0,2086%	14,71%	€ 190.000
			Totaal inkomsten	€ 1.190.000

Voorstel alleen voor het jaar 2026

Teylingen	Rekentarief in 2025	Tarief 2025	Stijging om tot rekentarief te komen 75% van kadernota	Opbrengst maatregel tot rekentarief
Niet woningen eigenaren	0,3145%	0,1934%	46,97%	€ 750.000
Niet woningen gebruikers	0,2393%	0,2086%	7,36%	€ 142.500
			Totaal inkomsten	€ 892.500

Vershil

€ 297.500

Opkomstbevordering

Voor de verkiezingen is het van belang dat inwoners feitelijk en begrijpelijk geïnformeerd worden en dat de opkomst actief wordt bevorderd – neutraal en los van partijpolitieke campagnes. Hierbij wordt voortgebouwd op de ervaringen van 2022. Voor de werkgroep opkomst bevorderende maatregelen wordt een budget gevraagd van € 30.000. Dit budget is gebaseerd op ervaringen uit het verleden. Met dit budget moeten er keuzes worden gemaakt voor wat betreft de inzet van communicatiemiddelen

Rekenkamerbudget presentatiegelden

De presentiegelden van de leden van de RKC zijn € 10.000,- hoger dan begroot. Dit gaat ten laste van het beschikbare onderzoeksbudget.

De Rekenkamer verzoekt om het budget voor presentiegelden te verhogen met € 10.000 zodat dit weer aansluit bij de vergoedingen zoals vastgelegd in de verordening. Op deze manier kan het volledige onderzoeksbudget weer worden ingezet waarvoor het bedoeld is: het uitvoeren van onderzoek. Dit komt de onafhankelijkheid en de kwaliteit van de onderzoeken ten goede.

Wijzigingen en mutaties na de Kadernota

Er is een aantal kleine wijzigingen op verschillende thema's. Zo is de indexatie van het leerlingenvervoer bijgesteld. Daarnaast is verwachting is dat er vanaf 2026 er minder geld wordt aan het verkopen van reisdocumenten. Alle nagekomen posten zijn toegelicht in de verschillen analyse in de begroting.

Actualisatie kapitaallasten

Na vaststellen van de jaarrekening (en de Kadernota 2026) zijn de afschrijvingen kapitaallasten en de kapitaallasten nieuwe investeringen geactualiseerd. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van investeringen die om verschillende redenen later gedaan worden.

Het voordeel verdwijnt de komende jaren als de investeringen weer op niveau zijn.

Aanpassing Begroting HLT-samen 2026

In de geactualiseerde begroting 2025-2028 van HLT Samen is destijds rekening gehouden met een indexering op personeel van 5,4 %, conform de richtlijnen FKGR. Dit is conform de reguliere werkwijze, zowel bij HLTSamen, als in de bijdragen van de gemeenten structureel verwerkt. Gedurende 2025 is de nieuwe CAO definitief vastgesteld en is de indexering naar beneden bijgesteld van 5,4% naar 3,85 %. Dit effect heeft geleid tot een aanpassing in de begroting 2026 van HLTSamen en verder, met tot gevolg een positieve bijstelling van de gemeentelijke bijdrage.

Extra inkomsten OZB door minder leegstand en prognose woningen.

Er is minder leegstand dan de prognose bij niet woningen. Hierdoor krijgt de gemeente extra WOZ-inkomsten. Tevens is minder leegstand dan de prognose bij niet woningen. Hierdoor krijgt de gemeente extra WOZ-inkomsten. Deze bijstelling is ook verwerkt in de tussenrapportage 2025

Exploitatiebijdrage Onderwijs- en sportvoorzieningen Nieuw Boekhorst

In de financiële paragraaf van het raadsvoorstel Onderwijs- en sportvoorzieningen Nieuw Boekhorst is opgenomen dat de financiële opzet exclusief dekking voor de exploitatielasten van de sporthal is. In een later stadium zou deze voor instemming aan de raad voorgelegd worden. Inmiddels is duidelijk dat het de exploitatie uitgevoerd zal worden het net opgerichte Sportbedrijf Teylingen. De exploitatiebijdrage is structureel €100.000,- vanaf 2027.

1.3 Begroting in één oogopslag

Begroting 2026 in één oogopslag

Samen keuzes maken in een uitdagende tijd

In maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De begroting die nu is opgesteld, is daarmee de laatste van dit gemeentebestuur. Dat gebeurt in een periode waarin gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden krijgen, terwijl de beschikbare middelen afnemen. Dat vraagt om keuzes, duidelijke prioriteiten en vooral: samenwerking. Het Rijk heeft forse bezuinigingen aangekondigd. Hoewel er in 2026 en 2027 tijdelijk extra geld beschikbaar komt, schuift het 'raviniaar' door naar 2028.

Tegelijkertijd zien we dat de maatschappelijke vraagstukken steeds complexer worden. De druk op jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning blijven toenemen. Daarnaast wordt er steeds meer gevraagd van de veerkracht en weerbaarheid van onze inwoners en partners. Daarom kijken we waar we kunnen besparen, hoe we onze inkomsten kunnen vergroten, en wat écht nodig is om te blijven doen waarvoor we als gemeente staan. We doen dat met één helder doel voor ogen: blijven bouwen aan een Teylingen waarin jong en oud zich gezien en gesteund voelt. Want samen maken we Teylingen.

Het college van burgemeester en wethouders

INKOMSTEN

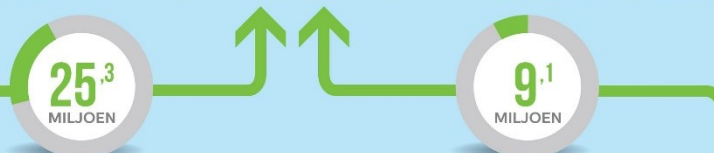
WAAR KOMT HET VANDAAN?

Het grootste deel krijgen we van het Rijk.

De rest krijgen we uit lokale heffingen en overige inkomstenbronnen.

De totale inkomsten voor 2026 zijn begroot op € 111.600.000,-.

Lokale heffingen

	Onroerende zaakbelasting	€ 12.050.176
	Roerende zaakbelasting	€ 10.181
	Forensenbelasting	€ 185.188
	Verblijfsbelasting	€ 87.500
	Marktgelden	€ 31.682
	Parkeerbelasting	€ 13.426
	Precariobeslating	€ 101.178
	Haven- en kadegeblden	€ 11.957
	Leges	€ 1.235.417
	Bouwleges	€ 1.138.344
	Afvalstoffenheffing	€ 6.559.773
	Rioolrechten	€ 3.900.833

Andere inkomstenbronnen

 Bijdrage reserves	€ 1.125.519
 Huur- en verkoopopbrengsten	€ 5.162.525
 Rente en dividend	€ 1.455.000
 Overige opbrengsten	€ 1.387.746

WAAR GAAT HET NAAR TOE?

UITGAVEN

Elsbeth Koek Frans Nederstigt Carla Breuer Reny Wietsma Marlies Volten

Ambities

- ✓ We willen dat onze inwoners, jong en oud, prettig kunnen leven in Teylingen.
- ✓ We zorgen dat er voldoende woningen komen, die passen bij de behoeften en het budget van onze inwoners.
- ✓ We nemen de verantwoordelijkheid voor onze meest kwetsbare inwoners. En hebben aandacht voor middeninkomens, die vaak buiten steunregelingen vallen.
- ✓ We voeren de energietransitie uit en omarmen de circulaire economie, waarin spullen en grondstoffen zoveel mogelijk worden hergebruikt.
- ✓ We werken samen aan de weerbaarheid en veerkracht van Teylingen. Juist in een tijd waarin er veel op ons afkomt is het belangrijk dat we als gemeenschap elkaar blijven ondersteunen.

Samen maken wij Teylingen

Samenleven

♥ Vitaliteit	€ 7.284.351
🏠 Talentontwikkeling	€ 5.074.488
👨‍👩‍👧‍👦 Zorg voor elkaar	€ 1.624.313
💼 Werk en inkomen	€ 13.778.609
👶 Opvoeden en opgroeien	€ 16.518.760
🏠 Thuiswonen	€ 1.581.892
👤 Hulp bij meedoen	€ 11.985.030
📄 Mutaties reserves programma	€ 10.000

Leefomgeving

🛡️ Openbare orde en veiligheid	€ 4.840.107
🚗 Verkeer en vervoer	€ 6.576.419
🏠 Wonen	€ 4.630.941
🏗️ Gebiedsontwikkeling	€ 1.338.063
🌳 Openbare ruimte en duurzaamheid	€ 14.099.169

Bedrijvigheid

🏢 Lokale economie	€ 267.078
📍 Regionale economie	€ 840.509

Bestuur en Ondersteuning

🗨️ Dienstverlening	€ 2.686.728
🤝 Regionale samenwerking	€ 2.700.536
🕒 Algemene middelen	€ 15.579.808

Er is in 2026 een **positief resultaat** van € 199.168,-

111,4
MILJOEN

De hele begroting vindt u op
www.teylingen.nl/financien

1.4 Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmabegroting wordt door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) voorgeschreven en bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. De financiële begroting bestaat onder meer uit een totaaloverzicht van de baten en lasten, inzicht in en toelichting op de financiële positie van de gemeente.

Beleidsbegroting

Het door de raad vastgestelde **programmaplan** geeft de volgende programma-indeling:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat willen we bereiken"). Vervolgens wordt door middel van activiteiten ("wat gaan we daarvoor doen") aangegeven op welke wijze we ernaar streven deze doelstellingen te bereiken. Deze activiteiten hebben in 2024 onze speciale aandacht. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waar geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, net als vorig jaar, niet meer in de begroting opgenomen. De reguliere taken die het komende jaar onze specifieke aandacht vragen zijn zo mogelijk wel benoemd.

Elk programma eindigt met de verplicht voorgeschreven beleidsindicatoren. Het gaat om gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl. De gegevens in deze Programmabegroting kunnen achterlopen op de gegevens van de genoemde site.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat mag het kosten?" In dit overzicht staan per taakveld de baten en lasten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaaltellingen aan. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Naast het programmaplan geven **de paragrafen** een totaaloverzicht van elementen die in diverse programma's zijn opgenomen. Zoals de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen of verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaardindeling van het BBV.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk zijn de grondslagen opgenomen, het totaaloverzicht van de baten en lasten en de toelichting met inzicht in de financiële positie. Voorbeelden zijn het overzicht van de incidentele baten en lasten, de investeringen en een geprognosticeerde balans.

De indeling van de beleidsbegroting is in de begroting 2025 gewijzigd. In het programma Leefomgeving is het thema Openbare ruimte en Duurzaamheid gesplitst naar 2 thema's. Zo ook in het programma Bedrijvigheid zijn de thema's Recreatie en toerisme en Erfgoed toegevoegd. Het wijzigen van deze thema-indeling heeft effect op de themastructuur van de financiële budgetten. De budgetwijzigingen die hieruit voortvloeien zullen middels een begrotingswijziging begin 2025 worden verwerkt in de begroting.

De plus en min tekens bij de bedragen in deze begroting kunnen als volgt worden verklaard:

- Uitgaven zijn positief (+) en Inkomsten negatief (-) opgenomen.
- Wijzigingen voor hogere uitgaven en lagere inkomsten zijn positief (+) opgenomen.

- Wijzigingen voor lagere uitgaven en hogere inkomsten zijn negatief (-) opgenomen.

De plus en min tekens sluiten aan bij de administratieve verwerking in de gebruikte financiële pakketten.

Financiële Structuur

De financiële structuur is aangepast zodat deze aansluit bij de gewijzigde programmastructuur.

Deze tekst moet nog aangepast worden

2 Programmaplan

2.1 Programma 1. Samenleven

Het programma Samenleven omvat de uitvoering van de Maatschappelijke agenda Teylingen en de dienstverlening van de afdeling Burgerzaken.

De (herijkte) Maatschappelijke agenda (MAG) is de kapstok van waaruit we werken aan brede welvaart, met als belangrijke thema's bestaanszekerheid, kansengelijkheid, positieve gezondheid en omzien naar elkaar.

We zien een aantal ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden naast de uitwerking van de Maatschappelijke agenda. Zo zien we de kloof in gezondheid tussen welvarende en minder welvarende inwoners groeien. En hebben we te maken met toenemende vergrijzing, tekorten op de arbeidsmarkt en stijgende zorgkosten.

Daar komt bovenop dat er de komende jaren minder geld beschikbaar is om alles te doen wat nodig is.

Op onderdelen passen de bezuinigingen in het voornemen om de MAG met minder organisaties uit te voeren en kan het zorgen voor efficiency in de uitvoering. Ook wordt in 2026 verder ingezet op het sterker sturen op subsidies. Daarvoor hebben we in 2025 de algemene subsidieverordening aangepast. Maar vaak zal het een uitdaging zijn om met minder middelen dezelfde kwaliteit te kunnen bieden.

Dit betekent dat het steeds belangrijker wordt dat ondersteuning daadwerkelijk terecht komt bij de mensen die het echt nodig hebben. Het vraagt om meer aandacht voor preventie, zelfredzaamheid en eigen kracht, met zorg voor de meest kwetsbaren.

De benadering van positieve gezondheid is voor ons een belangrijke leidraad en biedt een brede en positieve kijk op het leven van onze inwoners. De brede kijk is dat lichamelijke en mentale gezondheid nauw samenhangen met zingeving, meedoen en een gezonde leefstijl. Daarbij gaan we uit van mogelijkheden en kracht die mensen hebben en niet van ziekte en wat niet kan.

Het is belangrijk dat jongeren kunnen zijn wie ze zijn, zonder dat er een zorgtraject wordt ingeschakeld voor alles wat niet gemiddeld is. Maar het vraagt ook om aandacht voor de ingewikkelde en onzekere wereld waarin jongeren nu opgroeien.

Daarnaast vragen deze ontwikkelingen steeds meer van samenredzaamheid binnen buurten en sociale netwerken; het versterken van gemeenschappen op basis van omzien naar elkaar en het gebruik maken van elkaars talenten. Onder de vlag van de ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn, Zorg werken we samen met maatschappelijke partners aan het bouwen en versterken van deze gemeenschappen ("community building").

Bij het uitvoeren van onze Maatschappelijke agenda zoeken we steeds hoe we het uitvoeringsprogramma Duin- en Bollenstreek kunnen versterken en visa versa. Datzelfde geldt voor de regio deal Sierteeltregio die begin 2025 door het Rijk is toegekend.

De dienstverlening van Burgerzaken heeft in 2026 te maken met een aantal belangrijke trends:

- Snelle ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's.
- Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude.
- Landelijk is een toename te zien van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).

- De invoering van verblijfsbelasting in Teylingen is, naast een inkomstenbron, ook bedoeld om meer zicht te krijgen op de groep arbeidsmigranten. Dit kan gepaard gaan met flink meer inschrijvingen in de BRP.
- We hebben in 2026 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek en met de gemeenteraadsverkiezingen.

2.1.1 Vitaliteit

Onze inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid van –9 maanden tot 100+

Gezondheid zien we als het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Daarvoor is een gezonde leefstijl nodig; lichamelijk, mentaal en sociaal. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend en daarom willen we dit stimuleren. We willen dat alle inwoners gelijke kansen hebben op gezondheid, van jong tot oud. Een gezonde leefstijl is al op jonge leeftijd belangrijk, daar willen we een goede basis leggen. We hebben oog voor kwetsbare inwoners; door ouder worden, een beperking, uitsluiting of tegenslag in het leven. We stimuleren vooral beschermende en gezondheidsbevorderende factoren; zowel bij onze bewoners als hun omgeving. Daarnaast hebben we aandacht voor risico's en onderliggende problemen op sociaal en maatschappelijk vlak. We zien cultuur als zuurstof van onze samenleving, zonder kunst en cultuur verstikt zij. Cultuur kan ons verbinden, raken, veranderen en verwonderen. Daarmee bevorderen we ook ontmoetingen en dus sociale cohesie. We kiezen vitaliteit als eerste opgave omdat het de basis is voor de volgende opgaven en aansluit bij onze visie over meedoen en de kracht van onze inwoners.

Trends en ontwikkelingen

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Integraal Zorgakkoord (IZA) en Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)

Via het GALA en IZA zijn afgelopen jaren veel activiteiten georganiseerd die gericht zijn op gezondheid, welzijn, sport en sociale verbinding. Denk aan beweegprogramma's voor ouderen, cursussen positieve gezondheid, maatjesprojecten en sportstimulering voor jongeren. Hier gaan we ook in 2026 mee door.

Waar gemeenten voorheen vooral via tijdelijke regelingen zoals de Brede SPUK incidenteel konden bijdragen aan preventie en gezondheid, markeert het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) een koerswijziging. Gemeenten krijgen in het AZWA een wettelijk verankerde verantwoordelijkheden en structurele financiering om basisvoorzieningen rondom gezondheid, welzijn en preventie duurzaam te organiseren (bron: VNG, 2024).

AZWA is een aanvulling op het Integraal Zorgakkoord (IZA) en versterkt de samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars en andere partners. Hiermee krijgen gemeenten niet alleen een grotere, maar ook gelijkwaardige rol in het realiseren van de omslag van 'zorg naar gezondheid' (bron: Rijksoverheid, 2024).

Samenhang AZWA, IZA en GALA

Het AZWA betreft een aanvullend akkoord op het IZA. De afspraken uit IZA blijven dus bestaan en worden met de nieuwe afspraken versterkt en aangevuld. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) loopt tot en met 2026. In het GALA is afgesproken dat een aantal onderdelen structureel gefinancierd wordt, zoals inzet op gezondheidsachterstanden en valpreventie. Deze onderdelen worden geborgd in het AZWA.

Het akkoord is nog niet bindend. Het VNG-bestuur legt het akkoord nog voor aan de leden en neemt een definitief besluit op de najaars-ALV in november 2025.

Actualiseren voorzieningennota

Regelmatig komen verenigingen bij de gemeente langs met een huisvestingsprobleem. Om goed met deze vragen om te kunnen gaan is een verbeterd afwegingskader nodig. Daarom actualiseren we de voorzieningennota.

Doel van de voorzieningennota is de maatschappelijke agenda (MAG) te vertalen in een huisvestingsbehoefte per MAG-pijler en passend bij de (financiële) schaal van Teylingen. Deze ontwikkeling raakt dan ook meerdere pijlers van de MAG.

We verwachten het document op te leveren in 2026.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl.
- De gezonde keuze is de makkelijke keuze.
- We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag.
- Iedereen kan laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We faciliteren inwoners om initiatieven mogelijk te maken, bijvoorbeeld via culturele avonden en het platform 'Viteylingen'.
A2	We gaan door met de uitvoering van de ketenaanpakken Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), Kind naar Gezond Gewicht (KnGG), Welzijn op Recept, Valpreventie en Kansrijke Start.
A3	We gaan door met de uitvoering van het plan van aanpak 'Vroegsignalering Alcoholproblematiek'.
A4	Het Sportgala zet vrijwilligers, teams en verenigingen in het zonnetje en verbindt verenigingen.
A5	Via Sjors Actief laten we kinderen kennis maken met verschillende sportieve en creatieve activiteiten.

Wat willen we bereiken?

Doel: De gezonde keuze is de makkelijke keuze

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We voeren het lokale plan van aanpak 2023-2026 uit voor het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA).
B2	De Buurtsportcoaches, JOGG-regisseur, Coördinator Sport en Preventie en Cultuurcoördinator werken samen met het onderwijs, GGD en verenigingen aan onder andere een Rookvrije Generatie, Gezonde Kantine en laagdrempelige (beweeg)activiteiten.

Wat willen we bereiken?

Doel: We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We stimuleren het multifunctionele gebruik van sportvoorzieningen, onder andere ontwikkelen we in de nieuwbouwwijk Nieuw Boekhorst een groene omgeving die uitnodigt tot (ongeorganiseerd) bewegen.
C2	Samen met onze partners werken we aan de doorontwikkeling van 'Rondje Teylingen'.

Wat willen we bereiken?

Doel: Meer kinderen en volwassenen kunnen kennismaken met diverse vormen van expressie, culturele uitingen, kunnen elkaar ontmoeten en deelnemen aan cultuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We subsidiëren via het Jacoba van Beierenfonds initiatieven van culturele en maatschappelijke partners wat zorgt voor een gevarieerd cultureel aanbod voor alle leeftijden.
D2	We sturen op een kwalitatief programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028' waar basisscholen aan deelnemen.
D3	We werken aan de realisatie van beeldende kunst in de buitenruimte in het Boekenburgerbos.
D4	We zorgen voor een voldoende en volwaardige bibliotheek, waar inwoners kunnen lezen, leren, ontwikkelen, ontmoeten en in aanraking komen met cultuur.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Hecht Hollands Midden (GGD) Holland Rijnland	Stichting De Combibrug Sportbedrijf Teylingen Sportaanbieders Sportverenigingen Sportservice Zuid-Holland Samenwerkingsverband Viteylingen Culturele en historische organisaties Kunstenaars Welzijn Teylingen Welzijnswartier Bibliotheek Bollenstreek Onderwijsinstellingen Cultuureducatiegroep Leiden Kunstgebouw The Pando Network Wijksamenwerkingsverband Teylingen Buitensportexploitanten Provincie Zuid-Holland Gemeenten Holland Rijnland

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.2 Zorg voor elkaar

Onze inwoners zijn actief onderdeel van hun buurt en kijken naar elkaar om

Gezamenlijke betrokkenheid van onze inwoners in de buurt is het uitgangspunt. Buurtbewoners helpen en steunen elkaar waar nodig. Door deze betrokkenheid versterken we de veerkracht, leefbaarheid en veiligheid van ons dorp en samenleving. Dit is de kracht van Teylingen, die gelukkig een lange traditie kent van omkijken naar elkaar. Hulp van buurtbewoners gaat vooraf aan steun en hulp van de gemeente of zorgprofessionals, maar er is ook aandacht voor een goede samenwerking tussen deze partijen. We hebben oog voor de inspanningen van vrijwilligers, mantelzorgers en inwoners die zich eenzaam voelen. We streven naar een gevoel van samenhang voor al onze inwoners, zodat iedereen zich uitgenodigd voelt om mee te doen, elkaar te ontmoeten en te helpen; van jong tot oud!

Trends en ontwikkelingen

Eenzaamheid

De gemeente heeft zich aangesloten bij de landelijke aanpak tegen eenzaamheid die ook de komende jaren doorloopt. Samen met lokale partners heeft de werkgroep zich doorontwikkeld tot inspiratiegroep en zet zich in voor verschillende groepen, waaronder jongeren, voor oplossingen, activiteiten en inspiratie om met elkaar - inwoners, ondernemers en verenigingen - de ervaren eenzaamheid te verminderen.

Mantelzorg

Er komt steeds meer druk op mantelzorgers door het beleid dat gericht is op langer zelfstandig thuis wonen en zelfredzaamheid, door de vergrijzing en door een groeiend personeelstekort in de zorg.

Vrijwilligers

Er is een verschuiving gaande in de manier waarop inwoners aankijken tegen het doen van vrijwilligerswerk. Mensen overwegen of ze nog vrijwilligerswerk willen blijven doen en er komen nieuwe vrijwilligers bij. Er is meer animo voor kortdurend en flexibel vrijwilligerswerk.

Nieuw Boekhorst

Naar verwachting worden eind 2026 de eerste nieuwe woningen opgeleverd in de nieuwe wijk in Voorhout. Eind 2025 is de gemeente al begonnen om, samen met de nieuwe bewoners, maatschappelijke organisaties, bewonersinitiatieven in Voorhout en de projectontwikkelaars, te bouwen aan een "sociale infrastructuur". Het is de bedoeling om te bouwen aan verbondenheid met de wijk en met elkaar, door zichtbare activiteiten te organiseren in de wijk in aanbouw.

Ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn en Zorg

De gemeente Teylingen heeft samen met de gemeente Lisse en de gemeente Hillegom met samenwerkingspartners een visie op de toekomst van wonen, welzijn en zorg opgesteld. Samen zijn we in elke gemeente aan de slag in een pilotwijk. Community building vormt hierin een belangrijke hoeksteen.

We verkennen in hoeverre algemene preventieve voorzieningen, zoals een laagdrempelige ontmoetingsplek in de wijk, de druk op specialistische zorg kunnen verlichten en tegelijkertijd bij kunnen dragen aan het bouwen van de community.

Meer over de ambitieovereenkomst is te lezen bij de pijler Thuis als Basis (2.1.5).

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.
- Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.
- Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.
- Minder mensen voelen zich eenzaam.
- De draagkracht en de draaglast van mantelzorgers zijn in balans.
- Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.
- Formele en informele zorg werken beter samen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionaris, wijkavonden en de Buur & buurt box.
A2	We faciliteren nieuwe samenwerkingsprojecten tussen inwoners, verenigingen en sociaal ondernemers in de wijk.
A3	We stimuleren laagdrempelige activiteiten als wandelen, samen eten en buurtkamers als middel om elkaar te ontmoeten.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We faciliteren en stimuleren buurtwerk, gericht op elkaar kennen en naar elkaar omzien.

Wat willen we bereiken?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Jongerenwerk is proactief en zoekt de jongeren op.
C2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.

Wat willen we bereiken?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	De 'Lokale aanpak eenzaamheid' ontwikkelen we door, samen met maatschappelijke partners.
D2	We faciliteren en stimuleren laagdrempelige ontmoetingen. Daarbij maken we gebruik van (bestaande) buurtkamers en ontmoetingsplekken.

Wat willen we bereiken?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We blijven mantelzorgers ondersteunen via de Adempauzeregeling, met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat.
E2	We werken samen met het zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.
E3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners. En zorgen voor structurele aandacht in lokale netwerken en overlegstructuren.

Wat willen we bereiken?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.
F2	We organiseren een aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de evaluatie van de ondersteuning van mantelzorgers.
F3	We reiken vrijwilligersprijzen uit in verschillende categorieën, met een feestelijke bijeenkomst als blijk van waardering.
F4	We zorgen voor de verbinding van vraag en aanbod voor vrijwilligerswerk.

Wat willen we bereiken?

Doel: Formele en informele zorg werken beter samen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We zetten in op domeinoverstijgende samenwerking en brengen partijen bij elkaar.
G2	We ondersteunen en stimuleren initiatieven om informele zorg te bevorderen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Welzijn Teylingen Welzijnskwartier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen woningbouwcoöperatie STEK informele ondersteuning; bijv. Humanitas/ Rode Kruis 1 ^e lijn: huisartsen / fysiotherapie/ logopedie / Wijksamenwerkingsverband

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.3 Werk en inkomen

Onze inwoners zijn naar vermogen actief in onze samenleving, in de vorm van betaalde arbeid, vrijwilligerswerk of anderszins, en hebben voldoende inkomen voor hun levensonderhoud

We vinden het belangrijk dat onze inwoners in hun levensonderhoud kunnen voorzien om mee te kunnen doen in onze samenleving. De meeste inwoners werken en redden zich goed. Sommige inwoners hebben de hulp nodig van de gemeente om te voorkomen dat werkloosheid of armoede, leiden tot zorgen over inkomen, schulden en sociale uitsluiting. We willen dat de kinderen in gezinnen met (dreigende) armoede veilig opgroeien, gelijke kansen krijgen en op tijd gezien worden, bijvoorbeeld in het onderwijs. We weten dat lang geldzorgen hebben, leidt tot chronische stress, gezondheidsproblemen, kan leiden tot een korter leven en minder denk- en doe- vermogen. Daardoor wordt meedoen aan de samenleving en het oplossen van problemen nog moeilijker. Informatie en hulp moet daarom makkelijk toegankelijk zijn. Een vraag om hulp vereist een integraal plan op maat. Bestaanszekerheid als basis maakt de inzet op de andere opgaven van deze agenda effectiever.

Trends en ontwikkelingen

Doorontwikkeling Provalu naar sociaal ontwikkelbedrijf

De doelgroep van Provalu (en alle andere werkbedrijven in het land) is aan het veranderen. Om ervoor te zorgen dat er een solide vangnet blijft bestaan voor inwoners voor wie werken niet vanzelfsprekend is, is het noodzakelijk om de infrastructuur en dienstverlening aan te passen. In de afgelopen jaren is er een toekomstvisie en een bijbehorend implementatieplan opgesteld richting 2030 waarin de weg naar een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf wordt

uitgetekend. Zo komt er onder andere een grotere focus te liggen op de verbinding met reguliere werkgevers, de arbeidsmarktregio en het onderwijs.

In 2026 wordt er verder gewerkt aan het implementeren van de vier hoofdinitiatieven uit het implementatieplan: Het oprichten van een arbeidsdiagnose centrum, het ontwikkelen en verbreden van de leerlijnen, het creëren van extra tijdelijke dienstverbanden voor inwoners uit het doelgroepenregister en het werken aan de positionering van Provalu en de werkgeversbenadering.

Vroegsignalering geldproblemen

Nog steeds sluiten nieuwe partners zich aan bij de vroegsignalering. Dit geeft een groter bereik en betekent automatisch een stijging van het aantal signalen. Vroegsignalering is daarmee een belangrijk instrument om in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners met (dreigende) schuldenproblematiek te bereiken.

Nieuwe Participatiewet

In 2025 heeft de Tweede Kamer de Participatiewet in Balans aangenomen. Deze nieuwe Participatiewet stelt de menselijke maat en vertrouwen centraal. Ook biedt de wet meer ruimte voor maatwerk.

Samen met de ISD Bollenstreek worden de effecten van de nieuwe wet verder uitgewerkt.

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.
- Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.
- Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.
- Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.
- Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.
- Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.
- Statushouders integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Wat willen we bereiken?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We werken aan de vier hoofdinitiatieven uit het implementatieplan van de meerjarenvise Provalu. Hiermee werken wij aan een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf.
A2	We bieden met het werkcentrum Holland Rijnland ondersteuning aan inwoners die op zoek zijn naar (ander) werk of scholing.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Met de pilot Lekker Fit werken we aan sociale activering en het versterken van de basisvaardigheden. In de eerste helft van 2026 wordt deze pilot geëvalueerd.

B2	We zorgen samen met de bibliotheek voor een laagdrempelig aanbod voor mensen die bijvoorbeeld hun taalvaardigheid of digitale vaardigheid willen verbeteren.
B3	Met het Taalpact zorgen we ervoor dat organisaties en hulpverleners laaggeletterdheid signaleren en doorverwijzen naar taalonderwijs. Dit doen wij onder andere door het aanbieden van trainingen.
B4	We bieden formeel en informeel taalonderwijs aan voor inwoners met laaggeletterdheid.

Wat willen we bereiken?

Doel: Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We maken voor de minimaregelingen het aanvraagproces eenvoudiger.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We brengen de minimaregelingen onder de aandacht in het netwerk en via communicatiecampagnes, waardoor het besteedbaar inkomen toeneemt.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We signaleren problematische schulden bij inwoners zo vroeg mogelijk.
E2	We bieden laagdrempelige en passende schuldhulpverlening en sluiten daarbij aan bij de ontwikkelingen voortkomend uit de Basisdienstverlening Schuldhulpverlening.
E3	We zetten via de pilot Get a Grip extra in op het voorkomen van schulden bij jongeren. Ook als er al schulden zijn bieden we hulpverlening die aansluit bij de leefwereld van jongeren.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan sport en cultuur.
F2	Voor inwoners met weinig geld zijn er regelingen voor noodzakelijke kosten om te kunnen meedoen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Nieuwkomers integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We bieden taalonderwijs aan statushouders. Voor iedere statushouder zetten we een passende leerroute in.
G2	We laten statushouders kennismaken met de arbeidsmarkt. Deze begeleiding bestaat uit een theoretisch deel en een praktijk deel.
G3	VluchtelingenWerk zorgt voor goede maatschappelijke begeleiding. Zo zorgen we dat zoveel mogelijk statushouders meedoen aan alle onderdelen van de samenleving.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Welzijn Teylingen Welzijnswartier TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen Woningbouwcoöperatie STEK Informele ondersteuning; bijv. Humanitas/ Rode Kruis 1 ^e lijn: huisartsen / fysiotherapie/ logopedie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.4 Opgroeien en opvoeden

Onze kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving en ouders en opvoeders voelen zich gesteund als dat nodig is

De jeugd heeft de toekomst en daarom willen we dat onze jonge inwoners, de kinderen, opgroeien in een gezonde en veilige omgeving in Teylingen. We vinden het belangrijk dat ouders, met hun sociale omgeving, hun kinderen opvoeden. Opvoeden is soms pittig: dat is normaal en soms is ondersteuning nodig voor ouders die overbelast zijn en bij wie het niet goed gaat. In sommige gezinnen zijn problemen op meerdere levensgebieden, dan bieden we een integrale aanpak. Dit is van belang voor het doorbreken van generatie op generatie problematiek en voor gelijke ontwikkelingskansen van kinderen. Hulp en ondersteuning voor kinderen en ouders, is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We hebben oog voor kinderen die het thuis, op school of in de wijk, moeilijk hebben en minder goed mee kunnen doen, bijvoorbeeld door spanningen over armoede, schulden, scheiding van ouders of zich buitengesloten voelen. Het nieuwe nationale gezondheidsbeleid geeft aandacht aan het verlagen van deze spanningen in het dagelijks leven van kinderen en jongvolwassenen. Door deze agenda dragen wij hieraan bij. Zodat kinderen zich

dagelijks op hun gemak voelen en worden uitgedaagd om gezond te bewegen en sociaal mee te doen en te leren.

Trends en ontwikkelingen

Maatregelen om de instroom van gespecialiseerde jeugdhulp te beperken

We gaan verder met het inzetten op maatregelen om de instroom in de gespecialiseerde jeugdhulp te beperken. Dit om het jeugdhulpstelsel financieel beheersbaar te houden en om te zorgen dat jeugdigen die het echt nodig hebben passende en tijdige hulp krijgen. Dit doen we samen met onze partners, zoals de Serviceorganisatie Zorg (SO Zorg) en Voor ieder 1. De in 2025 opgestelde uitvoeringsovereenkomst met Voor ieder 1 geeft hier ook richting aan. De verschillende maatregelen zijn hieronder uitgewerkt.

Implementatie maatregelen Taskforce Jeugd

In 2026 start de meerjarige implementatie van de regionale maatregelen vanuit de Taskforce Jeugd. Dit vanuit het in 2025 opgestelde regionaal implementatieplan. De maatregelen gaan over het stabiliseren en versterken van de basis (pakket 1) en het versterken van de lokale kracht (pakket 2). Binnen dit pakket zetten we onder meer in op afbakenen van jeugdhulp in regiovisie en verordeningen, afspraken maken met externe verwijzers (o.a. om kostenbewustzijn te vergroten) en doorontwikkeling van de signaleringsfunctie van de SO Zorg.

De maatregelen sluiten aan op de thema's in de Hervormingsagenda Jeugd, zoals Reikwijdte Jeugdhulp en Verbeteren van inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

Afbouw Buiten Budgettaire Route (BBR)

Regionaal gaan we verder met de afbouw van BBR. Die ontwikkeling is in 2025 gestart. Per 2027 moet de BBR zo veel mogelijk zijn afgebouwd. De BBR is een 'ventiel' dat nu wordt ingezet voor:

- jeugdhulp waarbij het budgetplafond bij een gecontracteerde aanbieder bereikt is, maar waar sprake is van crisis en/of spoed;
- inzet voor niet-gecontracteerd jeugdhulpaanbod, binnen of buiten de regio.

De afbouw van de BBR realiseren we door aanpassing van werkwijze en versterking van de regierol van verwijzers en door versterking van het bestaande zorglandschap. Daardoor kan hulp geboden worden binnen het gecontracteerde aanbod en is minder beroep nodig op ongecontracteerd aanbod.

Volledige afbouw van ongecontracteerde zorg is niet mogelijk. Dit omdat we een verantwoordelijkheid houden voor jeugdigen op grond van het woonplaatsbeginsel. Dat betekent dat wij voor onze jeugdigen, ook als die elders in het land verblijven, de financiële verantwoordelijkheid dragen.

Implementatie Grip op de jeugd(hulp)keten

Naast regionale maatregelen nemen we ook lokale maatregelen om de grip op de jeugd(hulp)keten te versterken. Zo treedt in 2026, vooruitlopend op de Taskforcemaatregelen, al een nieuwe verordening jeugdhulp in werking. Hierin is duidelijker afgebakend wat we van ouders zelf verwachten en wat wel/geen jeugdhulp is.

We voeren het actieplan Grip op de jeugd(hulp)keten uit. Dit omvat:

- a) Volgen van de kostenontwikkelingen in de jeugdhulp en het oppakken van gesignaleerde knelpunten.
- b) Versterken van de lokale aanpak. Hierbij gaat onder meer om uitvoering van Taskforcemaatregelen die lokaal moeten landen, zoals werken met beschikkingen en casusregie. Voor ieder 1 heeft hierin een essentiële rol. Ook gaat dit om het versterken van de pedagogische basis, verbeteren van de verbinding met o.a. onderwijs en armoedebeleid en het realiseren van nieuw preventief en collectief aanbod.

De lokale maatregelen sluiten aan bij de thema's in de Hervormingsagenda Jeugd, zoals Stevige lokale teams, verbinding met aanpalende domeinen en Verbeteren van inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

Onderwijshuisvesting

We stellen een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. Dit doen we samen met het onderwijs, de kinderopvangorganisaties en de samenwerkingsverbanden voor het PO en het VO. Na de vaststelling van het IHP verwerken we de financiële effecten daarvan in de kadernota 2027.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Ouders zijn - samen met hun netwerk - voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kinderen.
- Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving.
- Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.
- Kinderen en gezinnen die dat nodig hebben helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Ouders zijn samen met hun netwerk voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kind.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We stimuleren maatschappelijke partners om met inwoners het gesprek te voeren over de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden, het gezin en netwerk en voorliggende voorzieningen. Het principe daarbij is: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.
A2	Via laagdrempelige interventies onder Kansrijke Start ondersteunen we kwetsbare ouders in de eerste fase van het ouderschap.
A3	We faciliteren laagdrempelige cursussen, bijeenkomsten en activiteiten voor ouders om hen te versterken in hun opvoedersrol en om onderlinge steun te bevorderen.
A4	We continueren het huidige aanbod gericht op scheidingssituaties om het aantal complexe scheidingen te verminderen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten met onze partners in op een sterke pedagogische basis en een effectief preventief jeugdbeleid. Dat doen we door in netwerkoeverleggen 0-2 (Kansrijke Start), 2-12 en 12+ op basis van data en signalen uit de praktijk te komen tot actielijnen. We werken hierbij met het kwaliteitskompas.
B2	Het jongerenwerk stimuleert en helpt jongeren onder meer in het ontwikkelen van hun sociale en praktische vaardigheden.
B3	We voeren regie op de Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd en groepsaanpakken. Dit doen we door met netwerkpartners op het snijvlak van zorg en veiligheid algemene signalen

	te delen en individuele jongeren te bespreken. Daarmee voorkomen en verminderen we overlast en criminaliteit bij jongeren
--	---

Wat willen we bereiken?

Doel: Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen, via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren de ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2024-2028 uit, gericht op het versterken van de pedagogische basis. De speerpunten hierin zijn welbevinden en preventie, jeugdhulpverlening in de ondersteuningsstructuur van het onderwijs, doorgaande lijnen, inclusieve onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer. De acties pakken we op in werkgroepen, zowel op het niveau van de Duin- en Bollenstreek als lokaal, bijvoorbeeld via de Lokale Educatie Agenda (LEA). Als onderwijs en jeugdhulp trekken we samen op. De voortgang volgen we via het tweejaarlijkse subregionale Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) voor bestuurders van gemeenten en samenwerkingsverbanden PO en VO, en via een jaarlijkse werkconferentie.
C2	Tweemaal per jaar organiseren we een lokaal Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de gemeente, schoolbesturen uit het funderend onderwijs en kinderopvangorganisaties. De daaronder hangende uitvoerende samenwerkingsstructuur bestaat uit LEA-werkgroepen waaraan verschillende partners uit het veld deelnemen, zoals onder meer de jeugdverpleegkundige, pedagogisch medewerker en onderwijspersoneel. De actielijnen vanuit het preventienetwerk nemen we mee in de afspraken en aanpak. De doorvertaling en implementatie van regionale processen afgesproken in de bestuurlijk regiegroep onderwijs-jeugdhulp vindt plaats via de subregionale en lokale OOGO's naar de uitvoerende professionals onderwijs en jeugdhulp.
C3	In de regio werken we samen om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan en te stimuleren dat zoveel mogelijk jongeren een opleiding volgen en/of werken. In 2026 start het nieuwe VSV programma met afspraken en maatregelen die bijvoorbeeld inzetten op aanvullende ondersteuning op scholen zoals Hulp op School. De doelgroep wordt uitgebreid naar kwetsbare jongeren tot 27 jaar.
C4	We bevorderen de onderwijskansen van alle kinderen met programma's zoals Voorleesexpress en Boekstart.
C5	We versterken het aanbod van voorschoolse educatie (VE) voor alle kinderen met een ontwikkelachterstand.
C6	We stimuleren de taalontwikkeling van nieuwkomers in het basis- en voortgezet onderwijs door het regionaal aanbieden van nieuwkomersonderwijs.
C7	We organiseren leerlingen- en jeugdhulpvervoer voor kinderen van wie de ouders dit redelijkerwijs niet zelf kunnen organiseren. We stimuleren kinderen die gebruik maken van het taxivervoer om, wanneer dat kan, zelfstandig naar school te reizen.
C8	We faciliteren en stimuleren het ondernemen van (sport)activiteiten in de vrije tijd.

Wat willen we bereiken?

Doel: De meest kwetsbare kinderen en gezinnen helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We faciliteren Voor ieder 1 dat inwoners begeleidt naar zelfredzaamheid, verwijst indien nodig en regie voert op complexe hulpvragen.
D2	We volgen de principes van Stevige Lokale Teams en zorgen dat de sociale teams doorontwikkelen aan de hand van de richtlijnen van de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming.
D3	We bemiddelen in de jeugdhulpvraagstukken bij de huisarts door de inzet van de Praktijk Ondersteuner Huisarts Jeugd (POH-J).
D4	De aanbieders van specialistische jeugdhulp, Service Organisatie Zorg, het regionaal programma jeugdhulp Holland Rijnland en de sociale teams werken aan collectief, normaliserend en beschikbaar aanbod. Daarnaast werken samenwerkingsverbanden onderwijs en jeugdhulp samen in het versterken van het continuüm onderwijsjeugdhulp.
D5	We voeren het regionaal vastgestelde implementatieplan van de maatregelen van de Taskforce Jeugdhulp uit. Voor 2026 betekent dit onder andere het afbakenen van jeugdhulp in de regiovisie en de verordening en afspraken maken met externe verwijzers.
D6	We voeren het lokaal actieplan Grip op de jeugd(hulp)keten uit. In 2026 werken we onder meer aan het beleggen van casusregie bij de lokale teams, versterken van de pedagogische basis en het preventief aanbod. Daarbij zetten we zoveel mogelijk in op collectieve zorg en algemene voorzieningen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Service Organisatie Zorg Holland Rijnland ISD Bollenstreek Hecht Hollands Midden Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland)	Voor ieder 1 Kinderopvang/aanbieders VE (Samenwerkingsverbanden) scholen Centrum voor Jeugd en Gezin Aanbieders preventie, zoals Villa Pinedo, Home Start, Brijder, GGZ Rivierduinen Combibrug Kwadraad Stichting MEE Welzijnswartier Praktijkondersteuners huisartsen Aanbieders jeugdhulp, jeugdbescherming – en reclassering Noot leerlingenvervoer Ouderklankbordgroep leerlingenvervoer Sportaanbieders en verenigingen Politie Jeugd Preventie Team Veiligheidshuis Veilig Thuis Bibliotheek Duin & Bollenstreek Woningbouwcoöperatie STEK

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.5 Thuis als basis

Onze inwoners hebben een woning die past bij hun omstandigheden, wensen, behoeften en mogelijkheden

Thuis voelen is van belang voor al onze inwoners. Door landelijk beleid en maatschappelijke ontwikkelingen blijven kwetsbare inwoners langer thuis wonen. Dit geldt ook voor kwetsbare jonge of volwassen inwoners en inwoners met sociale of psychische problematiek. Ook als zij zorg nodig hebben. Veel inwoners willen ook graag langer thuis wonen, zodat ze dichtbij voorzieningen en hun netwerk wonen. Hierbij zijn mantelzorg, respijtzorg, elkaar ontmoeten en een sociale veiligheid van belang.

Trends en ontwikkelingen

Langer thuis wonen wringt steeds meer

Het rijksbeleid is erop gericht dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij. Dat komt steeds meer onder druk te staan door onder meer de dubbele vergrijzing, de toename van mensen met dementie, de krapte op de woningmarkt, een toenemend tekort aan zorgpersoneel, de druk op mantelzorgers, toenemende eenzaamheid en de stijgende zorgkosten.

Ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn en Zorg

De gemeente Teylingen heeft samen met de gemeente Lisse en de gemeente Hillegom met samenwerkingspartners een visie op de toekomst van wonen, welzijn en zorg opgesteld. Deze visie is verder uitgewerkt in de Ambitieovereenkomst 'Betrokken, betekenisvol en vitaal ouder worden', die ondertekend is door meer dan twintig betrokken partners. Dit unieke samenwerkingsverband zet in op het concretiseren van de Ambitieovereenkomst door met elkaar aan de slag te gaan in een pilotwijk binnen elke gemeente. Community building vormt hierin een belangrijke hoeksteen. Met deze werkwijze vervullen we zowel regionaal als landelijk een koplopersfunctie en daarmee een rol in kennisvergaring en kennisdeling in verschillende gremia. Samen met partners kijken we naar nieuwe manieren van financieren, waarbij we ook nadrukkelijk op zoek zijn naar fondsen. We verkennen in hoeverre algemene preventieve voorzieningen, zoals een laagdrempelige ontmoetingsplek in de wijk, de druk op specialistische zorg kunnen verlichten en tegelijkertijd bij kunnen dragen aan het bouwen van de community.

In de Maatschappelijke agenda Teylingen Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities en benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- De leefomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen.
- Er is voldoende toegankelijk aanbod verspreid over de wijken/kernen, gericht op ontmoeting, dag-invulling en vervoer er naartoe.
- Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.
- Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.
- Iedereen heeft een dak boven het hoofd.

Wat willen we bereiken?

Doel: De woonomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteitsomschrijving
A1	We zetten in op een goed werkende zorg- en veiligheidsketen met goede samenwerking tussen de verschillende partners.
A2	We werken preventief aan een veilige omgeving door het vroegtijdig signaleren van overlast en zorgen.
A3	Inwoners met zorgen over anderen of over de omgeving kunnen dit eenvoudig melden. We behandelen deze meldingen zorgvuldig.
A4	We faciliteren proactief inwonersinitiatieven met als doel dat de inwoners ze zelf duurzaam/structureel voortzetten.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er is voldoende aanbod verspreid over de wijken/kernen gericht op ontmoeting, dag-invulling en vervoer ernaartoe.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We realiseren samen met netwerkpartners passende ontmoetingsplekken in de wijk.
B2	We werken aan een fijnmazig netwerk van vervoer door vrijwilligers.
B3	We zorgen voor een goede vindbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We zetten in op het vergroten van zelforganisatie van en zelfregie over het langer thuis blijven wonen.
C2	We zetten in op zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We werken samen met de gecontracteerde zorgaanbieders aan een passend aanbod. Maar ook aan de transformatie opgave, waarbij we inzetten op meer begeleid wonen thuis.
D2	We overleggen regelmatig met de zorgaanbieders over de match tussen vraag en (passend) aanbod.

Wat willen we bereiken?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Om dak – en thuisloosheid onder inwoners te voorkomen werken we met het preventieprogramma dak- en thuisloosheid.
E2	We werken naar een evenwichtig vraag en aanbod binnen de maatschappelijke opvang binnen de Duin- en Bollenstreek voor inwoners die dak- en thuisloos zijn.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen en onderwijs Stichting Welzijn Teylingen Welzijnswartier SO-Zorg en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, Historische Verenigingen woningbouwcoöperatie STEK Informele ondersteuning; bijv. De Zonnebloem / Humanitas Maatschappelijke zorg zorgaanbieders (contract): Stichting De Brug, Stichting De Binnenvest, Silhouet Coaching, Stichting Arkin, Stichting Cardea, Stichting De Steenrots, Stichting Rivierduinen, Stichting 's Heeren Loo Zorggroep, Podeba BV, Stichting De Haardstee, Stichting Limor, Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. Stichting Lumen Brijder De Jojo Huisartsen Holland Rijnland Wonen Zorgkantoor Zorg en Zekerheid Politie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.6 Passende ondersteuning

Onze inwoners zijn in staat zichzelf te redden en kunnen rekenen op hulp als ze dat nodig hebben.

Dit is onze laatste opgave van de Maatschappelijke Agenda. We hebben uitgelegd dat de gemeente (pas) ondersteunt als dat nodig is, daarover gaat deze laatste opgave. Als kwetsbare inwoners met eigen kracht of hulp van hun familie en netwerk er niet uitkomen, bieden we natuurlijk hulp en steun. Werk en inkomen, steun bij opgroeien kwamen eerder al aan bod. Deze laatste opgave gaat over de weg vinden naar hulp en een laagdrempelige, integrale toegang. Die weg moet laagdrempelig, duidelijk en snel zijn. Eenvoudige vragen moeten snel en simpel worden afgehandeld. Bij complexe vragen denken we samen met de inwoner na over wat een passend antwoord is en wie daaraan kan bijdragen. Het is nodig dat (verwijs)systemen goed samen werken zodat onze inwoners niet steeds opnieuw hun verhaal of hulpvraag hoeven te vertellen. De gemeente biedt ondersteuning door algemene en individuele Wmo voorzieningen en werkt samen met gespecialiseerde hulp als dat nodig is. Hulp en ondersteuning is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Waar mogelijk worden inwoners geholpen om uiteindelijk (weer) zelfstandig, of met hulp van hun netwerk/ de samenleving, zichzelf te redden.

Trends en ontwikkelingen

Ook in 2026 staan gemeenten voor de uitdaging om ondersteuning en zorg binnen het sociaal domein betaalbaar en toegankelijk te houden. De toenemende (dubbele) vergrijzing, de groeiende zorgvraag en het controversieel verklaren van de eigen bijdrage in de Wmo versterken deze opgave en vragen om een hernieuwde afweging van beleidskeuzes en inzet van middelen. Dubbele vergrijzing betekent dat binnen de groep 65-plussers het aandeel mensen van boven de 85 sterk toeneemt.

De organisaties die actief zijn in deze opgave hebben veel ontwikkelingen doorgemaakt en staan voor een aantal uitdagingen.

Voor ieder 1 is sinds juli 2025 een Stichting met eigen personeel in dienst. De organisatie ontwikkeld snel op professionaliteit, efficiëntie en doelmatigheid. De ISD staat stabiel, maar heeft moeilijke keuzes moeten maken in de financiële heroverweging van alle gemeenschappelijke regelingen.

De gemeente staat in goed contact met beide organisaties om elkaar te ondersteunen waar nodig.

In de Maatschappelijke Agenda Teylingen 'Leven Lang Meedoen' staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben, komen op de juiste plek terecht.
- Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.
- Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

Wat willen we bereiken?

Doel: Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben komen op de juiste plek terecht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We borgen de laagdrempelige ondersteuning bij uitdagingen binnen welzijn en financiën.
A2	We werken aan effectieve samenwerking en goede verwijsprocessen voor efficiëntere ondersteuning.

Wat willen we bereiken?

Doel: Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning.
B2	We bieden onafhankelijke cliëntondersteuning aan voor inwoners die dit nodig hebben.
B3	Voor ieder 1 breidt de eigen hulpverlening uit en verwijst minder door, zodat inwoners lokaal en snel geholpen worden.

Wat willen we bereiken?

Doel: Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren de regiovisie uit voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling.
C2	We bevorderen de samenwerking tussen Veilig Thuis en het lokale team bij de overdracht van meldingen van huiselijk geweld.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Service Organisatie Zorg Holland Rijnland en aanbieders specialistische jeugdhulp Hecht Hollands Midden (GGD)	Voor ieder 1 Onderwijsveld CJG Bedrijfsleven Welzijn Teylingen Welzijnskwartier Veilig Thuis Meldpunt zorg en overlast Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden Politie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.7 Burgerzaken

Trends en ontwikkelingen

Binnen de dienstverlening van Burgerzaken zien we een aantal belangrijke trends:

- Snelle ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's.
- Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude.
- Landelijk is een toename te zien van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).
- We hebben in 2026 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek

Digitalisering en technologie:

De digitalisering betekent dat steeds meer contacten tussen inwoners en gemeente online gebeuren en steeds meer producten online kunnen worden aangevraagd. Dat vraagt om een andere vorm van dienstverlening. Daarnaast heeft digitalisering ook invloed op de veiligheid en fraudegevoeligheid van de persoonsgegevens die de gemeente beheert en verstrekt.

Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude:

Deze ontwikkeling vraagt om verbetering van de middelen en manieren om die fraude bijtijds te ontdekken.

Landelijk is er een toename te zien aan onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP):

Samenwerking met andere overheidsinstanties en externe partijen is cruciaal voor het leveren van een juiste en correcte BRP.

Reisdocumentenpiek: We kennen in heel Nederland momenteel het fenomeen "reisdocumentenpiek". In 2014 werd het paspoort en de ID-kaart voor het eerst 10 jaar geldig, voorheen was dat 5 jaar. In de periode 2024 t/m 2028 worden al die toen aangevraagde documenten vervangen, ten opzichte van de periode 2019 t/m 2023 betekent dat meer dan een verdubbeling van het aantal aanvragen. Adequate maatregelen met betrekking tot een tijdelijk budget voor flexibel extra personeel, verruiming van openingstijden en balies garanderen een vlotte dienstverlening aan de inwoners.

Gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026: In opdracht van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is HLTsamen verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van alle bijbehorende werkzaamheden. Dit omvat onder meer de inrichting en bemensing van circa 50 stembureaus en 3 centrale tellocaties. We dragen zorg voor de inrichting van de bijbehorende processen en de stroom van documenten en informatie. Daarnaast vervult de gemeente bij deze verkiezingen zelf de rol van Centraal Stembureau. Dit brengt extra verantwoordelijkheden met zich mee, waaronder de registratie van politieke partijen en kandidaten. Het project Verkiezingen wordt centraal aangestuurd, en uitgevoerd door de hele organisatie van HLTsamen. Daarnaast is ook inzet van inwoners nodig voor bemensing van de stembureaus en de centrale tellocatie. Het doel is het waarborgen van eerlijke, transparante en goed georganiseerde verkiezingen.

Wij hanteren de volgende 4 uitgangspunten ten aanzien van onderwerpen op het vakgebied burgerzaken.

- 1. Wij stellen de identiteit van personen zorgvuldig vast.*

Het vaststellen en vastleggen van identiteit is een primaire taak van onze afdeling Burgerzaken. Wij zorgen voor een nauwkeurige en zorgvuldige uitvoering, als fundament voor al onze dienstverlening.

- 2. Wij verzorgen de aanvraag en uitgifte van identiteitsmiddelen.*

Dit is onze tweede kerntaak. We streven hierbij naar snelle, klantgerichte processen met maximale aandacht voor veiligheid en het voorkomen van identiteitsfraude.

- 3. Wij bieden service op maat: digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig.*

We digitaliseren onze dienstverlening waar dat kan, maar verliezen de menselijke maat niet uit het oog. Inwoners die liever of noodgedwongen fysiek langskomen, faciliteren we goed: met klantgerichte balieprocessen, korte wachttijden en medewerkers die ondersteuning bieden bij digitale stappen. Zo zorgen we voor toegankelijke dienstverlening voor iedereen.

- 4. Processen zijn eenduidig en efficiënt ingericht.*

Wij werken met uniforme processen die zijn afgestemd op landelijke standaarden en continu worden geactualiseerd aan de hand van het beveiligingshandboek. Het beveiligingshandboek bevat de richtlijnen voor de BRP, reisdocumentenprocessen en bijhorende werkinstructies. Om onze processen zo klantgericht en efficiënt uit te kunnen voeren zetten we in op continue opleiding van Burgerzakenmedewerkers.

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.
- We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.
- We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet.
- We waarborgen een eerlijke, transparante en goed georganiseerde Gemeenteraadsverkiezing in maart 2026.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We digitaliseren onze dienstverlening waar mogelijk en verantwoord, met oog voor gebruiksgemak en veiligheid. Hiermee vergroten we de bereikbaarheid voor inwoners.
A2	We gaan door met het uitbreiden van het E loket.
A3	We zetten ons in om de inwoners die fysiek naar het gemeentehuis komen goed te faciliteren. Dit doen we door onze balieprocessen klantvriendelijk en efficiënt in te richten. Daarnaast trainen we medewerkers in klantgericht werken en digitale vaardigheden. Zo zorgen we dat ook inwoners die minder digitaal vaardig zijn goed geholpen worden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zorgen ervoor dat onze technische hulpmiddelen aan de nieuwste standaarden voldoen
B2	We zorgen voor de doorontwikkeling van expertise Adreskwaliteit
B3	We volgen de richtlijnen uit het beveiligingshandboek en zorgen dat onze processen voldoen aan de actuele normen voor veiligheid en betrouwbaarheid.
B4	We zetten de samenwerking op met ketenpartners (OOV, Politie, Leerplicht, Belastingen, Handhaving BWT, Voorrieder1 etc.)

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We monitoren continu op voldoende bezetting van de balies zodat de inwoners van onze gemeente altijd snel geholpen kunnen worden

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We waarborgen een eerlijke, transparante en goed georganiseerde Gemeenteraadsverkiezing in maart 2026.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten voldoende intern personeel en inwoners van de gemeente in om een adequate voorbereiding op en soepele uitvoering van de verkiezingsdagen te garanderen

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Ministerie van Binnenlandse Zaken/Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) Kiesraad Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.1.8 Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording). Eind 2025 is de eerste versie van de MAG-monitor gereed. Daarin staan indicatoren voor alle ambities uit de Maatschappelijke agenda. Deze zullen waar mogelijk worden gebruikt bij de concretisering van de activiteiten in deze begroting. Naar verwachting wordt de MAG-monitor opgenomen in volgende programmabegrotingen.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	699	nb*	A	A	2023: 714,7	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	nb*	B	B	2023: 6	CBS Jeugd
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroeps-bevolking t.o.v. totale beroeps-bevolking	77,1	76,7	C	C	2024: 73,2	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb*	D	D	2023: 2	CBS Jeugd
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	13,5	13,8	E	E	2024: 34	CBS
Lopende aantal re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	90,3	nb*	F	F	2024: 13,1	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	1	nb*	G	G	2023: 1	CBS jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	14,4	14,8	H	H	2024: 11,5	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	0,7	I	I	2024: 1	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	0,2	J	J	2023: 0,3	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	520	510	K	K	2024: 720	GMDS

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod.

B: Streven is dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit onder andere bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

C: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder te verhogen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

D: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk- en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen (terug) te begeleiden naar werk en/of opleiding.

E: De ontwikkeling van mensen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door sociale activering en, zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

F: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hieraan invulling, samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland.

G: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren te verminderen dat na een delict voor de rechter komt.

H: Streven is het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg.

I: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg voor en begeleiding van jeugdigen die in aanraking komen met de politie. Daardoor neemt het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel af.

K: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen ze ondervinden. en in welke mate ze in staat zijn om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de inwoner de beperkingen niet zelf kan oplossen, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit gaat zowel om fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen met een baan per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar in een gezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Een bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Met bijstand bedoelen we uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en

bijstand (WWb, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Mensen van 16 tot en met 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en volgens de polisadministratie geen baan hebben als werknemer.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal mensen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan mensen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Toelichting indicator Lopende re-integratievoorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Dit gaat over jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	6,7	nb*	L	L	2023: 6,3	DUO
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16	nb*	L	L	2023: 27	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,7	1,5	L	L	2024: 2,3	DUO

L: Onze ambitie is om leerlingen in samenwerking met onderwijs, Voor ieder 1 en jeugdhulp optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv'-ers verder terug te dringen.

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)

Het percentage van het totale aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

*nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/>

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Niet-sporters	Percentage niet-sporters op het totaal aantal inwoners.	39,7	nb*	...	...	2022: 46,4	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Toelichting indicator Niet sporters

Het percentage niet-wekelijkse sporters (minstens één keer per week) t.o.v. de totale bevolking van 19 jaar en ouder.

2.1.9 Kaderstellende stukken

[Gemeente Teylingen: Maatschappelijke agenda \(MAG\)](#)

[Verordening leerlingenvervoer Teylingen 2019](#)

[Een sterke pedagogische basis door krachtige samenwerking. Ontwikkelagenda 2024-2028 Duin- en Bollenstreek](#)

[Regiovisie en inkoopplan - Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland](#)

[Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek](#)

[Doelenboom mantelzorg](#)

[Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Verordening Jeugdhulp Teylingen 2024](#)

[Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD Bollenstreek 2022 | Lokale wet- en regelgeving](#)

[Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp](#)

[Voorzieningennota voor sociaal-maatschappelijke en culturele organisaties: het Toetsingskader.](#)

[Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2021-2024 Zuid-Holland Noord](#)

[Beleidsregel toezicht en handhaving Wet kinderopvang Teylingen 2021](#)

[Subsidieregeling peuteropvang en voorschoolse educatie Teylingen 2025](#)

[Geweld thuis samen aanpakken. Regiovisie Aanpak Huiselijk Geweld Hollands Midden 2024 – 2028](#)

2.1.10 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	571	579	529	522	522	522
5.2 Sportaccommodaties	2.716	3.145	3.777	3.914	3.819	3.842
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	571	797	864	862	859	859
5.6 Media	902	1.080	1.085	972	972	972
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	95	98	100	100	100	100
7.1 Volksgezondheid	3.166	3.119	2.987	2.891	2.891	2.891
Totaal 1. Vitaliteit	8.021	8.818	9.342	9.261	9.163	9.186

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.325	1.317	1.413	1.413	1.413	1.413
Totaal 2. Zorg voor elkaar	1.325	1.317	1.413	1.413	1.413	1.413

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	9.625	9.999	9.763	9.763	9.763	9.763
6.4 WSW en beschut werk	3.184	3.410	3.347	3.202	3.082	2.954
6.5 Arbeidsparticipatie	620	713	669	646	659	672
Totaal 3. Werk en inkomen	13.429	14.122	13.779	13.611	13.504	13.389

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.1 Openbaar basisonderwijs	327	251	251	251	251	251
4.2 Onderwijshuisvesting	2.103	2.672	2.404	2.392	2.388	3.122
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.699	1.580	1.628	1.562	1.562	1.562
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	758	826	892	892	892	892
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.333	2.705	2.770	2.770	2.770	2.770
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	4.762	4.990	8.152	8.152	8.152	8.152
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	568	568	568	568
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	5.397	5.992	1.804	1.583	1.306	1.306
6.792 PGB Jeugd	0	0	765	765	765	765
6.821 Jeugdbescherming	658	573	650	650	650	650
6.822 Jeugdreclassering	69	71	81	81	81	81
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	18.106	19.660	19.965	19.666	19.385	20.119

Thema 5. Thuis als basis

6.811 Beschermd wonen (WMO)	991	1.136	1.407	1.407	1.407	1.407
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	182	257	175	175	175	175
Totaal 5. Thuis als basis	1.173	1.393	1.582	1.582	1.582	1.582

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.547	2.064	1.557	1.557	1.557	1.557
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.671	1.065	1.142	1.142	1.142	1.142
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	664	1.109	1.162	1.162	1.162	1.162
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	2.811	3.191	3.047	3.047	2.714	2.714
6.712 Begeleiding (WMO)	2.986	3.171	2.808	2.808	2.808	2.808
6.713 Dagbesteding (WMO)	1.075	1.103	836	836	836	836
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	603	93	101	101	101	101
6.791 PGB Wmo	0	215	225	225	225	225
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	114	115	115	115	115
Totaal 6. Passende ondersteuning	11.357	12.125	10.993	10.993	10.660	10.660

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	1.603	1.708	1.763	1.796	1.761	1.761
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	6	5	5	5	5	5
Totaal 7. Burgerzaken	1.609	1.713	1.768	1.801	1.766	1.766
Totaal lasten	55.020	59.148	58.842	58.327	57.473	58.115
Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-134	-172	-168	-162	-162	-162
5.2 Sportaccommodaties	-305	-383	-293	-293	-293	-293
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-256	-226	-232	-232	-232	-232
5.6 Media	-71	-63	-28	-28	-28	-28
7.1 Volksgezondheid	-454	-364	-306	-209	-209	-209
Totaal 1. Vitaliteit	-1.220	-1.208	-1.027	-924	-924	-924

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4	-23	-22	-22	-22	-22
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-4	-23	-22	-22	-22	-22

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	-7.099	-7.657	-7.420	-7.420	-7.420	-7.420
6.5 Arbeidsparticipatie	-13	0	0	0	0	0
Totaal 3. Werk en inkomen	-7.112	-7.657	-7.420	-7.420	-7.420	-7.420

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.2 Onderwijshuisvesting	-41	-49	-49	-178	-178	-178
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-323	-316	-307	-307	-307	-307
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-204	-210	-210	-210	-210	-210
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	-3	-3	-3	-3	-3
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	-18	-18	-18	-18	-18
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-33	0	0	0	0	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-601	-596	-587	-716	-716	-716

Thema 5. Thuis als basis

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4	0	0	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-936	-926	-1.230	-1.230	-1.230	-1.230
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-225	-148	-140	-140	-140	-140
Totaal 5. Thuis als basis	-1.157	-1.074	-1.370	-1.370	-1.370	-1.370

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-245	-812	-376	-376	-376	-376
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-16	0	0	0	0	0
Totaal 6. Passende ondersteuning	-261	-812	-376	-376	-376	-376

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	-854	-928	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030
Totaal 7. Burgerzaken	-854	-928	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030
Totaal baten	-11.209	-12.298	-11.878	-11.934	-11.858	-11.858
Saldo van baten en lasten	43.812	46.849	46.965	46.391	45.613	46.255

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	20.430	15	10	10	10	10
Onttrekkingen reserves	-21.775	15	10	-931	-931	-931
Totaal reserves	-1.345	15	10	-921	-921	-921
Saldo na resultaatbestemming	42.467	44.857	46.494	45.470	44.692	45.334

2.2 Programma 2. Leefomgeving

De omgevingsvisie is de kapstok voor programma 2 (Leefomgeving) en programma 3 (Bedrijvigheid) voor de begroting. De beleidsdoelstellingen op het gebied van mobiliteit, wonen, gebiedsontwikkeling, openbare ruimte en duurzaamheid zijn in de paragrafen van programma 2 (Leefomgeving) uitgewerkt.

Duurzaamheid

Met de omgevingsvisie sturen wij aan op een duurzame, toekomstbestendige gemeente. Het doel daarvan is dat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in hun eigen behoeften. Dit ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de Europese en nationale doelstellingen die daaruit voortkomen. In die duurzame, toekomstbestendige gemeente draagt de energievoorziening niet meer bij aan klimaatverandering. De biodiversiteit blijft behouden en wordt versterkt door bescherming van de ecosystemen. De omgeving is gezond ook bij extreme weer. Materialen zijn zoveel mogelijk afkomstig uit hernieuwbare bronnen en worden steeds zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt.

Ja, mits principe bij initiatieven

Een belangrijk deel van de werkzaamheden die we binnen het fysieke domein uitvoeren, hebben te maken met initiatieven van inwoners of ondernemers. Bijvoorbeeld door de aanvraag van een omgevingsvergunning of het indienen van een principeverzoek. Wij werken met de omgevingsvisie op basis van het ja, mits principe. Dit betekent dat een initiatief mogelijk is als er een bijdrage geleverd wordt aan de ambities van de omgevingsvisie.

Integraal werken

Bij ruimtelijke procedures zijn vaak meerdere disciplines betrokken. Een bouwproject heeft bijvoorbeeld gevolgen voor bereikbaarheid en parkeren. Om te zorgen voor een integrale afweging werken we met intaketafels. Hier bespreken we plannen, zodat de initiatiefnemer een integraal advies krijgt. Alle beleidsterreinen, planvorming en vergunningen leveren hieraan een bijdrage.

Regionale samenwerking

Binnen Holland Rijnland en de Duin- en Bollenstreek werken we samen met onze buurgemeenten aan het bereiken van onze gezamenlijke doelstellingen voor de leefomgeving. Dat doen we bijvoorbeeld op het gebied van wonen, landelijk gebied en duurzame greenport, mobiliteit, RES, warmte, economie en brede welvaart o.a. via de Regionale Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland en de Regio Deal Holland Rijnland. Naast de activiteiten zoals benoemd in de paragrafen leveren we een bijdrage door actief deel te nemen aan gezamenlijke overleggen en bijeenkomsten (ambtelijk en bestuurlijk).

Aandacht voor inwoners, ondernemers en de raad

Binnen het fysieke domein werken we indien mogelijk van buiten naar binnen. Dat betekent dat we vragen van inwoners en ondernemers zo snel mogelijk willen beantwoorden. Voor de inhoudelijke beantwoording van vragen, stelt elk team dat werkzaam is binnen het fysieke domein, capaciteit beschikbaar. Hetzelfde geldt voor de beantwoording van schriftelijke en technische vragen uit de raad.

Uitvoering wettelijke taken

Binnen het fysieke domein hebben we als gemeente wettelijke taken die we uit moeten voeren. Vergunningverlening en het beheer van de Buitenruimte zijn daar voorbeelden van. Er wordt jaarlijks een inschatting gemaakt van het aantal verwachte vergunningaanvragen. Dit aantal kan in de praktijk echter sterk fluctueren en is bijvoorbeeld afhankelijk van ontwikkelingen rond woningbouw- en infrastructurele projecten. Maar bijvoorbeeld ook het digitaal ter beschikking stellen van data of het tijdig reageren op verzoeken die in het kader van de Wet open overheid gedaan worden.

De uitdaging om in de komende jaren, waar minder budget beschikbaar zal zijn door het verlagen dan wel schrappen van budget én dezelfde kwaliteit te bieden, is er één om rekening mee te houden.

2.2.1 Mobiliteit

Onze ambities op het gebied van mobiliteit hebben we vastgelegd in een Mobiliteitsvisie.

- Ambitie 1: Prettig wonen en bewegen voor iedereen
- Ambitie 2: Goede bereikbaarheid voor een ondernemend Teylingen
- Ambitie 3: Duurzame mobiliteit voor een duurzame toekomst

Deze Mobiliteitsvisie is uitgewerkt in het Mobiliteitsplan Teylingen, met daarin de speerpunten (doelstellingen) die de gemeente nastreeft, en het daarbij bijbehorende Uitvoeringsprogramma. Het Uitvoeringsprogramma biedt overzicht van de verschillende maatregelen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Verkeersveiligheid verbeteren

Doelstelling Beperken van het aantal verkeersslachtoffers tot een minimum. Elke aanpassing aan de infrastructuur moet tevens als doel hebben om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We besteden structurele aandacht aan verkeersveiligheid (1) Bij wegreconstructie en onderhoud besteden we altijd aandacht aan het verbeteren van de verkeersveiligheid.
A2	We stellen elke twee jaar een ongevalrapportage op (1A). Met een tweejaarlijkse ongevalrapportage kan de ontwikkeling van de verkeersveiligheid worden bijgehouden. Het vormt ook de basis voor nadere analyse van de gevaarlijkste locaties en kan aanleiding zijn om het verkeersveiligheidsbeleid te richten op bepaalde doelgroepen.
A3	We analyseren elke 2 jaar de locaties met de meeste slachtofferongevallen en stellen hierna een Aandachtspuntenlijst Verkeersveiligheid op (1B). Elke 2 jaar wordt een lijst opgesteld met locaties waar veel ongevallen hebben plaatsgevonden of waar veel mensen zich onveilig voelen.
A4	We richten ons op veilige schoolomgevingen en verkeerseducatie (2). Wij stimuleren scholen om het verkeersveiligheidslabel School op Seef te behalen, door gebruik te maken van dit verkeerseducatieprogramma. De gemeente werkt mee aan dit programma door mee te praten over de verkeerssituatie rondom de scholen.
A5	We zetten in op gedragsbeïnvloeding tegen te hard rijden (3). We gaan met de politie en het Openbaar Ministerie bespreken hoe en waar extra gehandhaafd kan worden, en zetten hiervoor een campagne op.

Wat willen we bereiken?

Doel: Ruimte voor recreëren

Doel: Goede bereikbaarheid met prioriteit voor lopen, fietsen en OV

Doel: Toegankelijke mobiliteit

Doelstellingen Recreëren in en buiten de dorpen wordt toegankelijker en prettiger gemaakt
Inwoners gaan vaker lopen en gebruiken vaker de fiets om zich te verplaatsen.

Ons mobiliteitssysteem is toegankelijk voor iedereen, ongeacht de fysieke, mentale of economisch beperkingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We besteden structureel aandacht voor voldoende ruimte voor voetgangers (4). Bij wegreconstructie en onderhoud is de kans om voldoende ruimte voor voetgangers te creëren, conform de ontwerprichtlijnen.
B2	We verbeteren voetgangersoversteekplaatsen (VOP) over 50 km/h-wegen (5) Bij wegreconstructie en onderhoud is de kans om VOP te verbeteren, conform de ontwerprichtlijnen. We starten een verkenning naar de oversteekplaatsen bij de 50 km/h wegen en passen de plekken waar nodig aan.
B3	We verkennen nieuwe, veilige en leuke voetgangersroutes buiten de bebouwde kom (6). Daarbij kijken we specifiek naar de routes tussen de verschillende kernen. In het kader van het wandelnetwerk worden recreatieve routes buiten de bebouwde kom verbeterd (6) (Programma 3 Bedrijvigheid).
B4	We besteden structurele aandacht aan voldoende ruimte voor fietsers (7). Bij wegreconstructie en onderhoud is de kans om voldoende ruimte voor fietsers te creëren, conform de ontwerprichtlijnen.
B5	We richten ons op het verbeteren en uitbreiden van het fietsnetwerk (8)
B6	We richten ons op optimale aansluitingen op het OV (9) We gaan in overleg met de provincie over aanpassingen aan alle haltes binnen de gemeente om te zorgen dat deze toegankelijk zijn voor iedereen.

Wat willen we bereiken?

Doel: In goede banen leiden van autoverkeer en vrachtverkeer

Doelstelling Goede bereikbaarheid voor een ondernemend Teylingen

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We actualiseren het wegencategoriseringsplan en passen wegen erop aan (10).
C2	We spannen ons in om de centra aantrekkelijker en veiliger te maken (11). In het kader van de centrumvisies Voorhout, Sassenheim en Warmond werken we aan het goed bereikbaar houden van de centra en onderzoeken we tegelijkertijd de mogelijkheden om de centra autoluw te maken (11).
C3	We zetten in op een regionale aanpak van mobiliteit (12). conform het programma Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer (MNDBSH)(12).
C4	We verkennen de voorkeursroutes vrachtverkeer (13) Vooruitlopend op een verbetering van het regionale wegennet, onderzoeken we of en hoe we het doorgaand vrachtverkeer kunnen laten rijden via wegen die daartoe geschikt

	zijn (13).
C5	We zetten in op mobiliteitsmanagement (14A). Mobiliteitsmanagement kan ingezet worden om inwoners en medewerkers van bedrijven in Teylingen te stimuleren te kiezen voor een alternatief vervoersmiddel dan de auto.
C6	We zetten in op verkeersmanagement (14B). (Met verkeersmanagement kunnen verkeersstromen doelgericht beïnvloedt worden om het autoverkeer in goede banen te leiden.

Wat willen we bereiken?

Doel: Stimuleren van elektrisch rijden

Doelstelling Toename van het aantal inwoners dat gebruik maakt van elektrisch vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We investeren in de laadinfrastructuur (15) We gaan we elektrisch rijden stimuleren door de laadinfrastructuur uit te breiden. We geven uitvoering aan de beleidsregels Kabelgoottegels Teylingen die in maart 2025 zijn vastgesteld en faciliteren hiermee de inwoners van Teylingen.
D2	We faciliteren het aanbod van elektrische deelmobiliteit (16) We stellen beleidsregels op voor (elektrische) deelmobiliteit, waarin staat omschreven wat we willen faciliteren en wat we willen tegengaan.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Gemeenten Duin- en Bollenstreek Gemeente Haarlemmermeer Provincie Zuid-Holland Qbuzz

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.2 Gebiedsontwikkeling

Maatschappelijke opgaven en ambities komen samen in een integrale gebiedsontwikkeling, waarbij diverse factoren, beleidsvelden, bestuurslagen, overheden en actoren betrokken zijn. Het is vooral een kans om gezamenlijk aan de toekomst en leefbaarheid van een gebied te werken en zo mens en omgeving tot hun recht te laten komen. Een integrale gebiedsontwikkeling richt zich bijvoorbeeld op een gezonde en veilige leefomgeving voor prettig, gezond en betaalbaar wonen, transformatie naar toekomstbestendige (woon-)werklocaties, maatschappelijke voorzieningen, winkelcentra naar verblijfsgebieden en/of landelijk gebied en duurzame greenport met voldoende aandacht voor duurzame mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie, groen, ontmoeten en/of recreëren. Daarbij worden de verschillende belangen integraal zorgvuldig afgewogen, waarbij water en bodem sturend zijn.

Een professionele programmering voor gebiedsontwikkeling bevordert de omgevingskwaliteit, draagt bij aan de financiële haalbaarheid, versnelt de realisatie, reduceert de mobiliteit en versterkt de lokale economie. Het is van belang om een programma af te stemmen op de wensen en eisen van de (toekomstige) bewoners en bedrijven. Een professioneel programma onder de Omgevingswet biedt hiervoor voldoende kansen.

De gemeente heeft in haar omgevingsvisie ambities vastgesteld voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Actuele ontwikkelingen buiten de invloedssfeer van het gemeentelijk bestuur, zoals de stijging van bouwkosten en rentepercentages, netcongestie, drinkwatervoorziening, KaderRichtlijnWater (KRW) en stikstof, ontwikkelingen rond Schiphol e.d. hebben echter direct effect op de haalbaarheid van plannen en initiatieven, wat gebiedsontwikkeling steeds gecompliceerder maakt. Om de hoogst haalbare maatschappelijke opgaven en ambities te behalen is een professionele programmering voor gebiedsontwikkeling van belang met voldoende aandacht voor risico's, flexibiliteit en wendbaarheid.

Wat willen we bereiken?

Doel: Integrale duurzame gebiedsontwikkeling in lijn met de Omgevingsvisie Teylingen, *een florerende toekomst voor Teylingen*.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De ambities uit de Omgevingsvisie zijn leidend voor een integrale, duurzame gebiedsontwikkeling en worden proactief toegepast in de diverse projecten. Dit is een continue activiteit. Voor de drie dorpscentra zijn de ambities (nader) vastgelegd in de centrumvisie. De raad wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken en voortgang van projecten.
A2	Het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) wordt naar verwachting in december / Q4 2025 vastgesteld. We doen dit in samenwerking met omliggende gemeenten. We zullen in 2026 het uitvoeringsprogramma op- en vaststellen.
A3	In Nieuw-Boekhorst ontwikkelen we tot 2030 een aantrekkelijke en duurzame woonwijk van circa 1300 woningen met een grote verscheidenheid aan koop- en huurwoningen, van sociale huur en bereikbare koopwoningen tot luxe twee-onder-een-kapwoningen, villa's en vrije kavels. In 2026 is de bouw van fase 1 in volle gang en wordt de 1e woning opgeleverd. Ook wordt een start gemaakt met de bouw van de school en de sporthal en de aanleg van het bos.
A4	De centrumvisie wordt in participatie uitgewerkt tot centrumplannen voor de centra van Voorhout, Sassenheim en Warmond. De centrumplannen worden volgens planning vastgesteld in december 2025 en komen, afhankelijk van de besluitvorming, in de jaren 2026 en verdere tot concrete uitvoering.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland	Provincie Zuid-Holland, Holland-Rijnland, Greenport Duin- en bollenstreek, grondeigenaren, projectontwikkelaars, Woonstichting Stek

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.3 Openbare ruimte

Inleiding

De openbare ruimte is van iedereen en kent vele vormen van gebruik. Zelfs op dezelfde plek kunnen verschillende gebruikers een totaal andere beleving hebben en daarmee zeer uiteenlopende wensen hebben. Denk maar eens aan een plein wat in de avond en nacht wordt gebruikt om te parkeren en overdag ruimte biedt voor een weekmarkt. Op een andere manier kan er ook gekeken worden naar functies van de buitenruimte: een weg om over te rijden, maar ook om hemelwater over af te voeren naar een kolk of berm. Bovengrondse elementen zijn behoorlijk zichtbaar, maar ondergronds zijn er ook veel objecten waar de gemeente een rol in speelt. Veelal zijn we gericht op het menselijk gebruik van de openbare ruimte, maar de laatste jaren is er steeds meer aandacht voor 'andere' gebruikers van de openbare ruimte zoals: flora en fauna.

Een belangrijk instrument dat ingezet wordt om over de omgeving te communiceren is fixi, waarin op een laagdrempelige manier Meldingen Openbare Ruimte (MOR) kunnen worden gedaan bij de gemeente. Deze meldingen gebruiken we ook als sturingsinstrument voor het beheer van de openbare ruimte.

Leeswijzer

Een groot deel van deze paragraaf betreft 'regulier werk' vanuit met name een beheersmatige rol.

We kijken vanuit twee invalshoeken naar de openbare ruimte: de technische staat en de functionele staat. Vervolgens worden de doelen en acties beschreven.

Technische staat

Van oudsher gaat beheer met name over de technische staat van de assets in de leefomgeving. Veelal is de omgang met technische opgaven behoorlijk rechtlijnig, relatief eenvoudig meetbaar en deels voorspelbaar. Dit komt ook doordat assets over het algemeen een lange levensduur hebben, met uitschieters van wel honderd jaar. De kwaliteit van de leefomgeving zit met name in de afwegingen voor het beeld, wettelijke vereisten en tijdigheid van activiteiten. Zaken waar aan gedacht moet worden zijn bijvoorbeeld de staat van het asfalt, de groei van een boom, ruimte voor bekabeling onder de grond en veiligheid rondom speeltoestellen.

Er kan worden gedacht dat beheer van de openbare ruimte niet politiek gevoelig is: de technische staat is relatief eenvoudig meetbaar en een asset gaat immers ook vele jaren mee. Maar toch is dat niet zo. Zelfs voor het meer technische aspect van de leefomgeving is het gevoelig voor sentiment van diverse gebruikers. Dit komt doordat de leefomgeving als unieke eigenschap heeft dat er vele duizenden mensen tegelijkertijd gebruik van maken. Daarnaast wordt er veel eigenaarschap gevoeld door bewoners, omdat de assets van de leefomgeving heel tastbaar zijn. Dit maakt het voor een gemeente extra belangrijk om goed uit te dragen welke keuzes er worden gemaakt, en waarom en wanneer acties verwacht mogen worden.

Functionele staat

De technische staat van assets zegt niet alles, er moet ook steeds meer rekening worden gehouden met de functionaliteit van de leefomgeving. Deze functionaliteiten kunnen behoorlijk uiteenlopen, zelfs op dezelfde plek. Zo kan een plein door een marktkoopman anders worden ervaren dan door een bewoner, een automobilist of een fietser. De kwaliteit van de leefomgeving zit dan met name in de gebruikerswaarde, de afspraken tussen gebruikers en de tijdsgeest.

De functionele staat van de buitenruimte kan echter zeer fluctueren, afhankelijk van de standpunten van gebruikers en zaken die op dat moment aandacht vragen. Het spanningsveld dat kan ontstaan tussen technische - en functionele staat kan het werk van de gemeente uitdagend maken. Gezien hier veel uiteenlopende invalshoeken mogelijk zijn, op hetzelfde stukje leefomgeving, ligt hier een taak voor gemeenten om gewogen beslissingen te maken en deze uit te dragen.

Wat willen we bereiken?

Doel: We bieden een schone, hele en veilige openbare ruimte voor nu en in de toekomst. Dit doen we door gewogen, overzichtelijk, efficiënt en doelmatig (GOED) beheer: gewogen, overzichtelijk, efficiënt en doelmatig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We evalueren wat de staat van de assetmanagement-, beleids- en beheerplannen is voor alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte.
A2	We streven in 2026 naar het beschikbaar stellen van een jaarplanning van beheerprojecten op de website van de gemeente.
A3	We stellen een meerjarenprogramma op van alle onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte.
A4	Waar mogelijk worden onderhoudsactiviteiten gelijktijdig en integraal uitgevoerd.
A5	We zetten in op het verkrijgen van subsidies.
A6	We zoeken de samenwerking met gebruikers van de buitenruimte actief op.

Wat willen we bereiken?

Doel: Omgaan met energietransitie en ruimte voor innovatie in de ondergrond.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In het proces van vergunningverlening zoeken we naar een optimale aanpak en samenvoeging van activiteiten in de ondergrond. Hierin werken we samen met vergunningaanvragers en partners in de fysieke leefomgeving zoals nutsbedrijven.
B2	We bieden ruimte aan de uitrol van glasvezel en nieuwe netwerkverbindingen, maar zijn scherp op de staat van onze kapitaalgoederen na door derden uitgevoerde werkzaamheden.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een functionerend rioolstelsel en aanpak van waterproblematiek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Centrumvisie Teylingen: De herontwikkeling en herinrichting van de centra in Teylingen biedt kansen om onderhoud aan en vervangingen van riolering uit te voeren, hemelwater af te koppelen en te combineren met een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte. In samenwerking met het programmateam wordt gekeken in hoeverre een en ander inpasbaar is in het boven- en ondergrondse ontwerp, evenals wat binnen de beschikbare middelen ook uitvoerbaar is.
C2	De omgeving Lindenlaan en Platanenlaan is een bekend locatie van wateroverlast. In navolging op een onderzoek naar mogelijke maatregelen in de riolering, de inrichting van de openbare ruimte en het watersysteem wordt een ontwerp voor een hemelwaterrioolstelsel opgesteld. Aan de hand daarvan wordt in 2026 een projectopdracht opgesteld voor als eerste de Lindenlaan, in samenwerking met de asset Wegen vanuit hun onderhoudsopgave.
C3	Het rioolstelsel aan de zuid-oostzijde van de Kagerplassen (omgeving Vennemeer, Sweilandpolder en Boekhorsterweg) lost op het rioolstelsel van de gemeente Kaag en

	Braassem. Vanwege de druk die dit op de capaciteit van hun rioolstelsel geeft loopt in samenwerking met gemeente Kaag en Braassem een onderzoek naar de hoeveelheid afvalwater dat wordt afgevoerd, het functioneren van beide rioolstelsels en de mogelijke verbeteringen.
C4	Bij zware regenval vinden overstorten plaats vanuit het gemaal nabij Auto Cors. We onderzoeken de capaciteit en het functioneren van het rioolstelsel, evenals het lozingsgedrag van de diverse percelen.
C5	We maken een plan om hemelwaterafvoer af te koppelen en een gescheiden rioolstelsel te maken. Dit geeft voor de komende jaren per straat inzicht in de benodigde diameter hemelwaterafvoer. Dat geeft direct input voor onderhoudsprojecten, herinrichting of bij ontwikkeling van woningbouw. Hiermee krijgen we meer zicht op de daartoe benodigde investeringen in de komende decennia.
C6	We geven uitvoering aan het in 2024 vastgestelde Programma Water- en Klimaatadaptatie. In 2024 zijn alle beschoeiingen gedigitaliseerd, hiermee kunnen we de stukken voor de uitvraag (aanbesteding) voltooien voor een meerjarige uitvoeringsplanning.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een wegensysteem dat past bij de wensen van gebruikers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We stellen een nieuw beleidsplan Wegen op.
D2	We geven uitvoering aan de meerjarenprogrammering onderhoud wegen , waarbij we het uitvoeringsprogramma mobiliteit meewegen. Daarnaast stemmen we af tussen diverse andere eigenaren van wegen en hun activiteiten (provincie en Rijk).
D3	In samenwerking met Lisse en Hillegom doen we een pilot met de toepassing van diverse waterdoorlatende verharding.
D4	We voeren het beheerplan Civiele Kunstwerken 2024-2028 uit, zoals dat in mei 2024 is vastgesteld door het college.

Wat willen we bereiken?

Doel: Sterk wijkgroen in de dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Wij geven uitvoering aan het Groenbeheerplan. In de uitvoering wordt expliciet rekening gehouden met actuele maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie, het versterken van biodiversiteit, het tegengaan van hittestress en het bevorderen van participatie. Daarbij wordt tevens gestuurd op de beschikbare financiële middelen.
E2	Het uitvoeringsprogramma Vergroening Teylingen wordt voortgezet. In 2025 zijn extra bomen aangeplant in Warmond; in 2026 ligt de focus op Sassenheim. Hierbij worden bewoners actief betrokken bij de inrichting en keuzes, om zo draagvlak en betrokkenheid te vergroten. De maatregelen dragen bij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en een aantrekkelijker leefomgeving.
E3	We zetten in op het vergroten van het kroonvolume. Dit doen we door het plaatsen van de juiste boom op de juiste plek, waarbij we zowel boven- als ondergronds ruimte geven aan de boom om het kroonvolume te laten toenemen. Hiermee leveren we een

	meetbare bijdrage aan maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefkwaliteit. Grotere kronen zorgen voor verkoeling, waterregulatie, luchtzuivering en bieden meer ecologische waarde. Dit maakt het kroonvolume een effectievere indicator voor de structurele bijdrage van groen dan het aantal bomen alleen.
E4	Waar mogelijk wordt het groenareaal in de openbare ruimte uitgebreid, onder meer door het vergroenen van speelplekken en het vervangen van overbodige verharding door beplanting en bomen. Deze werkzaamheden worden zoveel mogelijk geïntegreerd met projecten binnen andere beheerdisciplines, zoals wegen, riolering en spelen. Door deze samenhangende aanpak worden uitvoeringsmomenten optimaal benut, overlast voor bewoners geminimaliseerd en kosten bespaard. De maatregelen leveren tegelijkertijd een bijdrage aan klimaatadaptatie, versterken de biodiversiteit en bevorderen een aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving
E5	We breiden het ecologisch beheer en onderhoud verder uit, met behoud van het huidige kwaliteitsniveau. Daarbij zetten we in op het vergroten van de ecologische waarde van bermen, plantsoenen en graslanden, onder meer door gefaseerd maaibeheer, natuurlijker inrichting en het stimuleren van inheemse beplanting.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een veilig en prettig verlichte openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	We zetten in op verdere verduurzaming van de openbare verlichting door de verlichting, binnen de kaders van veiligheid en leefbaarheid, te dimmen daar waar en wanneer dan kan.
F2	We zorgen voor een nieuw onderhoudscontract openbare verlichting in samenwerking met Noordwijk en Katwijk.
F3	Ten behoeve van het verhogen van de veiligheid zetten we in op het verlichten en het verbeteren van de verlichting op vrijliggende voetgangersoversteekplaatsen.

at willen we bereiken?

Doel: Een openbare ruimte waar het prettig verblijven en recreëren is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We maken een inventarisatie van alle objecten in de buitenruimte en stellen (nieuwe) beheerplannen op. Te denken valt aan: beeldende kunstwerken, watertappunten, bankjes, informatieborden, etc.
G2	We herijken het beleidsplan spelen en stellen een beheerplan vast voor sport- en spelobjecten in de buitenruimte.

Wat willen we bereiken?

Doel: Een schone leefomgeving en goede omgang met grondstoffen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
H1	We stellen een assetmanagement- en beleidsplan voor afval vast. Daarbij zien we afval als bron van grondstoffen in een zo circulair mogelijke economie.
H2	We stellen uitgangspunten vast voor de omgang met vrijwilligers in de aanpak van

	(zwerf-)afval.
H3	We dragen zorg voor educatie over afval cq. grondstoffen.
H4	We bereiden een aan-/uitbesteding voor, voor de omgang met afval in gemeente Teylingen. Dit wil zeggen: het ophalen van huishoudelijk afval, het legen van openbare prullenbakken en eventueel de bedrijfsvoering van de milieustraat.

Hoe gaan we dit meten?

We vinden we het belangrijk om meldingen in de openbare ruimte te behandelen en we streven daarbij naar een zo'n volledig mogelijke afhandeling. Binnen onze gemeente worden meldingen openbare ruimte aangemaakt en geregistreerd met de tool Fixi. Via dit systeem komen de meldingen binnen bij de organisatie, waarna vervolgens gehandeld kan worden om deze meldingen op te lossen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Meerlanden PreZero	

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.4 Duurzaamheid

Doelstellingen

Met de omgevingsvisie sturen wij aan op een duurzame, toekomstbestendige gemeente. Het doel daarvan is dat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in hun eigen behoeften. Dit ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de Europese en nationale doelstellingen die daaruit voortkomen. In die duurzame, toekomstbestendige gemeente:

- draagt de energievoorziening niet meer bij aan klimaatverandering;
- wordt de biodiversiteit behouden en versterkt door ecosystemen te beschermen;
- is de omgeving gezond, ook bij extreme weersomstandigheden;
- zijn materialen zoveel mogelijk afkomstig van hernieuwbare bronnen en worden ze steeds zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt.

Om deze doelen te bereiken moeten we op een andere manier omgaan met onze energievoorziening, openbare ruimte en grondstoffen. Die veranderingen zijn zodanig van aard dat er sprake is van transities die effect hebben op de maatschappij als geheel. Deze transities hebben gevolgen voor toegepaste technieken, infrastructuur, regels, economische verdienmodellen, organisatievormen en gedrag. Dat gaat niet vanzelf en overstijgt het individuele belang. Daarom heeft de overheid een belangrijke rol in het op gang brengen van deze transities. Daarvoor geven we, onder andere met Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), het goede voorbeeld.

Programmatistische aanpak verduurzaming

Wij zijn van mening dat toekomstbestendig denken en doen regulier onderdeel moet zijn van alle werkzaamheden, processen en beleidsinstrumenten. Voor de energievoorziening, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit is dat nog niet voldoende gerealiseerd. Met een programmatistische aanpak wordt hier aan gewerkt:

- **Energietransitie**
De ambitie om in 2050 een energieneutrale gemeente te zijn, is gezamenlijk met de gemeenten in Holland Rijnland vastgelegd (Energieakkoord HR 2017/2025) en uitgewerkt in de Regionale Energie Strategie (RES 1.0, juni 2021). De RES is lokaal vertaald in de Lokale Energiestrategie en Transitievisie Warmte (LES en TVW, medio 2021) en uitgewerkt

in concrete projecten in het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 (UP). Hierbij werken we toe aan het uitfasen van fossiele energiesystemen. Dat doen we door op het energiegebruik te besparen en energie duurzaam op te wekken.

- **Toekomstbestendige leefomgeving**
De "landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving" beschrijft zes thema's die van invloed zijn op de (toekomstige) kwaliteit van de leefomgeving: biodiversiteit en natuurinclusiviteit, droogte, hitte, wateroverlast, bodemdaling en overstromingen. De verantwoordelijkheid voor de thema's bodemdaling en overstroming ligt bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. De gemeente is verantwoordelijk voor de andere vier thema's en betreft die bij de het ontwikkelen van bouwlocaties en de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Met het Programma Water en Klimaat Adaptatie wordt invulling gegeven aan wateroverlast. De maatregelen uit dat programma dragen ook bij aan het tegengaan van droogte en hitte. Voor biodiversiteit en natuurinclusiviteit worden een Soorten Management Plan opgesteld en er wordt een overkoepelend instrumentarium voor toekomstbestendig ontwikkelen ingericht als opvolger van methode DGO (Duurzame GebiedsOntwikkeling).
- **Circulariteit en grondstoffen**
De landelijke doelstelling is om in 2030 de helft minder primaire grondstoffen te gebruiken en volledig circulair te zijn in 2050. Er is samenwerking met de provincie Zuid-Holland op deze doelstellingen die regionaal zijn geïntegreerd in de Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het Uitvoeringsprogramma van de Duin en Bollenstreek/Economic Board. Dit geeft invulling aan de klimaat en grondstof ambities uit onze omgevingsvisie. Voor de gemeente is dit vertaald in een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2025-2028) met concrete acties die bijdragen aan meetbare doelen.

CDOKE

Voor de programmatische aanpak wordt gebruik gemaakt van de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Deze gelden moeten voor minimaal 90% worden ingezet voor capaciteit. Resterende middelen kunnen voor uitvoering gebruikt worden. Er is tot en met 2026 CDOKE budget beschikbaar. Het Rijk geeft aan dat er voor 2027 tot 2030 een vergelijkbare regeling opgezet wordt. Zodra deze regeling beschikbaar komt, doet de gemeente hiervoor een aanvraag.

Uitvoeringsorganisatie

In de huidige situatie is de uitvoering van duurzaamheid die gericht is op bewoners en bedrijven met verschillende opdrachten ingevuld. Dat zorgt voor een diffuus beeld voor bewoners en bedrijven als ze hulp zoeken om te verduurzamen. Door deze uitvoering te bundelen via één loket (een uitvoeringsorganisatie) ontstaat een eenduidig beeld voor bewoners en bedrijven en kan het vanuit de organisatie ook efficiënt en doelmatig aangestuurd worden. In 2026 start een uitvoeringsorganisatie vóór en dóór de Bollenstreek. Komende twee jaar worden de taken van dit "duurzaamheidscentrum" gecontroleerd op- en uitgebouwd.

Wat willen we bereiken?

Doel: In 2030 willen we 15% energiebesparing in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014; in 2050 willen we een energieneutrale gemeente zijn. Het Uitvoeringsprogramma Energietransitie legt hiervoor de focus op isolatie, warmte en het opwekken van energie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Via de Lokale Aanpak Isolatie blijven we inwoners met risico op energiearmoede ondersteunen met het krijgen van een beter geïsoleerde woning en een lager energierekening.

A2	We stellen een Soortenmanagementplan (SMP) op zodat onder andere eenvoudiger geïsoleerd kan worden.
A4	Samen met de Bollenstreek gemeenten verkennen we de haalbaarheid van een regionaal collectief warmtesysteem vanuit het project Duurzaam Warmtenet Bollenstreek.
A5	We zetten ons in om zoveel mogelijk daken gevuld te krijgen met zonnepanelen. Hiervoor werken we samen met de lokale energiecorporatie.
A6	We werken samen met de netbeheerder aan het oplossen en voorkomen van netcongestie. Zo zijn we bezig met het verzwaren van het elektriciteitsnet in Sassenheim door de realisatie van een nieuw onderstation.

Wat willen we bereiken?

Doel: We willen een gezonde, biodiverse en klimaatadaptieve leefomgeving waar het prettig verblijven is. Nu en in de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We voeren de maatregelen voor het soortenmanagementplan uit (zie ook A2)
B2	We stellen een programma toekomstbestendige leefomgeving op waarin de thema's uit de landelijke maatlat uitgewerkt worden.
B3	Met de bewustwordingscampagne "Alle Tuinen Groen", met geveltuinen en adoptiegroen stimuleren en faciliteren we inwoners om te vergroenen met als doel de fysieke leefomgeving biodiverser en klimaatadaptiever te maken.
B4	We voeren, in lijn met de landelijke cyclus, geactualiseerde stresstesten uit en voeren daarover de dialoog met maatschappelijke partners.

Wat willen we bereiken?

Doel: We willen voldoen aan de landelijke doelstellingen op het gebied van circulariteit: 50% minder grondstoffen in 2030 en volledig circulair en klimaatneutraal in 2050. Hiervoor gaan we Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen, stimuleren we circulair en biobased bouwen en stimuleren we bedrijven en bewoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We doen minimaal op niveau 1 ervaring op met de MVI-criteriatool.
C2	We vragen bij de helft van onze inkopen uit het inkoopjaarplan circulair uit.
C3	We vragen bij 25% van onze aanbestedingen in de grond, weg- en waterbouw circulair uit.
C4	Bij sloop onderzoeken we bij minimaal 1 project de mogelijkheden om dat circulair te doen.
C5	In projecten streven we naar 50% losmaakbare constructies, bijv. 25% hergebruikte materialen en 25% biobased grondstoffen.
C6	We geven het goede voorbeeld door het opzetten van een energie- en CO2-managementsysteem.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het programmatisch werken aan duurzaamheid heeft tot doel om toekomstgericht denken en doen vast onderdeel te laten worden van alle (relevante) werkzaamheden. Door deze werkwijze te borgen in proces- en werkafspraken en regulier onderdeel te maken van de P&C cyclus kan er transparant gestuurd kan worden op de gestelde duurzaamheidsambities.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We investeren in ontwikkeling van kennis en ervaring van medewerkers.
D2	We vervangen ons instrument Duurzame GebiedsOntwikkeling door een actuele en in de markt veel gebruikte versie. Met dat nieuwe instrument concretiseren en borgen we duurzaamheid in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan, de LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte), anterieure overeenkomsten en de werkprocessen.
D3	We onderzoeken de mogelijkheid om samen te werken met verschillende actoren (initiatiefnemers, welzijnswerk, MKB en andere relevante partijen) om de vele lokale initiatieven die gericht zijn op energie besparen en -opwekken, vergroening en circulaire economie te bundelen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Goede samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland om de leefomgeving gezond en veilig te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We voeren regie op de Omgevingsdienst West-Holland en de taken die door hen worden uitgevoerd.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland	Provincie Zuid-Holland RES Holland Rijnland Liander Circulair West Energiecoöperatie Hoogheemraadschap Rijnland

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.5 Wonen

Inleiding

De identiteit van Teylingen kenmerkt zich onder andere door rustig wonen tussen de grote steden, nabij de stad Leiden, midden in de Randstad en goed verbonden via weg en spoor.

De woningmarkt staat echter onder druk, er is een flinke woningbouwopgave in de aankomende jaren. Huishoudens worden kleiner, waardoor er behoefte is aan kleinere woningen. Het beleid is gericht op langer thuis wonen (wonen met zorg).

Wat staat ons in 2026 en volgende jaren te doen om aan één van de hoofdpogaven In de Omgevingsvisie Teylingen 'Fijn wonen voor iedereen' tegemoet te komen?

De afgelopen jaren zijn er te weinig woningen gebouwd in het betaalbare segment. Om de woningbouwopgave aan te pakken en het bouwtempo te versnellen heeft het Rijk hierin een regierol gepakt. Deze nieuwe rol heeft onder andere geleid tot Nationale Prestatieafspraken en een Nationale Woon- en Bouwagenda. Hierin is vastgelegd dat 65% van het aantal nieuwbouwwoningen in het betaalbare segment moet worden gebouwd. Ook zijn landelijk 35 regionale woondeals gesloten tussen overheden, woningcorporaties, bouworganisaties, huurders, netbeheerders en drinkwaterbedrijven. De Regionale Realisatieagenda Wonen Holland Rijnland omvat belangrijke afspraken tot 2030 over tempo, aantallen, locaties en prijssegmenten voor nieuwbouwwoningen. Vanuit dat beleid en kaders zijn ook regionaal afspraken gemaakt en vastgelegd in de Regionale Woonagenda. Tot 2030 werken partijen met elkaar samen aan de uitvoering via woon- en versnellingstafels om knelpunten op te lossen en de woningbouwproductie te versnellen.

Sinds het Rijk de regierol op de volkshuisvesting heeft opgepakt, is en wordt een veelheid aan beleidsplannen en wetgeving opgesteld en stimuleringsmaatregelen getroffen: de Wet goed verhuurderschap, de Wet betaalbare huur, de Wet versterking regie volkshuisvesting en de wijziging van de Huisvestingswet die de mogelijkheden voor lokale toewijzing van om huur- en koopwoningen verruimt.

De wet Versterking regie volkshuisvesting die naar verwachting per 2026 in werking treedt, zorgt voor de wettelijke verankering van alles wat op het gebied van volkshuisvesting in gang is gezet. De wet geeft het Rijk, de provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting. Zo hebben overheden meer grip op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd, kan er sneller gebouwd worden en kunnen kwetsbare mensen met urgentie een woning krijgen. Op regionaal en lokaal niveau is een sterkere focus op wonen en zorg (met name voor ouderen) en de huisvesting van aandachtsgroepen de komende tijd cruciaal.

Het Woonprogramma 2020-2024 is beëindigd. In 2026 wordt gestart met het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma onder het regime van de Omgevingswet. Het Volkshuisvestingsprogramma een nieuw kader om te sturen op de grote woningbouwopgave in onze gemeente.

Dit programma gaat over de woningbouw en woningbouwprogrammering, balans in de woningvoorraad, woonbehoefte van aandachtsgroepen, leefbaarheid en verduurzaming.

Wat willen we bereiken?

Doel: Meer diverse woningen bouwen geschikt voor verschillende doelgroepen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We maken jaarlijks een woningbouwprogramma in de regio. Dit programma gaat ter goedkeuring naar de provincie Zuid-Holland. Het woningbouwprogramma is gericht op 'bouwen naar kwalitatieve behoefte' en 'bouwen naar kwantitatieve behoefte' en sluit aan op het provinciaal Omgevingsbeleid.

A2	Conform de afspraken uit de Regionale Realisatieagenda Wonen - regio Holland Rijnland (regionale woondeal) en de Regionale Woonagenda zetten we bij de programmering en realisatie van nieuwbouw in op minimaal 'tweederde betaalbaar'. Van de nieuwbouw is minimaal 30% sociale huur en 35% bereikbaar voor middeninkomens. We zetten voor de middeninkomens in op realisatie van middenhuurwoningen en betaalbare koopwoningen.
A3	We zetten in op een continue bouwstroom, zodat de ontwikkeling van de woningvoorraad meegroeit met de ontwikkeling van de woningbehoefte. We werken verder aan de ontwikkeling van een diverse bouwlocaties waaronder de Waaier in Warmond, Langeveld in Sassenheim en Nieuw Boekhorst in Voorhout.
A4	We vragen waar mogelijk rijkssubsidies en provinciale subsidies aan die helpen om meer sociale huurwoningen en middenhuurwoningen te bouwen. We maken gebruik van de provinciale Subsidieregeling wonen Zuid-Holland (SRW). Deze regeling bestaat uit meerdere onderdelen. Deze regeling kan helpen om meer sociale huurwoningen en middenhuurwoningen te bouwen, maar ook om meer te bouwen speciaal voor senioren, het versnellen van plannen voor het bouwen van woningen en het aanmoedigen van inwoners om zelf woonvormen te verzinnen.
A5	We passen lokaal maatwerk toe bij de toewijzing van sociale huurwoningen om zoveel mogelijk doorstroom binnen de huidige voorraad te realiseren. Zo kunnen meer huishoudens in een voor hen passende woning gaan wonen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Voldoende juiste woningen op de juiste plek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We geven uitvoering aan het volkshuisvestingsprogramma.
B2	We maken met Stek en Huurdershart (huurdersorganisatie in de Bollenstreek) prestatieafspraken over voldoende beschikbare woningen, betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, voorraadbeheer en verduurzaming, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van aandachtsgroepen.
B3	We passen lokaal maatwerk toe bij de toewijzing van sociale huurwoningen. We werken de mogelijkheden uit die de gewijzigde Huisvestingswet biedt tot verruiming van lokaal maatwerk: een groter percentage lokaal gebonden woningzoekenden (regionaal), de uitbreiding naar betaalbare koop en de toewijzing aan specifieke beroepsgroepen (lokaal).
B4	We gaan in gesprek met eigenaren van leegstaande winkels buiten het kernwinkelgebied en andere leegstaande panden over herbestemming.

Wat willen we bereiken?

Doel: Plekken bieden aan verschillende woonvormen en doelgroepen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We zetten juist in op een mix van prijsklassen en woonvormen. We hechten groot belang aan wijken met een goede mix van bewoners. We proberen de doorstroming zo goed mogelijk op gang te houden. Doorstroming lost de schaarste op de woningmarkt niet op, maar draagt wel bij aan een evenwichtige verdeling. We zien we dat met name jongeren en ouderen vaak in de knel zitten op de woningmarkt. Daarom willen we met onze nieuwbouw de doorstroom voor ouderen proberen te faciliteren, zodat ook jongeren een woning kunnen vinden. In het totale nieuwbouwprogramma richten we ons op alle doelgroepen.
C2	We maken verschillende woonvormen mogelijk. Denk hierbij aan Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, Skaeve Huse en friendswoningen. Speciale woonvormen voor ouderen waaronder nultredenwoningen, zorggeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
C3	We faciliteren de ontwikkeling van tijdelijke sociale huurwoningen en middenhuurwoningen.
C4	Voor de huisvesting van arbeidsmigranten/internationale werknemers blijven we in contact met ondernemende partijen, uitzenders en huisvesters die een primaire rol spelen bij deze opgave. Arbeidsmigranten hebben recht op een gezonde, veilige en fatsoenlijke leefomgeving. We zorgen ervoor dat hun huisvesting voldoet aan de geldende kwaliteitsnormen, zoals vastgelegd in de SNF-richtlijnen.
C5	We voegen in samenwerking met de gemeente Hillegom, Lisse en Noordwijk 12 woonwagenstandplaatsen toe in deze subregio.

Wat willen we bereiken?

Doel: Bouwen van energiezuinige en klimaatbestendige woningen en de huidige woningvoorraad verduurzamen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Bij nieuwbouwprojecten ligt de focus op klimaatadaptief, circulair, duurzaam en energieneutraal.
D2	We zetten in op verduurzaming van de bestaande woningvoorraad (huur en koop) door onder andere het inzetten van energiecoaches.
D3	We verstrekken duurzaamheidsleningen waarmee bewoners tegen gunstige voorwaarden energiebesparende maatregelen in en aan de woning kunnen financieren.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West Holland	Woonstichting Stek Huurdershart Holland Rijnland Wonen Huurders Holland Rijnland Zorgaanbieders

	Energiecoöperatie Energiecoaches
--	-------------------------------------

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.2.6 Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Gemiddelde WOZ-waarde	per 1.000 euro	€ 458	€462	€ 483	€ 531	2024: € 398	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6,5	2,3	11,3	10,8	2024: 9,9	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)	74%	74,5%	75,7%	75,7%	2024: 70,4 %	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 814	€ 896	€ 951	€ 995	2025: € 957	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 884	€ 1.069	€ 1.101	€ 1.135	2025: € 1.053	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ-waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen, opgave CBS. De prognose van 2025 is inclusief de verwachte stijging in waarde bij woningen genoemd in de Meicirculaire 2024 Gemeentefonds.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	107	108	103	100	2023: 150	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	nb*	nb*	nb*	nb*	2022: 40,9 %	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Toelichting indicator Hernieuwbare elektriciteit

Het percentage hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.2.7 Kaderstellende stukken

- [Sustainable Development Goals VN](#)
- [Klimaatakkoord van Parijs \(2015\)](#)
- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Regionaal Crisisplan](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Teylingen](#)
- [Drank- en Horecaverordening Teylingen](#)
- [VTH-Beleidsplan Gemeente Teylingen 2024-2027](#)
- [Home | Ruimtelijke ordening Nederland](#)
- [De Omgevingswet | Rijksoverheid.nl](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Convenant Aardgasvrij \(2018\)](#)
- [Integraal \(afval\)waterketenplan 2022-2026](#)
- [Rijksbreed programma Circulaire Economie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
- [Deltaplan Biodiversiteit](#)
- [Omgevingsbeleid, -programma en -verordening provincie Zuid-Holland, 2020](#)
- [Fietsplan Samen Verder Fietsen 2016-2025](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- [Regionale Nota Bodembeheer 2023-2033](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland](#)
- [Regionale Omgevingsagenda, 2021 Holland Rijnland](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit \(RSM\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland](#)
- [Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2023](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland \(2017\)](#)
- [Groene stimulans voor Duin- en Bollenstreek - Holland Rijnland](#)
- [Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek 2040](#)
- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek](#)
- [Ruimtelijk Economische visie Zuid-Holland](#)
- Programma Landelijk gebied en duurzame greenport (naar verwachting wordt deze vastgesteld in december 2025 /Q4)
- [Omgevingsvisie Teylingen](#)
- [Woonprogramma Teylingen 2020-2024](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Teylingen](#)
- [Mobiliteitsvisie en Mobiliteitsplan](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur](#)
- [Centrumvisie Teylingen](#)
- [Nota Grondbeleid Teylingen 2022-2026](#)
- [Document Teylingen - 20201109 Plan Duurzame Ontwikkeling Teylingen 2020-2024 Nieuw](#)
- [Lokale Energie Strategie](#)
- [Aardgasvrij | RVO.nl](#)
- [Beleidsplan De Waarde van Groen](#)
- [Integraal Afval Waterketen Plan](#)
- [Afvalstoffenverordening Teylingen 2020](#)
- [Teylingen speelbeleid 2015-2024](#)
- [Maatschappelijk werk Teylingen - Kwadraad](#)
- [Groenbeheerplan Teylingen 2022-2031](#)
- [Bomenbeleid Teylingen](#)
- [Water en Klimaatadaptatie 2024-2028](#)
- [Parkeerbeleidsplan Teylingen 2024](#)
- [Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2024](#)

2.2.8 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	5.367	5.922	6.283	6.685	6.702	6.731
2.2 Parkeren	243	268	260	260	255	246
2.3 Recreatieve havens	39	28	29	29	29	29
Totaal 1. Mobiliteit	5.649	6.218	6.572	6.974	6.986	7.006

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	2.754	1.620	1.338	1.346	1.352	1.358
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	2.754	1.620	1.338	1.346	1.352	1.358

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.904	3.929	4.049	4.150	4.200	4.251
7.2 Riolerings	2.298	2.506	2.607	2.674	2.734	2.804
7.3 Afval	4.304	4.664	4.600	4.846	4.841	4.841
7.4 Milieubeheer	111	91	22	22	22	22
Totaal 3. Openbare ruimte	10.617	11.190	11.278	11.692	11.797	11.918

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	3.294	2.949	2.609	2.614	2.640	2.710
Totaal 4. Duurzaamheid	3.294	2.949	2.609	2.614	2.640	2.710

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.950	3.052	2.406	1.785	1.964	4.047
8.3 Wonen en bouwen	2.170	2.361	2.321	2.151	2.145	2.130
Totaal 5. Wonen	5.120	5.413	4.727	3.936	4.109	6.177
Totaal lasten	27.434	27.390	26.524	26.562	26.884	29.169

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-460	-209	-244	-244	-244	-244
2.2 Parkeren	-18	-16	-18	-18	-18	-18
2.3 Recreatieve havens	-81	-99	-107	-107	-107	-107
Totaal 1. Mobiliteit	-559	-324	-369	-369	-369	-369

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.380	-445	-287	-295	-300	-307
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-1.380	-445	-287	-295	-300	-307

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-43	-27	-39	-39	-39	-39
7.2 Riolering	-3.424	-3.745	-3.901	-3.985	-4.067	-4.163
7.3 Afval	-6.522	-6.799	-6.860	-7.006	-7.000	-7.000
Totaal 3. Openbare ruimte	-9.989	-10.571	-10.800	-11.030	-11.106	-11.202

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	-975	-667	-667	-667	-667	-667
Totaal 4. Duurzaamheid	-975	-667	-667	-667	-667	-667

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-2.270	-3.135	-2.361	-1.740	-1.919	-4.002
8.3 Wonen en bouwen	-1.041	-1.332	-1.333	-1.077	-1.077	-1.077
Totaal 5. Wonen	-3.311	-4.467	-3.694	-2.817	-2.996	-5.079

Totaal baten	-16.214	-16.474	-15.817	-15.178	-15.438	-17.624
---------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Saldo van baten en lasten	11.222	10.914	10.706	11.383	11.446	11.545
----------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	4.337	127	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-5.455	127	0	-497	-755	-755
Totaal reserves	-1.118	127	0	-497	-755	-755
Saldo na resultaatbestemming	10.104	9.624	10.209	10.886	10.691	10.790

2.3 Programma 3. Bedrijvigheid

Zoals aangegeven bij het programma Leefomgeving is de omgevingsvisie de kapstok voor programma 2 (Leefomgeving) en programma 3 (Bedrijvigheid) voor de begroting. De beleidsdoelstellingen op het gebied van economie, recreatie & toerisme en erfgoed zijn in de paragrafen van programma 3 (Bedrijvigheid) uitgewerkt.

Economie

We waarderen de vele ondernemers die in Teylingen gevestigd zijn. Beleid op het gebied van bedrijvigheid wordt in afstemming met de regio opgesteld. Hetzelfde geldt voor herstructurering en revitalisering van bedrijventerreinen. Aanvullende ruimte moet gevonden in transformatie van bestaande terreinen, onder andere door ander ruimte gebruik. De balans tussen het milieu en bedrijvigheid blijft voor ons een aandachtspunt.

Speciale aandacht is er voor onze centrumgebieden. Deze willen we herinrichten tot levendige verblijfsgebieden. Ons uitgangspunt is concentratie van detailhandel in de winkelgebieden. We zoeken naar een compleet en passend aanbod bij de behoefte in de verschillende centra. Kwaliteit gaat daar voor kwantiteit.

Recreatie en toerisme

Sinds de Coronapandemie recreëren steeds meer mensen in de eigen omgeving. Dit zorgt voor een toenemende populariteit van natuur- en buiten/wateractiviteiten. Teylingen heeft veel te bieden op het gebied van recreatie en toerisme. Zoals bijvoorbeeld de bollenvelden, de Kagerplassen en de Ruïne van Teylingen. We vinden het belangrijk om te zorgen voor voldoende recreatiemogelijkheden dicht bij huis. Jaarrond, toegankelijk en aantrekkelijk

Erfgoed

We vinden het belangrijk om gebouwd erfgoed en andere zichtbare dragers bij ruimtelijke ontwikkelingen te behouden. We denken dan niet alleen aan rijks- en gemeentelijke monumenten en beeldbepalende objecten in de dorpen, maar ook om historische parken en landgoederen. Ook willen we archeologische waarden behouden en beleefbaar maken.

Voldoende aandacht voor inwoners, ondernemers en de raad

Binnen het fysieke domein werken we indien mogelijk van buiten naar binnen. Dat betekent dat we vragen van ondernemers zo snel mogelijk willen beantwoorden. Onze bedrijfscontactfunctionarissen zijn voor de ondernemers de vooruitgeschoven post van de gemeente, maar voor de inhoudelijke beantwoording van vragen, stelt elk team werkzaam binnen het fysieke domein capaciteit beschikbaar. Hetzelfde geldt voor de beantwoording van schriftelijke en technische vragen uit de raad.

Uitvoering wettelijke taken

Binnen het fysieke domein hebben we als gemeente wettelijke taken die we uit moeten voeren. De wettelijke taken binnen het programma liggen met name op het gebied van erfgoed en archeologie of hebben te maken met algemene wetgeving zoals de Wet open overheid. Een goede beleidsmatige onderbouwing is daarnaast nodig voor vergunningverlening.

Nu voor het inhuren van derden en het laten uitvoeren van onderzoeken door externe bureaus, het budget is geschrapt, zal voor deze werkzaamheden steeds naar de raad moeten worden gegaan om krediet aan te vragen. Dit vergt ambtelijk capaciteit dat resulteert in minder (beschikbare) uren voor het reguliere werk.

De uitdaging om in de komende jaren, waar minder budget beschikbaar zal zijn door het verlagen dan wel schrappen van budget én dezelfde kwaliteit te bieden, is er één om rekening mee te houden.

2.3.1 Economie

Lokale economie

Onze lokale ambities richten zich op duurzaamheid, digitalisering en innovatie. We willen onze economie duurzamer maken door materialen te hergebruiken en efficiënter te produceren. En waar mogelijk samen met lokale en regionale ondernemers. Digitalisering, zoals online winkelen en kunstmatige intelligentie, verandert onze manier van werken en leven.

Op het gebied van landbouw, vooral in de bollenteelt, werken we aan een gezonde bodem en betere waterkwaliteit. Digitalisering helpt ons hierbij. We passen ons beleid aan met programma's zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied en herzien de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport om onze landbouw te verbeteren.

Bedrijventerreinen

We waarderen onze lokale ondernemers en werken samen om bedrijvigheid te stimuleren.

Onze bedrijventerreinen veranderen ook. Flexibel en digitaal werken vraagt om andere kantoorruimtes. We focussen meer op verduurzaming van onze bedrijventerreinen en daarmee op de kwaliteit van de werkomgeving. Ook willen we energie opwekken op onze bedrijventerreinen en zorgen voor een groene en klimaatrobuuste omgeving. Het is belangrijk om een goede balans te vinden tussen werken en logistiek.

Centrumontwikkeling

Er zijn allerlei trends en ontwikkelingen die invloed hebben op onze centra. Daar moeten we rekening mee houden om onze centra levendig te houden. Nu en in de toekomst. Daarom werken we de komende jaren aan vitale, aantrekkelijke en klimaatadaptieve centra waar het goed winkelen, verblijven en ondernemen is in een compact en sfeervolle gebied. Dat doen we niet alleen, maar samen met ondernemers, inwoners, vastgoedeigenaren en verenigingen.

In onze dorpen zien we dat de detailhandel afneemt, maar er is een groeiende vraag naar 'lokaal' kopen; een tegenstrijdige ontwikkeling. We willen recreatief winkelen combineren met horeca en andere activiteiten om onze dorpscentra levendig te houden.

Onze centrumgebieden richten we in als aantrekkelijke winkel- en verblijfsgebieden. We verbeteren de openbare ruimte en concentreren de detailhandel in winkelgebieden. We kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit en passen ons aanbod aan de behoeften van onze inwoners aan. Om hier aan bij te dragen zijn enkele panden in de Herenstraat te Voorhout aangekocht. Op termijn wordt hier een herontwikkeling gestart.

We gaan aan de slag met de resultaten van de participatie die via de verschillende kopgroepen tot stand is gekomen.

Voorhout blijft een boodschappencentrum. Het Oosthoutplein blijft een klein boodschappencentrum met ruimte voor sociale functies. Warmond krijgt een mix van toeristische winkels en horeca. Sassenheim blijft ons hoofdwinkelcentrum met een breed aanbod aan winkels en horeca.

Regionale economie

De Duin- en Bollenstreek is een prettige leefomgeving tussen de metropool regio's Amsterdam/Schiphol en Den Haag/Rotterdam. We willen een omgeving creëren die de gezondheid en veiligheid van onze inwoners bevordert. De natuur en het open landschap blijven dichtbij, zodat gezonde leefstijlen gestimuleerd worden. We versterken de identiteit van de regio door natuur te behouden en duurzame bollenteelt te stimuleren. Ook richten we ons op biodiversiteit en klimaatadaptatie. Recreatieve routes verbinden woon-, werk- en leefgebieden met de natuur.

Onze economie draait op recreatie, toerisme, zorg, bollenteelt, innovatieve bedrijvigheid en het MKB. We willen de werkgelegenheid vergroten en inzetten op een innovatieve en circulaire economie met netwerken voor zelfstandigen en kleine bedrijven.

Economic Board Duin- en Bollenstreek

In 2018 hebben vijf gemeenten de stichting Economic Board Duin en Bollenstreek opgericht om de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen te versterken. We voeren samen de Economische Agenda uit op de gebieden Duurzame Greenport, Kennisintensieve maakindustrie en Gezond Toerisme. Als Duin- en Bollenstreek beschikken we over unieke kenmerken en kwaliteiten die een eigen vertegenwoordiging verdienen. Daarom is op 1 januari 2024 is een nieuwe Economic Board geïnstalleerd met een nieuwe structuur en bestuur. De board werkt nu met te bereiken doelen in plaats van een projectenprogramma. Via een meerjarenprogramma en jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan die doelen. Gewerkt wordt aan Regiobranding, een innovatieve en duurzame Greenport, het versterken van onze positie als kennisintensieve maak-regio, de Human-Capital agenda, gezond toerisme en het verbinden van de verschillende sectoren. In de Human-Capital agenda is aandacht voor onder andere innovatie en een meer inclusieve arbeidsmarkt. Dit doet de Board op basis van een vierjarige overeenkomst over financiering van Governance en de jaarlijkse toekenning van een projectenbudget.

Greenport Duin- en Bollenstreek

In 2019 is formeel invulling gegeven aan de samenwerking binnen de Greenport door de oprichting van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek, waar ondernemers, onderwijs en overheid samenwerken om de economische positie van de Greenport te versterken. Per 1 januari 2026 is een bekrachtigde vorm van samenwerking tussen de Stichting Greenport en de Economic Board tot stand gekomen die bijdraagt aan het oorspronkelijke doel: een efficiëntere inzet van publieke gelden, meer samenwerking tussen stakeholders, het stimuleren van crossovers tussen bedrijfstakken en een sterke regionale economie waarin een duurzame en een toekomstgerichte Greenport een integraal onderdeel vormt.

Bedrijventerreinen

We steven naar het juiste bedrijf op de juiste plek. Daar waar mogelijk willen we bedrijven met lichte functies stimuleren naar de centra te verhuizen. Door winkelleegstand en leegstaande verdiepingen is daar vaak ruimte beschikbaar. Op die manier kunnen we de ruimtedruk op bedrijventerreinen verlagen en deze beter benutten. Tegelijkertijd worden de centra hiermee levendiger. De locatiewensen van bedrijven veranderen door de strijd om personeel. Dynamische, goed bereikbare en multifunctionele plekken worden steeds belangrijker.

Wat willen we bereiken?

Doel: Werken aan een vitale en duurzame economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Uitvoering geven aan de Regionale Bedrijventerreinenstrategie Duin- en Bollenstreek (focus op de profilering van bedrijventerreinen, ondanks de beperkte uitbreidingsmogelijkheden).
A2	Duurzaamheid, circulariteit en klimaatadaptie vinden we erg belangrijk. We zetten in op realisatie van energieopwekking op bedrijventerreinen
A3	We zetten in op realisatie van groene klimaatrobuuste bedrijventerreinen
A4	We stimuleren en bevorderen van economische draagkracht door het vergroten van de werkgelegenheid, het inzetten op de nieuwe economie en het verkleinen van uitgaande pendel. Dit op basis van de Regionale Bedrijvenstrategie Bollenstreek, de Bedrijvenstrategie van Holland Rijnland en de Human Capital Agenda van Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

Doel: We willen de centrumgebieden transformeren tot aantrekkelijke winkel- en verblijfsgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Onze centrumgebieden willen we herinrichten tot aantrekkelijke winkel- en verblijfsgebieden met als uitgangspunt concentratie van detailhandel in winkelgebieden.
B2	Als uitwerking van de Centrumvisie stimuleren en faciliteren wij het aanleggen van geveltuintjes in het centrum van Warmond
B3	Aan de resultaten van de participatie (via de verschillende kopgroepen) wordt uitvoering gegeven.
B4	Voor zowel het centrum van Sassenheim en als het centrum van Voorhout wordt medewerking verleend aan een BIZ

Wat willen we bereiken?

Doel: Inzetten op duurzaamheid en circulariteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We bieden ruimte voor economische ontwikkelingen die bijdragen aan de realisatie van sociale en fysieke duurzaamheidsambities. Dit doen we in eerste instantie via de bedrijventerreinenstrategie waar we gaan inzetten op circulaire economie. Dat doen we door ruimte te bieden aan bedrijven die onderdeel zijn van de circulaire keten en bedrijven die circulair werken.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van sociale cohesie en bevorderen van economische samenwerking en werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	Door overheden, bedrijven en kennisinstellingen met elkaar te verbinden dragen we maximaal bij aan een goed functionerende arbeidsmarkt. Dit doen we in eerste instantie binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
D2	We streven naar volwaardige arbeidsparticipatie bij bedrijven, ketens en samenleving. Daarvoor werken we samen met Holland Rijnland aan een Human Capital Agenda.
D3	Stimuleren en ondersteunen van de verbinding tussen bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen, de arbeidsmarkt en de maatschappij. Dit doen we in eerste instantie binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het versterken van de economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Regionaal zetten we in op het creëren van meer banen. Dit doen we door enerzijds samen te werken binnen Holland Rijnland en de Duin- en Bollenstreek aan voldoende en juiste bedrijfslocaties. Anderzijds doen we dit door het centrum te behouden als werklocatie.
E2	We vergroten de bekendheid van de Duin- en Bollenstreek als merk. Dit doen we door de ontwikkeling en uitrollen van regiobranding. De Economic Board heeft hierin een trekkende rol.
E3	We vernieuwen traditionele sectoren als bollenteelt en toerisme. Dit doen we binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
E4	Binnen de regio werken we samen aan een duurzame Greenport om ervoor te zorgen dat de bollenteelt wereldleider blijft op het gebied van bollen- en bloemenkennis. Dit doen we binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
E5	Gezamenlijk versterken we onze positie als kennisintensieve maak-regio tussen de metropolen op gebied van Space, Unmanned Valley en Flower Science. Dit doen we binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
E6	Met ondernemers, onderwijs en andere overheden overheid werken we samen aan de versterking van de economische positie van de Greenport. Dit doen we binnen de triple-helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek en de Human Capital Agenda van Holland Rijnland.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	Economic Board Duin- en Bollenstreek Regiogemeenten Ondernemers Promotie- en marketingorganisaties Inwoners Vastgoedeigenaren Provincie Zuid-Holland Metropoolregio Amsterdam

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.3.2 Recreatie en toerisme

We willen onze gemeente het hele jaar door aantrekkelijk maken voor zowel inwoners als toeristen. Dit doen we door een divers aanbod aan recreatieve en toeristische trekpleisters te bieden, zoals natuurgebieden, historische locaties, bollenvelden, en de Kagerplassen.

Ons doel is toerisme en recreatie over de drie dorpen en het buitengebied te stimuleren, te vergroten en te faciliteren. Dit doen we met de focus op kleinschalige, duurzame recreatie. Dit zorgt ervoor dat bezoekers het hele jaar door kunnen genieten van onze omgeving. We zoeken hierbij zoveel mogelijk de samenwerking op met lokale partijen, inwoners, ondernemers en omliggende gemeenten.

Behoud van natuur en erfgoed is essentieel. We streven naar een balans tussen toerisme en bescherming van kwetsbare natuurgebieden en biodiversiteit, zodat landschappelijke en cultuurhistorische waarden bewaard blijven.

We verbeteren de beleefbaarheid en bereikbaarheid van toeristische trekpleisters door betere infrastructuur zoals wandel- en fietspaden, en ruimte geven voor het ontwikkelen verblijfsaccommodaties. Daarnaast spelen we in op de trend van belevingseconomie door het aanbod aan recreatieve activiteiten uit te breiden met kleinschalige horeca, workshops, en culturele evenementen.

Kortom, we willen een levendige en duurzame toeristische sector die onze natuur en historie respecteert en waarvan iedereen het hele jaar door kan genieten.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken jaarrond toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	De beleefbaarheid en de bereikbaarheid van de trekpleisters (bijvoorbeeld Ruïne van Teylingen; bollenvelden, landgoederen, Kagerplassen) versterken en verbeteren om kwetsbare gebieden elders in de gemeente te ontzien.
A2	We focussen op jaarrond toerisme en recreatie. We versterken toerisme in de periode oktober tot en met maart.
A3	We geven uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma Verblijfsrecreatie.
A4	Om toeristen langer vast te houden versterken of ontwikkelen we verblijfsmogelijkheden door revitalisering van recreatieparken en het bieden van ontwikkelingsruimte voor kampeerterreinen en campings.
A5	We steunen de statusaanvraag Nationaal Park Hollandse Duinen middels een operationeel partnerschap.
A6	We verlenen medewerking aan initiatieven die bijdragen aan onze doelen, voortkomend uit het partnerschap met Nationaal Park Hollandse Duinen komen.
A7	We ondersteunen het Bloemencorso bij de jaarlijkse doortocht. In regionaal verband (DBS) laten we een onderzoek uitvoeren naar de economische waarde van het Bloemencorso.
A8	We verkennen de mogelijkheid om het perceel nabij de Nagelbrug in Voorhout te herinrichten als recreatieve locatie.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken en verbeteren recreatie en recreatieve routes in het Kagerplassegebied en buitengebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten in op uitbreiding en optimalisatie van het routenetwerk voor fietsers, wandelaars en de pleziervaart, met aansluiting op het regionale netwerk.
B2	We creëren ommetjes en struinpaden langs onze natuur en ons erfgoed.
B3	We werken aan het behoud van het cultureel erfgoed in onze gemeente en het zichtbaar maken hiervan. Concrete voorbeelden zijn de ontwikkeling bij de Ruïne van Teylingen en de ontwikkeling van het toekomstig Boekenburgerbos.
B4	We gaan de mogelijkheden voor verblijven op en aan het water vergroten. Dit doen we door aan te haken op bestaande initiatieven, zoals Kansen voor Warmond en het Hollands Utrechts Plassenberaad.
B5	We gaan onderzoeken of en waar mogelijkheden gecreëerd kunnen worden om woonschepen en innovatieve concepten voor recreatief gebruik te ontwikkelen.
B6	We inventariseren de behoefte voor het opstellen van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma groen en recreatie.
B7	We exploiteren de Pont over de Zijl, mede namens Leiden en Leiderdorp.
B8	We ondersteunen de stichting Voetveer Warmond bij het in standhouden van de Zwanburgerroute.
B9	We stimuleren het in stand houden van de pontjes rondom de Kagerplassen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Provincie Zuid-Holland Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Monumentenbezit Regiogemeenten Nationaal Park Hollandse Duinen Toeristische ondernemers Promotie- en marketingorganisaties Inwoners Stichting Bloemencorso

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.3.3 Erfgoed

We behouden cultureel erfgoed door het te beschermen, te beleven en te benutten. Het is belangrijk dat erfgoed zichtbaar is in de dorpen en het landschap. Erfgoed zorgt voor een herkenbare leefomgeving en bepaalt mede onze identiteit. Dit draagt bij aan het welbevinden van mensen en daarmee aan een gezonde leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

Doel: Behouden van erfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Erfgoed behouden we door het te beschermen, benutten en beleven. Daarbij hebben we aandacht voor de ontstaansgeschiedenis van de drie dorpen.
A2	We streven naar toekomstgerichte functies van erfgoed.
A3	We bieden ruimte aan passende herbestemming en herontwikkeling van erfgoed (transformatie).

Wat willen we bereiken?

Doel: De Ruïne van Teylingen beter beleefbaar maken en aantrekkelijk als recreatiegebied voor inwoners en toeristen. Daarmee bevorderen we het toerisme het jaar rond.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We gaan door met de vastgestelde strategie voor de ontwikkeling van de ruïne van Teylingen, de Westerbeekschuur, het Kaaspakhuis en de omliggende terreinen.

Wat willen we bereiken?

Doel: Behouden archeologie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We benutten kansen om archeologie zichtbaar te maken in de omgeving.
C2	We behouden archeologie zo veel mogelijk in de grond (in situ).

Wat willen we bereiken?

Doel: Erfgoed dicht bij huis brengen voor inwoners, recreatie en toerisme.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We maken erfgoed zichtbaar.
D2	We maken de ruïne van Teylingen beleefbaar.
D3	De ruïne van Teylingen en omliggende gronden ontwikkelen we als jaar-rond recreatieve trekpleister voor de inwoners, de regionale recreant en de nationale toerist.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Omgevingsdienst West Holland (ODWH)	Erfgoed Leiden en omgeving (ELO) Erfgoedhuis ZH Stichting Dorp, Stad en Land Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers Eigenaren van monumenten Stichting Oud Sassenheim (SOS) Historische Genootschap Warmelda Historische Kring Voorhout (HKV) Cultuur Historisch Genootschap Duin & Bollenstreek (CHG) Provincie Zuid-Holland (PZH) Gemeentelijke adviescommissie Erfgoed

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#)

2.3.4 Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Functiemenging	Index die verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	50,7%	50,7%	51%	51%	2023: 54,2 %	LISA
Vestigingen van bedrijven	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	171,8	171,8	160	170	2023: 181,8	LISA

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Toelichting indicator Vestigingen (van bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.3.5 Kaderstellende stukken

- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma](#)
- [Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020](#)
- [Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland](#)
- [Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland](#)
- [Koersdocument Holland Rijnland](#)
- [Kantorenstrategie Holland Rijnland](#)
- [Regionale Bedrijventerreinenstrategie Bollenstreek](#)
- Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS (vastgesteld medio 2025-2026)

2.3.6 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	30	30	31	31	31	31
3.1 Economische ontwikkeling	1.142	1.474	703	1.238	1.238	1.238
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	162	149	147	147	147	147
3.4 Economische promotie	227	393	267	292	292	292
Totaal 1. Economie	1.561	2.046	1.148	1.708	1.708	1.708

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	89	245	204	192	192	192
Totaal 2. Recreatie en toerisme	89	245	204	192	192	192

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	270	436	285	285	285	285
Totaal 3. Erfgoed	270	436	285	285	285	285
Totaal lasten	1.920	2.727	1.637	2.185	2.185	2.185

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Economie

3.1 Economische ontwikkeling	-292	-172	-172	-172	-172	-172
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-75	-74	-77	-77	-77	-77
3.4 Economische promotie	-232	-171	-279	-366	-366	-366
Totaal 1. Economie	-599	-417	-528	-615	-615	-615

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-47	-65	-50	-50	-50	-50
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-47	-65	-50	-50	-50	-50

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	-137	-267	-220	-220	-220	-220
Totaal 3. Erfgoed	-137	-267	-220	-220	-220	-220
Totaal baten	-783	-749	-798	-885	-885	-885
Saldo van baten en lasten	1.138	1.979	839	1.300	1.300	1.300

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	100	0	0	0	0	0

Onttrekkingen reserves	-295	0	0	0	0	0
Totaal reserves	-195	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	943	1.849	839	1.300	1.300	1.300

2.4 Programma 4 Bestuur

De gemeente Teylingen staat voor een sterk en rechtvaardig bestuur. Dit is belangrijk en noodzakelijk, want er wordt steeds meer van gemeenten gevraagd. Terwijl de wereld om ons heen steeds ingewikkelder wordt en de juiste middelen en omstandigheden om als gemeentebestuur goed te kunnen functioneren niet altijd vanzelfsprekend zijn.

De uitdaging om in onzekerheid goed te besturen en te kunnen verantwoorden is ons op het lijf geschreven. We hechten er dan ook sterk aan om goed te kunnen uitleggen waarom bepaald beleid wordt gevoerd en waarom bepaalde besluiten worden genomen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat we als gemeente transparant zijn over wat goed gaat in de uitvoering, wat niet en wat we daarvan hebben geleerd.

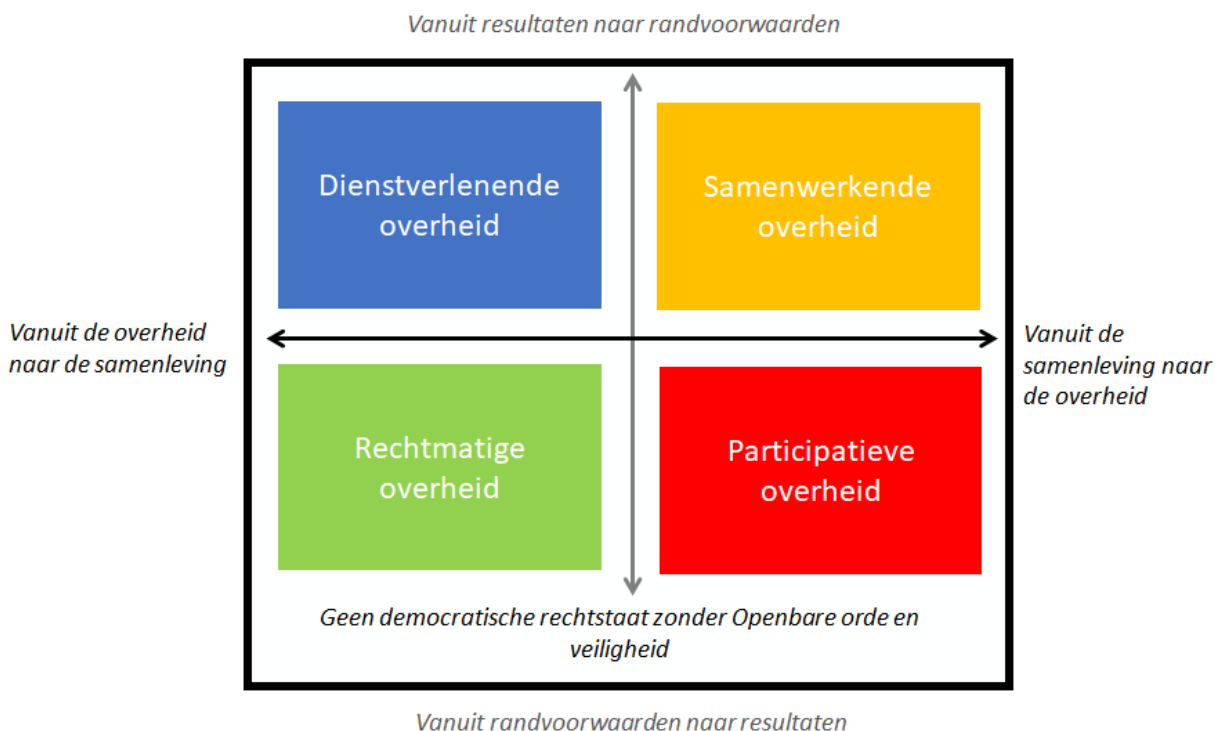
Dit programma gaat – behalve bij het onderwerp Openbare Orde en Veiligheid – niet over de inhoud van het werk (het *wat*), maar over de manier waarop het bestuur werkt (het *hoe*). Een gemeentebestuur werkt vanuit verschillende rollen. Bij enkelvoudige taken of opdrachten is dat vanuit één rol. Bij complexe, meer integrale, taken of opdrachten opereren we vanuit meer, soms zelfs alle vier de rollen die hieronder schematisch zijn weergegeven. We leren hoe we hierin strategisch positie bepalen: in wat we zelf doen als overheid en wat we aan de samenleving overlaten. Maar ook in welke instrumenten of middelen we inzetten.

Voor inwoners, ondernemers, andere overheden en organisaties laat dit programma zien wat de gemeente Teylingen doet voor de veiligheid van haar inwoners en vluchtelingen. In lijn met de prioriteiten uit het integraal Veiligheidsbeleid, waaronder crisisbeheersing, de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en veiligheid als onderdeel van andere beleidsterreinen.

Ook zie je hoe de gemeente:

- mensen naar tevredenheid helpt (*dienstverlenende overheid*),
- samenwerkt met in netwerken aan oplossingen (*samenwerkende overheid*),
- opkomt voor het algemeen belang en zich aan de wet houdt (*rechtmatige overheid*),
- ruimte geeft aan ideeën van inwoners en organisaties (*participerende overheid*).

Het is ons doel dat met het versterken van het lokaal bestuur en het leveren van resultaten vanuit deze rollen het vertrouwen en de waardering van de samenleving in het gemeentebestuur groeit.

2.4.1 Dienstverlenende overheid

Trends en ontwikkelingen

In de nieuwe bestuursopdracht van HLT Samen is de ambitie verwoord te werken aan het verder optimaliseren van de dienstverlening. Daarin staan het dienstverleningsconcept en het afstemmen van de verschillende ingangen tot de gemeente centraal. Dit betekent dat we de inwoners en ondernemers via meerdere kanalen op een consistente manier bedienen met gebruikmaking van fysieke en digitale loketten, telefonische helpdesks, websites, mobiele apps en sociale media. Deze ambitie past bij de toenemende vraag aan gemeenten om maatwerk te leveren en te werken aan 'mensenrichte dienstverlening'. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen beperkt.

In de lange termijnopdracht van HLTsamen is de bestuurlijke wens uitgesproken om een goede balans te vinden tussen de systeem- en de leefwereld. Daarnaast krijgen we doorlopend te maken met digitale ontwikkelingen die invloed hebben op onze dienstverlening (zoals bijvoorbeeld Common Ground en Artificial Intelligence). 'De Nederlandse Digitaliseringsstrategie' van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) beschrijft op welke manier de nieuwe ontwikkelingen in te zetten voor het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Hoewel de digitale wereld continu in beweging is, blijft de behoefte van inwoners en ondernemers gelijk: een betrouwbare en transparante overheid met begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening.

Ten slotte treedt per 1 januari 2026 de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) in werking. Deze wet regelt dat inwoners en bedrijven hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen. Het gaat daarbij om officiële berichten, zoals bijvoorbeeld aanvragen van vergunningen en bezwaarschriften. Deze ontwikkelingen vragen van de organisatie om continu te werken aan een dienstverlening die toekomstbestendig is.

Wat willen we bereiken?

Doel 1:

In lijn met de met de nieuwe bestuursopdracht en de wettelijke eisen werken wij continu aan de verbetering van de dienstverlening.

Doel 2:

We volgen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de Nederlandse Digitaliseringsagenda en bepalen op welke manier we als gemeente kunnen aansluiten bij de landelijke ambitie voor begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening vanuit de '1 overheidsgedachte'.

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
Tevredenheid inwoners over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.86 (2023)	7.0	7.5
Tevredenheid ondernemers over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.5 (2023)	6.7	7.2
Tevredenheid inwoners over communicatie en voorlichting (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.64 (2020)	7.0	7.5

<i>Activiteit</i>	<i>Type</i>	<i>Omschrijving</i>
Doel 1		
A1	Verkenning	We leveren in het eerste kwartaal van 2026 een advies met een aanpak voor een toekomstbestendige dienstverlening op. Dit advies kan een verdere uitwerking van een aantal onderdelen via de opstelling van een visie zijn, maar ook afzonderlijke activiteiten dan wel projecten of een combinatie hiervan. Onderdeel van het advies is een analyse van de huidige stand van zaken van de gemeentelijke dienstverlening. Door gebruik te maken van de al uitgevoerde onderzoeken en het onderzoek naar bereikbaarheid van onze kanalen. Interventies die direct nodig zijn, zullen worden opgepakt.
A2	Project	Wij investeren in de verdere ontwikkeling van de dienstverlening door als vervolg op de verkenning afspraken te maken over hoe we de kwaliteit van onze gemeentelijke brede dienstverlening meten, deze op niveau houden en toe te werken naar een nieuwe monitor.
A3	Project	In 2026 wordt de nieuwe website voor de gemeente gelanceerd.
Doel 2		
B2	Project	We monitoren de uitvoering van de Wmebv. Daarnaast zorgen we voor verdere digitalisering van producten en diensten die buiten de Wmebv vallen. Samen met onze verbonden partijen zorgen we ervoor dat ook hun producten en e-diensten voldoen aan de eisen van de Wmbev.

Hoe gaan we dat meten?

In 2026 monitoren we op basis van onderstaande bestaande prestatie-indicatoren. Onderdeel van de aanpak toekomstbestendige dienstverlening is het bepalen van ons ambitieniveau en een vertaling naar gewenste effect- en prestatie-indicatoren, en de wijze waarop we deze meten.

Prestatie indicatoren (incl. bron)	Laatste meting 2023	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2029
Balie burgerzaken: - Wachttijd balie minder dan 5 minuten - Klanten zonder afspraak geholpen - Selfservice producten binnen 10 minuten afgehandeld Telefonie: - Oproepen op het centrale nummer wordt opgenomen - Terugbelnotities worden adequaat afgehandeld < 2 werkdagen - Percentage oproepen dat via het centrale nummer direct wordt afgehandeld Website: - Live chats worden direct beantwoord	89% 0,10% 85%	90% Max 5% Min 90%	90% Max 5% Min 90%
	95%	Min 90%	Min 90%
	56%	Min 70%	Min 70%
	48%	Min 50%	Min 50%
	100%	Min 90%	Min 90%
Voldoen aan algemene norm digitale toegankelijkheid	Status B	Status B	Status B

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek Cocensus Belastingsamenwerking Bollenstreek De Meerlanden Holland Rijnland	VNG VDP Stichting Lezen en Schrijven Taalhuis van de bibliotheek Bollenstreek Voor Ieder1

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.2 Samenwerkende overheid Trends & ontwikkelingen

We werken samen op een manier die ertoe leidt dat we effectief doelstellingen kunnen realiseren en opgaven het hoofd kunnen bieden.

Meer en meer bestaat de noodzaak om grote opgaven in gezamenlijkheid op te pakken. Vaak omdat ze de gemeentegrens overstijgen, soms omdat samenwerking leidt tot grotere slagkracht of lagere lokale kosten. Naast de formele gemeenschappelijke regelingen werken we daarom op verschillende bestuurlijke schaalniveaus samen. Afhankelijk van de benodigde slagkracht en strategische positie die nodig is voor een opgave wordt er samengewerkt met het Rijk, de provincies Noord- en Zuid-Holland, Holland Rijnland, Midden-Holland, de gemeente

Haarlemmermeer, gemeenten in Zuid-Kennemerland, Kaag & Braassem en de Duin- en Bollenstreek. Als het gaat om de streek dan pakken we een aantal opgaven gezamenlijk op omdat de stedelijke ontwikkeling in het zuiden, het behoud van het open landschap, duurzaamheidsopgaven en de ontwikkelingen aan de kust randvoorwaardelijk en onlosmakelijk aan onze lokale ontwikkeling verbonden zijn. Daarnaast werken we ook samen aan de regionale- en provinciale regie tafel in het kader van de spreidingswet. Evenals de intensivering van de kennisintensieve sectoren in onze streek en aanpalende regio's om daarmee het perspectief op onderwijs en werkgelegenheid te vergroten. We geven dit vorm in de 'Uitvoeringsagenda Duin en Bollenstreek'.

Wat willen wij bereiken?

- Doel 1: Een sterkere strategische positie van Teylingen, zodat we meer resultaat uit samenwerkingen kunnen halen en dat belangen van Teylingen worden gewogen in besluiten die Teylingen aangaan.
- Doel 2: Een sterkere strategische positie van de Duin- en Bollenstreek-gemeenten en de samenwerking hiertussen, en zo in regionaal verband opgaven realiseren die bijdragen aan lokale doelstellingen en opgaven.
- Doel 3: Versterken van het bestuurlijk opdrachtgeverschap richting verbonden partijen.
- Doel 4: Verbeteren van de samenwerking tussen de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen in HLTsamen.
- Doel 5: Voldoen aan de opgave van de Spreidingswet.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel 1:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
A1	Proces	We verbeteren de voorbereiding van en advisering aan afgevaardigden vanuit onze gemeente naar (bovenlokale) samenwerkingsverbanden (zoals algemeen en dagelijks besturen van gemeenschappelijke regelingen). We doen dit door grip te krijgen op de agenda's en zo tijd en capaciteit vrij te spelen voor ambtelijke en bestuurlijke voorbereidingen die nodig zijn voor een effectievere bijdrage. We brengen in beeld welke bestuurlijke onderwerpen op middellange termijn op andere bestuurlijke tafels gaan spelen, zodat we hierop kunnen anticiperen en acteren.

Doel 2:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
B1	Proces	We voeren de afspraken conform het bestuursconvenant Duin- en Bollenstreek uit.
B2	Proces	We stellen een samenwerkingsprogramma DBS 2026 vast en geven daar uitvoering aan.
B3	Project	We dragen bij aan de uitvoering van de projecten zoals die in de Uitvoeringsagenda DBS zijn opgenomen.
B4	Project	We werken met partners de regiodeal verder uit, en dragen projecten binnen onze regio aan die in aanmerking komen voor co-financiering vanuit de regiodeal.

Doel 3:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
C1	Project	We actualiseren de nota Verbonden Partijen. De geactualiseerde nota moet leiden tot verdere professionalisering van het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en accounthouderschap richting Verbonden Partijen en grotere subsidiepartijen. Onderdeel van de actualisering is, naast formele besluitvorming en vaststelling, een gezamenlijk proces met de raden en griffiers voor het versterken van de sturing op Verbonden Partijen en regionale samenwerkingen.
C2	Project	We komen samen met Verbonden Partijen tot inzicht en mogelijkheden tot bijsturing op kosten. Daarbij ondersteund door de opdracht vanuit de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen.

Doel 4:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
D1	Project	We programmeren in afstemming met het bestuur van HLTsamen de ambities en opdrachten uit de lange termijnopdracht 'HLT'samen Verder', en realiseren degenen die voor 2026 geprogrammeerd zullen worden.

Doel 5:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
E1	Project	We werken samen en dragen bij aan de regionale- en provinciale regietafel ten behoeve van de Spreidingswet.

Hoe gaan we dat meten?

Het huidige meetinstrumentarium biedt voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie-indicatoren te definiëren en te meten.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLT'samen Holland Rijnland Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Werkvoorzieningschap Kust-, Duin en Bollenstreek /Provalu Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) Regeling Omgevingsdienst West Holland (ODWH) Vuilvervoerbedrijf Duin en Bollenstreek (VAB) Samenwerking Belastingen Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V.	Gemeente Katwijk Gemeente Noordwijk Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.3 Rechtmatige overheid

Trends en ontwikkelingen

De ontwikkelingen in kunstmatige intelligentie (AI), algoritmen en andere technologie die (persoons)gegevens gebruiken, gaat razendsnel. Vooral kunstmatige intelligentie biedt steeds meer kansen voor kwaadwillende partijen. Zij kunnen hierdoor makkelijker schadelijke software maken en verspreiden. Dit maakt het steeds moeilijker om (persoons)gegevens goed te beveiligen, wat een vereiste is vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de archiefwet.

We zien ook dat wet- en regelgeving hierop reageert. Voorbeelden zijn de AI-verordening, de Cyberbeveiligingswet en de geplande verplichte inventarisatie van algoritmes in het algoritmeregister.

De Europese Richtlijn Netwerk- en Informatiesystemen 2.0 (NIS2) zal naar verwachting vanaf 2026 in Nederland van kracht worden onder de Cyberbeveiligingswet (Cbw).

De grootste veranderingen met de komst van de Cbw zijn voor ons als lokale overheid:

- Het BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) kader waarin we nu werken wordt omgezet naar een BIO 2.0, waarbij aanvullende eisen worden toegevoegd conform de Cbw.
- De Cbw is een verplichting voor alle digitale dienstverleners. Er wordt een onafhankelijke toezichthouder aangesteld, de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur, met de vrijheid om onderzoek te doen naar partijen in de scope van de Cbw en deze te beboeten als zij niet voldoen aan de Cbw, zoals de Autoriteit Persoonsgegevens dat kan bij de AVG.
- Er komt een 24-uursmeldplicht voor alle beveiligingsincidenten aan deze onafhankelijke toezichthouder.

Naast de actieve en de passieve openbaarmaking verplicht de Wet open overheid tot het op orde krijgen van de informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding van deze wet. Wij zetten ons in om hieraan te voldoen. Nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 3.6.

Als het gaat om compliance, oftewel het voldoen aan wet- en regelgeving en je daarover moeten en kunnen verantwoorden, dan zien nog een trend. De maatschappij verlangt steeds sterker van gemeenten dat (financiële) opgaven worden gerealiseerd in balans met sociale belangen en het milieu. Hiervoor heeft de Europese Unie al richtlijnen voor verslaggeving vastgesteld, de zogenoemde Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op termijn zullen gemeenten dus ook aan deze verslagleggingsregels moeten voldoen ten behoeve van een af te leggen verantwoording.

Wat willen we bereiken?

Doel: Medewerkers en bestuurders ontwikkelen een groter bewustzijn van de diverse risico's op het gebied van privacy, informatieveiligheid, duurzame toegankelijkheid (archiving), juridische kwesties en imago.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
A1	Project	We blijven werken aan de bewustwording omtrent Privacy en Informatieveiligheid (PIV) en archiving middels periodieke acties, PIV-vertegenwoordigers en het aanbieden van trainingen.
A2	Proces	We vergroten het risicobewustzijn door op de teams een risicospel te spelen.

Wat willen we bereiken?

Doel: De informatie en de informatiebronnen voldoen aan de wet- en regelgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
B1	Proces	We werken continu aan de verbetermaatregelen voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) zoals deze zijn beschreven in de ENSIA-rapportage.
B2	Proces	We houden de maatregelen uit het DigiD en Suwinet normenkaders op peil.
B3	Project	De achterstand in het verplicht vernietigen van informatie zal projectmatig worden weggewerkt.
B4	Proces	Jaarlijks monitoren we het dashboard Interbestuurlijk toezicht van de Provincie en rapporteren we hierover aan de raad.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het college van burgemeester en wethouders beschikt over voldoende kwalitatieve en kwantitatieve informatie zodat de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld en in de jaarstukken opgenomen kan worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
C1	Proces	We stellen een plan van aanpak Rechtmatigheid op. Op basis van de evaluatie nemen we acties op ter verbetering van de interne beheersing.
C2	Project	De verbijzonderde interne controle door te ontwikkelen van een gegevensgerichte controle naar een procesgerichte controle en in de toekomst naar een systeemgerichte controle. Hiervoor stellen we een meerjarig VICplan op.
C3	Project	Het doorontwikkelen van Audit en Control met behulp van HR-control, JZ-control en I-control om door te groeien naar het kunnen afleggen van een In control Statement waarbij de verantwoording gericht is op brede bedrijfsvoering.

Wat willen we bereiken?

Doel: Het versterken van (financiële) sturing en beheersing.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
D1	Project	We blijven de bestuurlijke P&C cyclus en producten doorontwikkelen. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking tussen leden van de drie auditcommissies, portefeuillehouders financiën, de griffies en het ambtelijk apparaat.
D2	Proces	We stellen een onderzoeksplan onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid op voor 1 april.
D3	Proces	We voeren twee onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid uit voor de drie gemeenten tesamen.

D4	Project	De in 2025 vastgestelde integriteitscode wordt verder geïmplementeerd. Tevens zal er bij de bestuurswisselingen als gevolg van de verkiezingen aandacht zijn voor goed en integer bestuur door onder andere screening van nieuwe bestuurders.
----	---------	---

Wat willen we bereiken?

Doel: Rechtmatige juridische besluitvorming.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
E1	Proces	Het adequaat behandelen van klachten en bezwaren en WOO-verzoeken.
E2	Proces	Gevraagd en ongevraagd geven van juridisch advies over (nieuwe en/of gewijzigde) wetgeving en jurisprudentie, juridische risico's, mandaten, het correct volgen van procedures, het zorgvuldig afwegen van belangen en het onderbouwen van besluiten.

Wat willen we bereiken?

Doel: De gemeente verbetert haar positie op het gebied van rechtmatigheid binnen de domeinen privacy en informatieveiligheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
F1	Project	We stellen duidelijke doelen op en zorgen voor een effectieve uitvoering daarvan, gericht op het implementeren van de verplichtingen uit de privacy-informatieveiligheidswetgeving.
F2	Proces	FG en CISO houden toezicht op naleving van de geldende privacy- en informatieveiligheidswetgeving, inclusief de nieuwe Cyberbeveiligingswet.
F3	Project	We gaan verder met de implementatie van de Wpg, gestuurd door verbeterpunten voortkomend uit de Wpg audits.

Hoe gaan we dat meten?

Effectindicatoren (incl. bron)	Laatste meting	Begroting 2026	Streefwaarde 2029
Doel 1 vergroten risico bewustzijn			
1. De organisatie laat een stijgende lijn zien in haar score op het gebied van privacy- en informatieveiligheidsbewustzijn (gemeten middels de nano-learning score).	ja	ja	ja
2. De resultaten van het risicospel worden voortaan meegenomen in de p&c cyclus (en faciliteren betere sturing op risico's).	nee	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan wet			
1. Alle geo-basisregistraties (BAG/BGT/BRO) scoren voldoende (>75%)	ja	ja	ja
2. Er wordt een collegeverklaring DigiD en Suwinet afgegeven waarin alle maatregelen worden beheerst.	nee	ja	ja

3. Er wordt in voldoende mate voldaan aan de Archiefwet, en aanpalende wet- en regelgeving. Dit wordt jaarlijks getoetst door de gemeentearchivaris (horizontaal toezicht) en het Interbestuurlijk Toezicht (verticaal toezicht). De uitkomsten hiervan zijn te vinden in het IBT-dashboard van de provincie Zuid-Holland.	geel	geel	groen
Doel 3 Rechtmatigheidsverantwoording			
Goedkeurende controleverklaring bij de rechtmatigheidsverantwoording.	ja	ja	ja
Doel 4 financiële sturing en beheersing			
De afwijkingen begrotingsrechtmatigheid vallen binnen de tolerantiegrenzen	ja	1%>	1%>
Doel 6 Privacy en informatieveiligheid			
1. Conform de Jaarrapportage van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en Chief Information Security Officer (CISO) heeft het AVG-volwassenheidsniveau voor privacy niveau 3 bereikt, en scoren we op de categorieën voor informatieveiligheid minimaal een voldoende.	nee	nee	ja
2. De Wpg audit resultaten laten een vooruitgang zien ten opzichte van voorgaande jaren.	ja	ja	ja

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
Doel 1 vergroten risicobewustzijn			
1.1 Het aantal datalek/incident-meldingen neemt toe.	33	40	40
1.2 Het aantal datalek/incident meldingen aan AP/IBD neemt toe.	3	4	4
2.1 Alle teams hebben minimaal één keer meegedaan aan het risicospel.	nee	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan de wet.			
We verhogen onze ENSIA-score voor de basisregistratie Adressen en Gebouwen.	83%	85%	85%
We behouden onze huidige ENSIA-score binnen het normenkader DigiD en Suwinet.	voldoen niet volledig	voldoen volledig	voldoen volledig
Op het IBT-dashboard van de provincie Zuid-Holland scoort het informatie- en archiefbeheer weer groen.	geel	geel	groen
Doel 3 Rechtmatigheidsverantwoording			
Het college heeft de rechtmatigheids-afwijkingen opgenomen in de	Ja	Ja	Ja

verantwoording in de jaarstukken 2025.			
Doel 4 financiële sturing en beheersing			
Aantal programma's dat is verbeterd in de programmabegrotingen van de gemeenten.	1	2	4
Doel 5 Rechtmatige juridische besluitvorming.			
Het aantal WOO-verzoeken daalt.	41	40	37
Het aantal klachten neemt af.	52	50	46
Het totaal aantal bezwaren neemt af.	129	125	118
Het percentage ongegronde bezwaren blijft stabiel.	99%	99%	99%
Doel 6 privacy en informatieveiligheid			
We ronden alle punten uit het gegevensbeschermingsplan af.	nee	ja	ja
De gemeente ontvangt een Wpg-audit rapport inclusief aanbevelingen.	ja	ja	ja
Verhoogde Digitale Weerbaarheid + meldplicht is geïmplementeerd.	nee	ja	ja

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Erfgoed Leiden HLTsamen ST RIJK	Informatiebeveiligingsdienst Logius Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (BZK) Directoraat-generaal Bestuur, Ruimte en Wonen (BZK) Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen Autoriteit Persoonsgegevens Accountant BakerTilly IBT Provincie Zuid-Holland VNG Cie Bezwaar en klachten

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.4 Participerende overheid

Trends & ontwikkelingen

Naast de representatieve democratie, is de participatieve democratie volop in ontwikkeling. Niet alleen heeft de gemeente kennis van inwoners, ondernemers en organisatie nodig om passend beleid te maken, ook is het van belang eigen kracht en initiatief uit de samenleving beter te benutten. De gemeente zet verschillende niveaus van participatie in, waarvan informeren en consulteren de meest basale zijn. Meedoen en meebeslissen zijn vormen die nog in de kinderschoenen staan. Vanuit de samenleving wordt de behoefte aan meebeslissen echter steeds

groter. Het meedoen, wat is te vertalen naar actief burgerschap, vraagt nog om de nodige aanjaagkracht en de eenduidige manier van faciliteren. Laat onverlet dat participatie altijd maatwerk is.

Grote maatschappelijke, (geo)politieke en digitale ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op en zijn van invloed op elkaar. Dat betekent ook iets voor de rollen van de overheid in complexe opgaven en een dynamische samenleving. Ook van de samenleving wordt veel flexibiliteit en aanpassingsvermogen gevraagd. Een participerende overheid weet op welk moment en op welke manier inwoners te betrekken door eerst de vraag 'waarom vragen we dit aan de samenleving' helder te beantwoorden. Door de praktische ervaringen die we afgelopen jaren hebben opgedaan, hebben we steeds meer kennis van het betrekken van belangengroepen en zetten we bewuster in op communicatie, consultatie en/of participatie.

Om aan inwoners helderheid te geven over de rechten die zij hebben om invloed op beleid uit te oefenen, moet een participatieverordening worden opgesteld. De bestaande inspraakverordening wordt hier onderdeel van. Ook komt de mogelijkheid om het uitdaagrecht hierin een plek te geven. De participatieverordening wordt gebaseerd op de modelverordening van de VNG, het beleidskader Participatie dat in 2024 is vastgesteld door de raad en de bestaande inspraakverordening. De nieuwe participatieverordening moet volgens de wet Versterking participatie op decentraal niveau voor 1 januari 2027 van kracht zijn.

Wat willen we bereiken?

Doel 1: Raad, bestuurders en medewerkers zijn omgevingsbewust en staan in contact met de samenleving.

Doel 2: In 2027 een participatieverordening gereed hebben, die de huidige inspraakverordening gaat vervangen

Wat gaan we daarvoor doen?

<i>Activiteit</i>	<i>Type</i>	<i>Omschrijving activiteit</i>
Doel 1		
A1	Proces	Bij het betrekken van de samenleving bij beleidsontwikkelingen en projecten werken we volgens het Beleidskader Participatie en de hulpmiddelen uit de toolbox participatie die op de website van de gemeente beschikbaar is.
A2	Proces	Contactfunctionarissen vervullen een essentiële rol in het verbinden van systeem- en leefwereld, het verbinden, aanjagen en ondersteunen van maatschappelijke initiatieven. In 2026 zetten we de bestaande werkwijze voort en maken we afspraken over de wijze waarop we (over) de inzet kunnen monitoren en rapporteren.
Doel 2		
B1	Project	In 2026 stellen we, in nauwe samenwerking met de griffie en gemeenteraad, een participatieverordening op.

Hoe gaan we dat meten?

Het huidige meetinstrumentarium biedt voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie-indicatoren te definiëren en te meten.

2.4.5 Openbare orde en veiligheid

Veiligheidsbeleid

We willen dat Teylingen een veilige gemeente is om te wonen, leven, werken en recreëren. Dat bereiken we door de sociale en fysieke veiligheid te verbeteren en onze wettelijke verplichte veiligheidstaken uit te voeren. Samenwerking met inwoners, ondernemers en ketenpartners is en blijft daarin essentieel. Door samenwerking komen we tot duurzame oplossingen. We willen weten wat er speelt, we gaan met elkaar in gesprek en kiezen samen voor een aanpak. De gemeente voert hierin regie met het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2024-2027. Het IVB bevat de kaders, strategische uitgangspunten, prioriteiten en de hoofdlijnen van de aanpak. Deze vertalen we in het Veiligheidsjaarplan naar concrete maatregelen. Dit plan voeren we uit samen met onze partners, inwoners en ondernemers.

In 2024 zijn de prioriteiten op het gebied van veiligheid voor de periode 2024 -2027 vastgesteld in het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. De prioriteiten voor deze periode zijn Georganiseerde ondermijnende criminaliteit, Digitale veiligheid, Jeugd en veiligheid, Zorg en veiligheid en Verkeersveiligheid. We continueren het bestaande beleid en brengen jaarlijks in het Veiligheidsjaarplan (VJP) focus aan binnen de prioriteiten en andere veiligheidsthema's. Naast deze prioriteiten blijft er aandacht voor misdrijven als woninginbraak, fietsendiefstal en crisisbeheersing. Het thema veiligheid krijgt een steeds prominentere en omvangrijkere rol op de gemeentelijke agenda. Daarbij groeit de verantwoordelijkheid van die rol en de onderwerpen die onder die verantwoordelijkheid vallen. Het gaat hierbij om de rol van de gemeente bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, de veiligheid op straat en de directe woonomgeving, maar ook bij de aanpak van digitale veiligheid en inzet op crisissen. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de burgemeester op het gebied van openbare orde de afgelopen jaren uitgebreid. Zo is met de Wet gegevensvergaring openbare orde de mogelijkheid gecreëerd om personen online te volgen en gegevens uit openbare bronnen te verzamelen bij dreigende verstoringen, zoals rellen of grootschalige demonstraties. Ook is de sluitingsbevoegdheid van panden verruimd, bijvoorbeeld bij het aantreffen van wapens, drugs, explosieven of na geweldsincidenten. Op deze manier kan de burgemeester sneller ingrijpen bij acute dreigingen.

Weerbaarheid

De onrust in de wereld heeft gezorgd voor een toegenomen dreiging, waarbij met name uit wordt gegaan van hybride dreigingen. De gemeentelijke crisisorganisatie moet hierop zijn voorbereid. De dreiging doet een beroep op de zelf- én samenredzaamheid van onze inwoners. Zo zijn zij beter voorbereid ten tijde van rampen, crises of (langdurige) cyberverstoringen. De gemeente Teylingen werkt hierin nauw samen met de Veiligheidsregio Hollands Midden, ook om goed af te stemmen wie welke rol heeft (wat doet het rijk, wat doen gemeenten en wat kan regionaal worden opgepakt door de Veiligheidsregio).

De gemeente heeft een belangrijke rol in de coördinatie bij de aanpak om de weerbaarheid te versterken. Deze opgave is maatschappijbreed en vraagt betrokkenheid van alle domeinen. Intern vraagt dat aandacht voor de continuïteit van kritieke processen en crisisbeheersing, maar ook moeten er afspraken worden gemaakt ten behoeve van de vitale voorzieningen. Daarnaast is het van belang dat sociale netwerken worden versterkt, ten behoeve van de zelf- en samenredzaamheid. Weerbaarheid en veerkracht zijn niet uitsluitend veiligheidsvraagstukken, maar vragen brede samenwerking binnen, maar vooral ook met en in de samenleving.

Boa's

De verantwoording van de boa's is sinds 2025 volledig opgenomen binnen het VJP. Het VJP is hiermee een integraal teamplan. Doordat de politie meer teruggaat naar haar basistaken, komen meer taken richting de boa's. Dit vraagt continue prioritering en vraagt mogelijk om bijscholing. Daarnaast vraagt het extra flexibiliteit. Er wordt de laatste jaren een toename gezien in het aantal Fixi-meldingen dat inwoners doen. Dit is positief; inwoners weten Fixi goed te vinden. De schaduwkant is dat inwoners minder zelfoplossend vermogen laten zien. De toename van het aantal Fixi-meldingen zorgt ook voor een hogere werkdruk voor de boa's: inwoners verwachten én verdienen een correcte en tijdige afhandeling van een melding.

Samenwerking

Intensieve effectieve samenwerking met en tussen ketenpartners is de sleutel om huidige en nieuwe vormen van onveiligheid tegen te gaan én de veiligheid voor onze inwoners te bestendigen en vergroten. Voor veel veiligheidsvraagstukken geldt dat deze niet meer alleen met de traditionele veiligheidspartners, zoals politie en brandweer, benaderd kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de lang lopende casussen woonoverlast en toename van het aantal personen met onbegrepen

gedrag. Maar ook de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Partners als de woningbouw, het RIEC of Voor ieder 1 zijn hierbij onmisbaar.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Signaleren: • Het uitvoeren van preventief toezicht en integrale controles. • Het blijvend investeren in awareness intern en extern door middel van trainingen en publiekscampagnes. • Het actueel houden van het Dashboard Ondermijning, welke beschikbaar is gesteld vanuit het RIEC Den Haag
A2	Voorkomen: • Het verder versterken van een weerbare samenleving via publiekscampagnes. • Het verder versterken van een weerbare organisatie via onder andere de inzet van trainingen (algemeen en op maat). • Het implementeren van het project Dealbreakers, gericht op het voorkomen van jonge aanwas.
A3	Aanpakken: • Het lokaal oppakken van signalen en het uitlopen van casuïstiek. • Het waar nodig opwerken van signalen tot een (regionale) RIEC casus dan wel handhavingsknelpunt.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We geven voorlichting aan verschillende doelgroepen om de weerbaarheid te vergroten en de kans op slachtofferschap te verkleinen.
B2	We vergroten de interne digitale weerbaarheid door het inzetten van bewustwordingstools. Onze crisisorganisatie is ingericht op digitale crises.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren regie op de Zorg- en Veiligheidstafel Jeugd. Kinderen over wie zorgen bestaan, worden in een vroeg stadium integraal besproken om te voorkomen dat zij afglijden. Er wordt een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld waarbij de ketenpartner die de casusregie heeft het contact legt met jongere en/of ouders. Hierbij is er ook aandacht voor het gezin rondom het kind.
C2	We faciliteren het Jeugd in de Buitenruimte overleg, waarbij jongerenwerk, politie en boa's informatie delen over hangplekken. We kennen onze jongeren en zetten gezamenlijk in op het voorkomen van overlast.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten in op het voorkomen en aanpakken van multiproblematiek. We nemen deel aan verschillende overlegvormen, waaronder het Zorgnetwerkoverleg en overleggen in het Zorg- en Veiligheidshuis. De focus hierbij ligt op zowel het veiligheids- als het zorgaspect, waarbij we de interne samenwerking tussen het sociaal domein en openbare orde en veiligheid opzoeken.
D2	We verminderen woonoverlast en burenruzies door, waar nodig, samen met onze partners buurtbemiddeling in te zetten.
D3	Indien van toepassing worden bestuurlijke maatregelen opgelegd om woonoverlast of huiselijk geweld terug te dringen.
D4	We zetten in op veiligheid van vrouwen en meisjes door aan te sluiten bij de campagne Orange the World en onderzoeken of en hoe er meer aandacht nodig is voor dit onderwerp.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We stimuleren verkeersveilig gedrag rondom scholen zodat kinderen veilig naar school kunnen.
E2	We vergroten de leefbaarheid en stimuleren de doorstroom van parkeerplaatsen door controles uit te voeren in blauwe zones en op foutief parkeren in het centrum.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	Deelnemers van de gemeentelijke crisisorganisatie worden opgeleid en oefenen zodat de gemeente voorbereid is op rampen/crises.
F2	We adviseren over risicovolle evenementen. We zijn aanwezig bij vooroverleggen en werken nauw samen met de organisatie van evenementen en met de hulpdiensten.
F3	We bevorderen een veilig ondernemersklimaat door controles uit te voeren. We voeren regie en adviseren over publiek-private samenwerking ter verbetering van de veiligheid (SVO).
F4	We anticiperen op het wetsvoorstel rondom het algemeen vuurwerkverbod.
F5	We anticiperen op de landelijke aanpak van hybride dreigingen en het versterken van de weerbaarheid van de samenleving.

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Ingekomen signalen (intern en extern) **	17 (2024)		
2. Aantal MMA-meldingen **	11 (2024)		
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart door drugshandel (Veiligheidsmonitor)	0,7 (2023)	0,7	0,7
<i>Doel 2: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Slachtofferschap van online criminaliteit (percentage) (Veiligheidsmonitor)	16,7 (2023)	15	13
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1. Aantal meldingen jeugdoverlast (Politie)	260 (2024)	240	200
2. Aantal Halt verwijzingen per 1000 jongeren * (Waarstaatjegemeente.nl) **	9 (2024)		
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart van rondhangende jongeren (Veiligheidsmonitor) *	2,7 (2023)	2,5 (Veiligheidsmonitor 2025)	2,5
<i>Doel 4: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Overlastmeldingen gerelateerd aan personen met onbegrepen gedrag (Politie)	216 (2024)	200	190
2. Aantal overlastmeldingen alcohol/drugs (Politie)	99 (2024)	90	80
<i>Doel 5: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.</i>			
1. Rijden onder invloed	65	50	40
2. Aantal gewonden in het verkeer door verkeersongevallen	106	100	90
<i>Doel 6: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving</i>			
1. Aantal woninginbraken (inclusief pogingen) per 1000 inwoners* (Politie)	1,3	1,0	1,0
2. Aantal winkeldiefstallen per 1000	1,2 (2024)	1,1	1,0

inwoners* (<i>Politie</i>)			
3. Aantal geweldsmisdrijven per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	1,7	3,5	3,0
4. Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1000 inwoners)*(<i>Politie</i>)	2,9 (2024)	2,8	2,7
5. Aantal Fixi-meldingen **	2609 (2024)		
6. Rapportcijfer leefbaarheid (<i>Veiligheidsmonitor</i>)	7,7 (2023)	7,7	7,7

* Deze BBV-indicator is landelijk verplicht.

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

<i>Prestatie-indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Aantal Bibob onderzoeken **	14		
2. Aantal sluitingen woningen en bedrijfspanden (Opiumwet) **	5		
3. Aantal bestuurlijke waarschuwingen **	2		
4. Last onder dwangsom (i.h.k.v. Opiumwet)**	2		
5. Integrale controles *	3	3	3
<i>Doel 2: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Preventieve activiteiten gericht op voorkomen slachtofferschap **	1		
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1. Aantal jongeren besproken op de zorg- en veiligheidstafel jeugd (anoniem en individueel) **	25 (2024)		
2. Aantal groepsaanpakken **	1 (2024)		
<i>Doel 4: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Aantal buurtbemiddeling ingezet (bemiddeling en empowerment)	5	11	11
2. Aantal keren tijdelijk huisverbod opgelegd (huiselijk geweld) **	7		

3. Aantal inwoners in levenslooppakpak **	0		
4. Bestuurlijke maatregel i.h.k.v. Wet aanpak Woonoverlast **	1		
<i>Doel 5: Het bevorderen van de verkeersveiligheid in onze gemeente.</i>			
1. Aantal registraties afval (bijzet, dumping, grof vuil etc.) **	55 (2024)		
2. Aantal bekeuringen verkeer (blauwe zone, Ov Mulders stilstaand voertuig) **	341 (2024)		

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie Stichting Voor Ieder 1 Zorg- Veiligheidshuis Hollands Midden Welzijnswartier Openbaar Ministerie Halt Brijder GHOR Regionaal Bureau Leerrecht (RBL) Jeugdbescherming West Onderwijs RIEC

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.6 Verbonden partijen

Trends & ontwikkelingen

De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen maakt het nodig de gemeenschappelijke regelingen waaraan onze gemeente deelneemt aan te passen aan de nieuwe wetgeving. Eén vraag die daarbij speelt is of aanleiding bestaat al dan niet te komen tot de vorming van een intergemeentelijke raadscommissie gekoppeld aan de desbetreffende gemeenschappelijke regeling.

Wat willen we bereiken?

Doel: Versterken van de grip op verbonden partijen en beheersing van de uitgaven aan verbonden partijen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Activiteit	Activiteit
A1	Aanpassing van de verschillende gemeenschappelijke regelingen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen.
A2	In samenwerking met raden en partners in gemeenschappelijke regelingen (per regeling) de afweging maken of de instelling van een intergemeentelijke raadscommissie al dan niet wenselijk is.
A3	Vereenvoudiging en actualiseren van de Nota Verbonden Partijen.
A4	In samenspraak tussen college en raad per verbonden partij afwegingskader herdefiniëren en actualiseren.
A5	Verdere professionalisering van het accounthouderschap op verbonden partijen.

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

2.4.7 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie begroting GR HLTsamen		Zie begroting GR HLTsamen	Zie begroting GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					*
Overhead	% van totale lasten	10%	10,3%	14,5%	13%	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen, ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een

vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaand in de vorm van een vacature. 1 fte is gelijk aan een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve bezetting uit het formatieplan. Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is uitgegaan van de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar (door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december).

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	7	9	**	**	2024: 9	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	1,3	1,2	1,1	1,0	2024: 4,3	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3	1,7	3,5	3,0	2024: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,0	1,3	1,0	1,0	2024: 1,2	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,2	2,9	2,8	2,7	2024: 5,7	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

** Voor de Halt-indicator is geen sprake van begrote waarden.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door mishandeling.

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

2.4.8 Kaderstellende stukken

- [Raadsprogramma Samen maken we Teylingen 2022-2026](#)
- [Kadernota gemeente Teylingen 2022 - 2026](#)
- [Meicirculaire gemeentefonds 2025](#)
- [Gemeentelijke Regeling werkorganisatie HLTsamen](#)
- [Beleidskader participatie](#)
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- [Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur](#)

2.4.9 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	92	107	107	107	107	107
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	25	27	28	28	28	28
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.567	3.720	437	385	385	385
Totaal 1. Samenwerkende overheid	3.684	3.854	572	520	520	520

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.836	3.225	3.252	3.252	3.252	3.252
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.416	1.622	1.667	1.667	1.667	1.667
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	4.252	4.847	4.919	4.919	4.919	4.919

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	2.957	2.524	2.585	2.558	2.558	2.558
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	738	1.210	687	686	686	685
5.6 Media	55	52	60	60	60	60
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	3.750	3.786	3.332	3.304	3.304	3.303
Totaal lasten	11.686	12.487	8.823	8.743	8.743	8.742

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	-54	-58	-58	-58	-58	-58
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-4.133	-2.418	-225	-175	-175	-175
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-4.187	-2.476	-283	-233	-233	-233

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-168	-230	-230	-230	-230	-230
1.2 Openbare orde en veiligheid	-30	-57	-64	-64	-64	-64
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-198	-287	-294	-294	-294	-294

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	-1	0	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-204	-248	-255	-255	-255	-255
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-205	-248	-255	-255	-255	-255

Totaal baten	-4.590	-3.011	-832	-782	-782	-782
Saldo van baten en lasten	7.098	9.476	7.991	7.962	7.961	7.961
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo na resultaatbestemming	7.098	9.126	7.991	7.962	7.961	7.961

2.5 Algemene dekkingsmiddelen

Alle baten en lasten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende onderwerpen:

- lokale heffingen
- algemene uitkering uit het gemeentefonds
- dividenden
- saldo financieringsfunctie
- overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van baten en lasten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt opgenomen.

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerendezaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de meicirculaire Voor de berekening van de algemene uitkering 2026 is rekening gehouden met de verwachte stijging van het aantal inwoners en woningen in 2025. De decentralisaties zijn voor een deel opgenomen in de algemene uitkering, op termijn worden alle decentralisaties opgenomen in de berekeningen van de algemene uitkering.

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander en de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG).

Bedragen x €1.000				
Dividenden	Realisatie	Realisatie	Begroting	Begroting
	2023	2024	2025	2026 e.v.
Alliander	584	473	641	800
Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)	131	144	135	135
Totaal dividend	715	417	726	1.135

Mutatie reserves

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Een aantal mutaties is niet toe te wijzen aan een programma en wordt daarom hier verantwoord.

2.5.1 Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
---	---	---	---	---	---	---

Totaal 1. Algemene uitkering						
-------------------------------------	--	--	--	--	--	--

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.64 Belastingen overig	413	407	460	513	513	513
-------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	413	407	460	513	513	513
---	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	14.069	15.074	14.669	14.540	14.446	14.440
--------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Totaal 3. Overhead	14.069	15.074	14.669	14.540	14.446	14.440
---------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	297	261	261	261	261	261
--------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	297	261	261	261	261	261
---	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	83	-23	194	1.021	1.097	1.097
-----------------------------	----	-----	-----	-------	-------	-------

0.9 Vennootschapsbelasting	55	0	0	0	0	0
----------------------------	----	---	---	---	---	---

Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	138	-23	194	1.021	1.097	1.097
--	------------	------------	------------	--------------	--------------	--------------

Totaal lasten	14.917	15.719	15.584	16.335	16.317	16.311
----------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-65.105	-66.419	-67.446	-67.244	-65.688	-65.831
---	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Totaal 1. Algemene uitkering	-65.105	-66.419	-67.446	-67.244	-65.688	-65.831
-------------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-6.646	-7.117	-7.660	-7.758	-7.905	-7.905
-------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.62 OZB niet-woningen	-3.332	-3.493	-4.391	-4.683	-4.683	-4.683
------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.63 Parkeerbelasting	-18	-12	-13	-13	-13	-13
-----------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

0.64 Belastingen overig	-257	-100	-111	-111	-111	-111
-------------------------	------	------	------	------	------	------

Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-10.253	-10.722	-12.175	-12.565	-12.712	-12.712
---	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Thema 3. Overhead						
0.4 Overhead	-96	-91	-91	-91	-91	-91
Totaal 3. Overhead	-96	-91	-91	-91	-91	-91
Thema 4. Saldo financieringsfunctie						
0.5 Treasury	-2.226	-2.023	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-2.226	-2.023	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen						
0.8 Overige baten en lasten	-4	0	0	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	-4					
Totaal baten	-77.684	-79.255	-81.167	-81.355	-79.946	-80.089
Saldo van baten en lasten	-62.766	-63.537	-65.584	-65.021	-63.630	-63.779
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-171	0	0	-148	-148	-148
Totaal reserves	-171	0	0	-148	-148	-148
Saldo na resultaatbestemming	-62.937	-63.685	-65.732	-65.169	-63.778	-63.927

2.5.2 Overhead

In het gewijzigde BBV is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom heeft de wetgever ervoor gekozen om de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoerekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten/diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken, is voor het eerst ook een uniforme definitie van overhead gegeven.

De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. In dat verband houden wij conform de financiële beheersverordening extra comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs, zodat we daarop kunnen sturen.

In 2026 bedraagt de totale overhead afgerond € 15.561.000,-. Dit is 14,6% van de totale begroting afgerond € 106.247.000

De overhead bestaat uit:

Onderdeel (bedragen x €1.000)	Bedrag
Bijdrage HLTsamen (overhead-deel)	14.282
Huisvesting	590
Overige overhead	689
Totaal	15.561

2.5.3 Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe belastingplichtig voor vennootschapsbelasting over alle werkzaamheden die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Voor de gemeente Teylingen is de verwachting dat de verschuldigde vennootschapsbelasting over deze jaren nihil of zeer gering zal zijn.

3 Paragrafen

3.1 Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen bevat, overeenkomstig het BBV, een overzicht van het beleid inzake de lokale heffingen, de relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de tarieven en een verantwoording over de mate van kostendekkendheid van tarieven inclusief de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd. Daarnaast wordt een overzicht op hoofdlijnen gepresenteerd van de diverse heffingen, de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. In de Gemeentewet en een aantal bijzondere wetten is geregeld welke heffingen (belastingen en retributies) een gemeente mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt de hoogte van het tarief en welke van die heffingen ook daadwerkelijk worden geheven.

Belastingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid; de opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelastingen (RZB), forensenbelasting, verblijfsbelasting en precariobelasting. De gemeente Teylingen maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheden om hondenbelasting te heffen.

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Teylingen worden afvalstoffenheffing, rioolheffing, havengeld, leges en marktgeld als rechten geheven.

In de raadsvergadering van december 2025 worden de belastingverordeningen 2026 voor de bijstelling van de tarieven voorgelegd.

Ontwikkelingen/Actualiteiten

Belastinghervormingen

In het kader van de nieuwe financieringssysteem voor het Gemeentefonds wordt door de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën gekeken naar de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied. Er is onderzoek naar invoering van twee nieuwe belastingen namelijk, planbatenheffing en grondbelasting ter bevordering van de woningbouw. Verder wordt een maximum voor de stijging van de OZB genoemd.

De planning was om dit in 2026 te realiseren. Inmiddels is het kabinet demissionair en de herstructurering van het Gemeentefonds is nog niet afgerond. Het onderwerp is controversieel verklaard waardoor alleen een nieuw kabinet er verder meer kan.

De vervolgstappen om te komen tot belastinghervormingen en groter eigen gemeentelijk belastinggebied worden afgewacht.

Financiële uitgangspunten

Overeenkomstig de Kadernota 2026 is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Verhoging van de OZB voor woningen eigenaren met 7%, niet-woningen eigenaren 62,62% en niet-woningen gebruikers 14,71%.
- Verhoging overige belastingen met 10% als bestuurlijke maatregel en 2,2% indexatie.

- Invoering verblijfsbelasting vanaf medio 2026. De tariefstelling en de uitvoering wordt onderzocht. In de belastingverordening 2026 wordt het tarief opgenomen waarmee gerekend is in de begroting.

- Voor de heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt het uitgangspunt dat deze 100 procent kostendekkend zijn. Bij de berekening van de overhead wordt de maximaal toegestane opslag toegepast. De overhead bestaat uit de kosten voor pfofach (personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting). De direct toe te rekenen kosten worden verantwoord op de taakvelden.

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- a. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld en zijn gebaseerd op de geraamde lasten uit de begroting van HLTsamen. De overhead, de kosten voor leidinggevend personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën, automatisering, communicatie en huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering (zie het onderdeel Overhead bij de Algemene dekkingsmiddelen).
- b. De lasten in het prestatieveld zijn exclusief btw. Omdat het Btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.
- c. Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het prestatieveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- d. Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- e. De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Belastingen Bollenstreek mogen worden toegerekend aan de rechten. Deze zijn gerelateerd aan de kostentoerekening van Belastingen Bollenstreek en ondergebracht bij het taakveld.
- f. De kapitaallasten worden zonder rente verantwoord op het betreffende taakveld. Het is geoorloofd (om bedrijfseconomische redenen) om rente toe te rekenen tot de rechten.

Overzicht lokale heffingen

In het volgende overzicht worden de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven.

Lokale heffingen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Belastingen			
OZB	9.978	10.111	12.051
RZB	13	10	10
Forensenbelasting	212	165	185
Precariobelasting	193	90	101
Verblijfsbelasting			88
	10.396	10.376	12.435
Rechten			
Marktgelden	28	28	32
Parkeerbelasting	18	12	13
Haven- en kadegelden	32	41	27
Leges	850	742	1.076
Bouwleges	965	1.293	1.138
Leges OOV	102	142	156
Afvalstoffenheffing	6.044	6.428	6.599
Rioolrechten	3.432	3.744	3.901
	11.470	12.430	12.942
Totaal	21.866	22.888	25.377

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De vastgestelde WOZ-waarde vormt de grondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslag gebouwd (geheven bij woning- of bedrijfspandbezitters in het gebied van het waterschap) en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ-administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de WOZ jaarlijks herzien. De Waarderingskamer schat de marktontwikkeling voor woningen op een stijging van 9 procent. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een stijging van 2 procent.

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven 2026 van de OZB worden gebaseerd op de WOZ-waarde en de geraamde opbrengsten in de begroting. De aanslag OZB wordt berekend over de waardebepaling per 1 januari 2025. De marktontwikkeling wordt gevolgd door Belastingen Bollenstreek. Bij het bepalen van de tarieven wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de WOZ-waarde. De opbrengsten van de OZB voor woningen is verhoogd met 7%. De opbrengsten voor niet-woningen eigenaren is verhoogd met 62,62% en niet-woningen gebruikers met 14,71%.

De ontwikkeling van de onroerende zaakbelasting tarieven van de afgelopen jaren waren:

		% van de WOZ-waarde		
% van de WOZ-waarde		2024	2025	2025
Woningen	Eigenaar	0,0760%	0,0863%	0,0923%
Niet-woningen	Eigenaar	0,1704%	0,1934%	0,3145%
Niet-woningen	Gebruiker	0,1840%	0,2086%	0,2393%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening, medio december, wordt de laatste prognose van de waarde per 1 januari 2025 bepaald om zodoende een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten, inclusief de uitgangspunten, te garanderen.

Roerende zaakbelasting

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimte wordt geheven over roerende zaken. Woonboten worden in de heffing betrokken, de waarde van de objecten is de heffingsgrondslag. De tarieven en voorwaarden zijn gelijk aan die van de onroerende zaakbelastingen.

Forensenbelasting

Bij de heffing van forensenbelasting worden mensen belast die niet in de gemeente wonen, maar wel gebruik maken van allerlei voorzieningen. Bijvoorbeeld personen die een gemeubileerde (recreatie)woning ter beschikking hebben. De tarieven worden geïndexeerd met 12,2%.

WOZ-waarde	2024	2025	2026
a. minder dan € 10.000	€ 322,00	€ 334,00	€ 375,00
b. € 10.000 tot € 25.000	€ 440,00	€ 456,00	€ 512,00
c. € 25.000 tot € 100.000	€ 515,00	€ 534,00	€ 599,00
d. € 100.000 of meer	€ 838,00	€ 869,00	€ 975,00

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van openbare grond. De precariobelasting is verhoogd met het inflatiepercentage 12,2%.

Marktgeld

Voor het innemen van een standplaats op de markten worden rechten geheven. Voor Sassenheim en Voorhout marktgeld, voor Warmond precariobelasting. In Warmond geldt de marktverordening niet vanwege de geringe omvang van de markt, waardoor er geen marktgeld kan worden geheven. In plaats hiervan wordt precariobelasting geheven voor het gebruik van gemeentegrond. De tarieven worden geïndexeerd met 12,2%.

Parkeerbelasting

Teylingen heft alleen parkeerbelasting over het gebruik van het vrachtwagenparkeerterrein. De tarieven worden geïndexeerd met 12,2%.

Havengeld

Voor het gebruik van de gemeentelijke haven en aanlegsteigers aan de Kagerplassen wordt havengeld in rekening gebracht. Hiermee wordt het onderhoud en beheer van de steigers gedeeltelijk gefinancierd. Het tarief is verhoogd naar € 1,40 per strekkende meter.

Leges Burgerzaken

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 12,2%. De tarieven voor de reisdocumenten en rijbewijzen zijn aangepast aan de vastgestelde maximum tarieven. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de leges.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekkendheid leges burgerzaken				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Burgerzaken	Kosten van taakveld	1.598	1.609	1.763
	Baten van taakvelden	0	0	0
	Netto kosten	1.598	1.609	1.763
	Toe te rekenen kosten			
a.	Overhead	233	235	257
b.	BTW	268	278	286
	Totale kosten	1.109	1.193	1.222
	Opbrengsten leges	849	742	1.076
Kostendekkendheidspercentage		40%	35%	47%

Toelichting

Onder de leges vallen de kosten van burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en vergunningverlening APV.

Omgevingsvergunningen

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 12,2%. De bouwleges zijn geactualiseerd op basis van de laatste meerjaren prognoses van de aanvragen van de bouwvergunningen. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de leges. De legesverordening en tarieventabel zijn aangepast aan de nieuwe Omgevingswet bij de inwerkingtreding op 1 januari 2024. Hieronder geven we inzicht in de kostendekking van de bouwleges.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening kostendekking Wonen en bouwen				
Taakveld	Omschrijving	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Wonen en bouwen	Kosten van taakvelden	1.402	1.462	1.614
	Baten van taakvelden	0	0	0
	Netto kosten	1.402	1.462	1.614
	Toe te rekenen kosten			
a.	Overhead	205	213	236
b.	BTW	294	307	339
	Totale kosten	1.901	1.982	2.188
	Opbrengsten heffingen	965	1.293	1.138
Kostendekkingspercentage		51%	65%	52%

Uitgangspunt voor de tariefstelling is dat de leges maximaal 100% kostendekkend zijn.

Afvalstoffenheffing

Met ingang van 2021 is het Afval- en grondstoffenbeleid gemeente Teylingen 2020-2024, "De betere afvalscheider wordt beloond", van kracht. Als een minicontainer of ondergrondse container minder wordt aangeboden of geopend wordt een korting verleend op het vaste bedrag.

Op 13 november 2025 ligt er een voorstel bij de raad over het nieuwe afval en grondstoffenprogramma 2026 – 2030.

Het opgenomen tarief afvalstoffenheffing in deze paragraaf kan hierdoor veranderen

Woningen		2024	2025	2026
Meerpersoonshuishouden		€ 436,56	€ 456,86	€ 453,84
Eenpersoonshuishouden		€ 302,04	€ 316,08	€ 314,04
Inzamelen grof huishoudelijk afval		€ 45,00	€ 45,00	€ 45,00
Kortingsregeling				
Minicontainer	Verzamelcontainer			
0 tot en met 2 keer	0 tot en met 5 keer	-€ 60,00	-€ 60,00	-€ 60,00
3 tot en met 5 keer	6 tot en met 12 keer	-€ 40,08	-€ 40,08	-€ 40,08
6 tot en met 9 keer	13 tot en met 21 keer	-€ 20,04	-€ 20,04	-€ 20,04

De kosten stijgen door inflatie en de nieuwe aanbestedingen in het taakveld. Daarnaast zijn de baten en lasten aangepast aan de huidige inzichten bij de afvalinzameling.

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de afvalkosten.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekkendheid afval				
Taakve Id	Afval	2024	2025	2026
Afval	Kosten van prestatieveld, inclusief kortingsregeling	4.437	4.939	4.995
	Baten van prestatieveld	372	354	372
	Netto kosten	4.065	4.585	4.624
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	631	679	699
b.	Btw	923	1.027	1.040
c.	Afvoeren veegafval	190	233	240
d.	Kwijtschelding	90	165	165
f.	Rente	25	17	0
	Totale kosten	5.962	6.708	6.768
	Opbrengsten heffingen	5.962	6.708	6.768
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	100%

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). Uitgangspunt is dat de opbrengst van de rioolheffing 100% dekkend is; het tarief is hierop aangepast.

De heffing bedraagt:

Woningen	2024	2025	2026
Rioolheffing vastrecht	€177,48	€ 191,28	€ 196,26
Variabel recht (bij verbruik boven 300 m3, per m3)	€ 1,10	€ 1,10	€ 1,11

Het BBV schrijft voor dat er een duidelijk overzicht is van de kostendekkendheid. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de rioolkosten.

(Bedragen x € 1.000)				
Berekening kostendekkendheid Riolering				
Taakveld	Omschrijving	2024	2025	2026
Riolering	Kosten van het prestatieveld	2.298	2.446	2.599
	Baten van het prestatieveld	0	0	0
	Netto kosten	2.298	2.446	2.599
	<i>Toe te rekenen kosten</i>			
a.	Overhead	293	357	386
b.	BTW	529	563	596
c.	Afvoeren veegafval	224	233	240
d.	Kwijtschelding	79	80	80
f.	Rente investeringen	0	66	0
	Totale kosten	3.420	3.744	3.901
	Opbrengsten heffingen	3.420	3.744	3.901
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	100%

Kwijtschelding

Voor mensen met een laag inkomen bestaat de mogelijkheid om gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van betaling van belasting te verzoeken.

Het beleid met betrekking tot kwijtschelding is grotendeels landelijk ontwikkeld en vastgelegd in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. Er is gekozen voor de maximale norm van 100% van de genormeerde bijstandsuitkering. In de Regeling kwijtschelding Teylingen is bepaald dat kwijtschelding kan worden verleend voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Waar mogelijk wordt een automatische toets voor kwijtschelding uitgevoerd. Van mensen die in een jaar kwijtschelding hebben gekregen wordt het volgend jaar getoetst of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt dan automatisch kwijtschelding verleend.

(Bedragen x € 1.000)			
Kwijtschelding	2024	2025	2026
Afvalstoffenheffing	160	165	165
Onroerende zaakbelasting	0	0	0
Rioolrechten	80	80	80
Totaal kwijtschelding	195	245	245

Woonlasten regiogemeenten

In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Teylingen en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden.

Woonlasten Regio 2025

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigings-heffing	Riool-heffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0684%	0,4723%	€ 498	€ 178	€ 676	€ 1.067
Teylingen	0,0863%	0,5486%	€ 457	€ 191	€ 628	€ 1.101
Katwijk	0,1174%	0,6659%	€ 385	€ 175	€ 560	€ 1.188
Noordwijk	0,0830%	0,8761%	€ 494	€ 209	€ 703	€ 1.208
Hillegom	0,0870%	0,5367%	€ 517	€ 248	€ 765	€ 1.213
Lisse	0,1075%	0,3441%	€ 558	€ 185	€ 743	€ 1.283
Leiden	0,1133%	0,3405%	€ 484	€ 219	€ 703	€ 1.322
Heemstede	0,0814%	0,8088%	€ 456	€ 292	€ 748	€ 1.433
Oegstgeest	0,1232%	0,2798%	€ 489	€ 269	€ 758	€ 1.606
Bloemendaal	0,1114%	0,7315%	€ 570	€ 313	€ 883	€ 2.117

Tabel kengetallen woonlasten

Overeenkomstig regelgeving (BBV) is de verplichte tabel belastingcapaciteit opgenomen.

Woonlasten		Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025	Begroting 2026
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 455	€ 483	€ 517
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 177	€ 191	€ 196
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 437	€ 457	€ 454
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	€ 1.069	€ 1.131	€ 1.167
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin (t-1)	€ 994	€ 994	€ 1.053
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde v. jaar ervoor (E/F) x 100%		108%	114%	111%

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en achtergrond

Teylingen omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

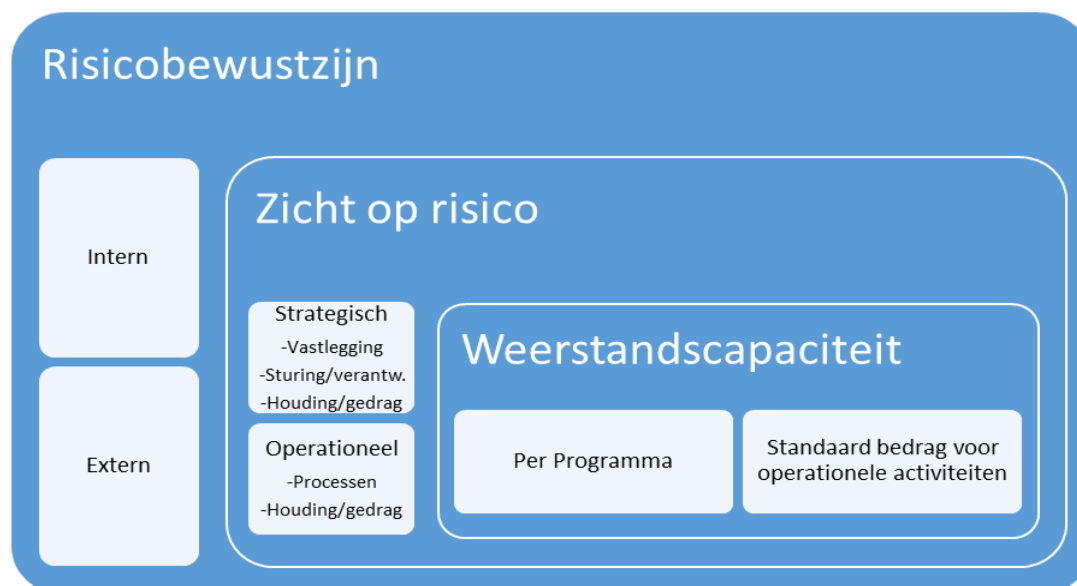
Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Teylingen beter in staat om haar doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het inschatten van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (en voor wie)?
- Wat ga wij doen (en voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mag zijn dan 5% van het programmabudget (gecorrigeerd voor uitgaven aan verbonden partijen), tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. Dit uitgangspunt zal formeel worden vastgesteld wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening. In het huidige begrotingsjaar is nog geen goedkeuring vereist.*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico's te nemen kan Teylingen geen invulling geven aan haar maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers een oneindig budget. De kern van bovengenoemde vier vragen is om een gedegen afweging te maken.

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling binnen Teylingen die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij wordt gekeken naar de nettorisico's. Dit zijn de risico's die overblijven na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLTsamen) komen terug in de risico's van verbonden partijen. In de komende jaren zal een grotere nadruk worden gelegd op risicobewustzijn, op zowel strategisch als operationeel niveau. De huidige opzet ten aanzien van risicomangement is weergegeven in onderstaande figuur.

Omvang risico en weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste strategische risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn wanneer dit risico plaatsvindt. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik van een standaard tabel voor kans en impact of het maken van een eigen beoordeling.

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Teylingen € 4.819.000 bedraagt. Dit bedrag zal als ondergrens worden gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang aan van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

- Weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Totaal van risico's	4.819	4.819	4.819	4.819
Weerstandscapaciteit				
Algemene reserve	25.191	25.386	24.936	24.066
Ratio weerstandsvermogen	5,22	5,26	5,17	4,99

De ratio voor het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Voor Teylingen komt de ratio (afgerond) uit op 5,22 (25.191 miljoen euro / 4.819 miljoen euro) en valt daarmee in niveau A (>2). Op basis van de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement is dit 'Uitstekend'.

Conclusies en Kengetallen

De risico's waarvan de impact incidenteel is, kunnen worden opgevangen binnen de incidentele weerstandscapaciteit. Hetzelfde geldt voor de risico's waarvan de impact structureel is.

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Netto schuldquote	13,0%	48,0%	68,4%	69,0%	69,5%	65,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	1,1%	35,6%	56,8%	57,4%	57,9%	54,5%
Solvabiliteitsratio	55,0%	49,7%	43,5%	43,2%	42,6%	42,3%
Grondexploitatie	4,2%	5,9%	5,5%	5,5%	5,6%	5,5%
Structurele exploitatieruimte	2,4%	0,7%	0,2%	-0,4%	-0,8%	-1,3%
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	111,3%	110,8%	107,8%	107,8%	107,8%	107,8%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Teylingen zit daar aanzienlijk onder.

Netto schuldquote		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vaste schulden	+	42.165	49.739	77.302	74.317	72.330	70.547
Netto vlottende schuld	+	2.318	11.432	9.762	13.131	14.868	14.154
Overlopende passiva	+	12.010	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	35.573	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Liquide middelen	-	285	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	6.151	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal		14.484	49.671	75.564	75.948	75.698	73.201
Totale baten, excl. mutaties reserves		110.989	103.377	110.490	110.136	108.910	111.239
Netto schuldquote		13,0%	48,0%	68,4%	69,0%	69,5%	65,8%

* Betreft art. 36 BBV

- d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vaste schulden	+	42.165	49.739	77.302	74.317	72.330	70.547
Netto vlottende schuld	+	2.318	11.432	9.762	13.131	14.868	14.154
Overlopende passiva	+	12.010	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	13.231	12.820	12.809	12.739	12.669	12.599
Uitzettingen < 1 jaar	-	35.573	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Liquide middelen	-	285	500	500	500	500	500
Overlopende activa	-	6.151	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal		1.253	36.851	62.755	63.209	63.029	60.602
Totale baten, excl. mutaties reserves		110.989	103.377	110.490	110.136	108.910	111.239
Netto schuldquote		1,1%	35,6%	56,8%	57,4%	57,9%	54,5%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:

1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
2. woningbouwcorporaties;
3. deelnemingen;
4. overige verbonden partijen;

c. overige langlopende leningen;

d. uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten. Voor de solvabiliteitsratio geldt: hoe hoger hoe beter.

Solvabiliteitsratio	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen	86.308	77.239	83.326	81.315	78.627	75.347
Balanstotaal	156.945	155.521	191.504	188.250	184.437	178.124
Solvabiliteit (ev/balanstotaal)	55,0%	49,7%	43,5%	43,2%	42,6%	42,3%

Grondexploitatie	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal activa bouwgronden in exploitatie	4.699	6.069	6.069	6.069	6.069	6.069
Totaal baten exclusief mutaties van reserves	110.989	103.377	110.490	110.136	108.910	111.239
Kengetal grondexploitatie	4,2%	5,9%	5,5%	5,5%	5,6%	5,5%

Structurele exploitatieruimte		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
A	Totale structurele lasten	107.924	103.811	111.411	112.152	111.604	114.524
B	Totale structurele baten	109.660	103.377	110.490	110.136	108.910	111.239
C	Totale struct. toevoegingen aan de reserves	105	15	15	15	15	15
D	Totale struct. onttrekkingen aan de reserves	1.076	1.146	1.126	1.576	1.833	1.833
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	110.989	103.377	110.490	110.136	108.910	111.239
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		2,4%	0,7%	0,2%	-0,4%	-0,8%	-1,3%

De uitwerking van het kengetal "Woonlasten Teylingen t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor" staat vermeld in de paragraaf Lokale heffingen.

3.3 Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hier vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid uit te voeren.

De infrastructuur is er voor iedereen die gebruikt maakt van de leefomgeving, voorzieningen zijn er voor meer specifiek gebruik en gebouwen zijn veelal in gebruik voor specifieke doeleinden en gebruikers.

In beleidsplannen maken we afspraken over de wijze waarop we onderhoud doen en wat de ambities zijn voor deze kapitaalgoederen. In begroting worden deze beleidsplannen niet expliciet herhaalt, maar de financiële gevolgen wel opgenomen. Daar waar er ambities zijn op specifieke beleidsvelden is dit opgenomen in de programma hoofdstukken hierboven.

Welke ontwikkelingen spelen er?

- Diverse kapitaalgoederen (met name in de infrastructuur) lopen tegen het einde van de levensduur. Dit maakt dat er de komende jaren geïnvesteerd zal moeten worden ter vervanging. Dit vereist voldoende slagkracht in de organisatie.
- Afgelopen jaren is er meer aandacht gegeven aan het in beeld brengen van objecten en arealen. Hieruit blijkt dat er diverse objecten niet volledig in beeld waren bij de gemeente, dit vraagt om herijking van plannen en budgetten.
- Er is een noodzaak tot het opstellen van assetmanagementplannen en doorkijk naar de (verre) toekomst. Een nota kapitaalgoederen kan hierin een bijdrage leveren. Hierbij moet ook extra aandacht worden gegeven aan de kennis en kunde van de interne organisatie.
- De samenleving wordt mondiger en daagt de gemeente vaker uit om ruimte te bieden aan vernieuwing. Dit maakt dat er een wens is om minder behoudend te beheren en meer ontwikkelend om te gaan met wensen. Het is een spanningsveld wat maakt dat het lastiger is om voorzieningen te treffen voor een instandhouding op lange termijn. Ook vraagt dit om meer integraal te kijken naar zaken. De complexiteit neemt hierdoor toe.
- Veranderingen in het klimaat maken dat er veranderingen nodig zijn het onderhouden (en gebruiken) van kapitaalgoederen. Zo worden materialen blootgesteld aan andere omstandigheden dan voorzien, wat andere maatregelen vraagt dan voorzien of begroot.

Wat willen wij bereiken?

We willen bijdragen aan de doelen van de gemeente in het beheren en onderhouden van onze kapitaalgoederen. Met duurzaam en ontwikkelend beheer dragen we bij aan een toekomstbestendige leefomgeving en een positieve beleving van onze inwoners.

Het niveau van onderhoud is vastgelegd in beleid. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen, werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen. Het is wenselijk te komen tot een meer concrete programmering van meerjarig onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit vraagt voldoende organisatorische slagkracht en politieke keuzes.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Onderstaande tabellen laten de activiteiten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen zien. Per discipline geven we aan wat we in een aangegeven tijdsbestek gaan doen.

Gemeentelijke gebouwen en objecten	
Naam Beleidsplan	Vastgoednota 'Kaders voor professioneel vastgoedmanagement'
Vastgesteld	2024
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Meerjaren Onderhouds Plan (MOP)
Looptijd	2025-2034
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening gemeentelijke gebouwen Teylingen

Voorziening gemeentelijke gebouwen Teylingen				
(x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	2.253	2.426	2.777	2.030
Storting	600	600	600	600
Uitname	427	250	1.347	229
Stand per 31 december	2.426	2.777	2.030	2.401

Uitvoering in 2026

Kleinschalig en groot planmatig onderhoud aan diverse gebouwen.

Riolering

Naam Beleidsplan	Integraal waterketenplan
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Naam voorziening/reserve	Voorziening vervangingsreserve Riolering
--------------------------	--

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investerings	499	0	0	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	632	632	632	632
Bedragen t.l.v. voorziening	2.128	2.312	1.983	1.825

Voorziening vervangingsreserve riolering	(x € 1.000)			
(x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	5.740	4.673	3.485	2.688
Storting	1.061	1.123	1.186	1.256
Uitname	2.128	2.312	1.983	1.825
Stand per 31 december	4.673	3.485	2.688	2.119

Uitvoering in 2026	
Teylingen	Rioolvervanging-renovatie op diverse locaties Uitvoeren vervangingsplanning elektromechanische installaties rioolgemalen, randvoorzieningen en drukrioleringsunits Aansluiting ongerioleerde percelen en woonboten

Toelichting:

In het integraal waterketenplan staat het gemeentelijk beleid beschreven voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Met het oog op de bescherming van de volksgezondheid, het tegengaan van wateroverlast en de bescherming van het milieu, zijn hiervoor speciale voorzieningen nodig. Het waterketenplan is afgestemd op het riolerings-, zuiverings- en drinkwaterbeleid in de Bollenstreek en vormt de basis voor de integrale toetsing aan de geldende wet- en regelgeving in de regio. Daarnaast biedt het beleidskaders in de waterketen, wat leidt tot betere afstemming binnen de waterketen van drinkwaterproductie, -distributie en -levering, de riolering en de afvalwaterzuivering. Het plan is opgesteld door de Cluster Bollenstreek in samenwerking met de gemeenten Katwijk, Noordwijk en Lisse, het hoogheemraadschap van Rijnland en waterleidingbedrijf Dunea.

Het is voor de gemeente van belang een goede integrale beleidsafweging te maken op het gebied van de rioleringszorg, de bodem- en waterkwaliteit en de gemeentelijke infrastructuur. Het afvalwaterketenplan helpt hierbij. Daarnaast heeft de gemeente de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, de doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, en het treffen van maatregelen om nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken. Op basis van de financiële consequenties van het plan stellen we de hoogte van de rioolheffing vast.

Afkoppelen van hemelwater

In de gemeente Teylingen liggen grotendeels gemengde rioolstelsels, wat inhoudt dat het afvalwater (vanuit woningen of bedrijven) en hemelwater (vanaf daken of de straat) door dezelfde buis ingezameld en getransporteerd wordt naar de afvalwaterzuivering. Met het oog op de woningbouwopgave (leidend tot meer in te zamelen en transporten afvalwater), het veranderende klimaat (met o.a. zwaardere regenbuien over kortere periodes) en een gewenste efficiëntie-slag bij de afvalwaterzuivering (die nu ook hemelwater zuiveren) ligt er een opgave om af te koppelen. Dat betekent dat het hemelwater in een aparte buis ingezameld wordt en afgevoerd naar watergangen en/ of geïnfiltreerd in de bodem.

In aanloop naar het actualiseren van het beleidsprogramma wordt een systeemoverzicht stedelijk water opgesteld, waarin het functioneren van de riolering, het grondwatersysteem en open water doorgerekend en beoordeeld wordt. Hierin gaan wij ook een ontwerp voor een hemelwaterrioolstelsel voor de bebouwde kommen mee laten nemen. Dit geeft ons inzicht in de benodigde werkzaamheden, de investeringen die dit vraagt en de fasering/ prioritering van buurten over de komende decennia heen.

Centrumvisie Teylingen

De Centrumvisie Teylingen heeft de hoofdstraten van de dorpskernen als scope. Dit biedt voor het onderhoud aan en de vervanging van riolering, het afkoppelen van hemelwater en klimaatbestendig inrichting een kans om een grote verbetering in de hoofdstructuur voor het afvalwater en hemelwater te realiseren. In samenwerking met het programmteam zal onderzocht moeten worden hoe een en ander in te passen is in het bovengrondse én ondergrondse ontwerp en binnen de beschikbare middelen meegenomen kan worden.

Omgeving Lindenlaan en Platanenlaan

De kruising Lindenlaan/ Platanenlaan is een bekende locatie van wateroverlast. In navolging op de regenbuien van 2024 is onderzoek uitgevoerd naar de effecten van maatregelen in de riolering, inrichting van de openbare ruimte en het watersysteem.

Ten aanzien van de riolering wordt in 2025 een ontwerp afgerond voor een hemelwaterrioolstelsel voor de gehele buurt. Aan de hand daarvan wordt in 2026 als eerste een projectopdracht voor de Lindenlaan opgesteld in samenspraak met de asset Wegen vanuit hun onderhoudsopgave, waarbij een beoogde start uitvoering eind 2028/ begin 2029 wordt aangehouden. Volgend daarop gaan we gefaseerd de hele buurt door.

Omgeving Sweilandpolder, Vennemeer en Boekhorsterweg

Het rioolstelsel aan de zuid-oostzijde van de Kagerplassen (omgeving Vennemeer, Sweilandpolder en Boekhorsterweg) loost op het rioolstelsel van de gemeente Kaag en Braassem. Vanwege de druk die dit op de capaciteit van hun rioolstelsel geeft wordt in samenwerking met de gemeente Kaag en Braassem in 2026 gemonitord hoeveel afvalwater daadwerkelijk afgevoerd, hoe het rioolstelsel functioneert en welke verbeteringen mogelijk gerealiseerd moeten worden.

Omgeving Loosterweg

Bij zware regenval vinden overstorten plaats vanuit het gemaal nabij Auto Cors. Er is onderzoek opgestart naar de capaciteit en het functioneren van het gemaal en rioolstelsel, evenals naar het lozingsgedrag van diverse percelen in deze omgeving.

Groen

Naam Beleidsplan	Omgevingsvisie Teylingen
Vastgesteld	2024
Looptijd	2024-2026
Actualisatie	verwachte actualisatie medio 2026

Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan Teylingen 2022-2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Bedrag vanuit exploitatie	1.406	1.340	1.340	1.340

Uitvoering in 2026

Groenvervanging

Uit de groeninspectie 2024 blijkt dat 79% van het openbaar groen in goede staat verkeert. Circa 13% van het areaal dient echter binnen vijf jaar te worden hersteld of vervangen. De voornaamste knelpunten zijn kale plekken, overgroeïende beplanting en de incidentele aanwezigheid van woekeronkruid, waaronder de Japanse duizendknoop.

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, waarbij per kern wordt gewerkt volgens de volgende planning: Warmond (2025- 2026), Sassenheim (2026-2027) en Voorhout (2027-2028).

Bij het herstel en de vervanging wordt nadrukkelijk ingezet op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatbestendig inrichten van het groen. De financiële dekking voor deze werkzaamheden is opgenomen in het investeringsplan.

Heroverweging

In de heroverweging heeft de raad besloten om in 2026 één vierde van het gazonareaal om te vormen naar bermvegetatie. Deze maatregel levert naar verwachting een jaarlijkse besparing van circa € 22.000 op in maaikosten. Naast het financiële voordeel draagt deze omvorming bij aan het vergroten van de biodiversiteit, doordat bloemrijke bermen meer ruimte bieden aan insecten, vogels en andere dieren. Bovendien sluit dit aan bij de klimaatadaptatie-ambities van de gemeente, omdat minder maaien en meer variatie in beplanting zorgt voor een betere wateropvang, minder hittestress en een robuuster ecosysteem.

In woonwijken zal het strak gemaaide gazon hierdoor op bepaalde plekken plaatsmaken voor een natuurlijker aanzicht. We realiseren ons dat dit voor sommige bewoners een verandering is waaraan men moet wennen. Door tijdig en duidelijk te communiceren over de voordelen en het doel van deze maatregel, willen we het draagvlak bij inwoners vergroten.

Naam Beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014
Looptijd	10 jaar

Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Opgenomen in het groenbeheerplan Teylingen 2022-2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	2026	2027	2028	2029
(€ 1.000)				
Investeringsbedragen	1.118	958	500	500

Uitvoering in 2026

Boomveiligheidscontrole (BVC)

Jaarlijks wordt een derde van de gemeentelijke bomen visueel gecontroleerd op veiligheid. De inspectie richt zich op zichtbare gebreken die op korte termijn risico's kunnen opleveren; bevindingen worden vastgelegd in het beheersysteem GRIB en gebruikt voor het onderhoudsbeheer. In 2026 vindt de controle plaats in Voorhout, met circa 5.000 bomen, plus 475 'Attentiebomen' in heel Teylingen die jaarlijks worden herkeurd vanwege verhoogd risico. Elke boom wordt minimaal eens per drie jaar gecontroleerd. Op basis van de BVC worden in het 4e kwartaal van 2026 en het 1e kwartaal van 2027 onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, zoals snoei, om de veiligheid, gezondheid en uitstraling van het bomenbestand te behouden en vervanging van bomen die zijn afgestorven of een veiligheidsrisico opleveren.

1.000-bomenplan 2024-2027

Met het 1.000-bomenplan wil de gemeente Teylingen het bomenbestand duurzaam uitbreiden, zowel in aantal als in boomkroonvolume. Het plan richt zich op de kernen Sassenheim, Voorhout en Warmond en heeft als doel om in vier jaar tijd maximaal 1.000 nieuwe bomen te planten of bestaande groeiplaatsen te verbeteren. Bijna de helft van de bomen (circa 475) wordt geplaatst in woonwijken. Daarnaast worden ruim 200 bomen geplant op nu versteende locaties, waar plaats wordt gemaakt voor groenvakken. Het overige deel komt op schoolpleinen, bedrijventerreinen en op locaties die bijdragen aan de verbinding van groene gebieden.

Elk jaar wordt vooraf een lijst opgesteld met geschikte aanplantlocaties en worden de technische ontwerpen voor de projecten van dat jaar uitgewerkt.

- 2024 stond in het teken van voorbereiding en programmering.
- 2025 stond Warmond centraal, waar afgelopen winter ruim 200 extra bomen zijn aangeplant.
- 2026 is Sassenheim aan de beurt.
- 2027 wordt het project afgerond in Voorhout

Wegen

Naam Beleidsplan	Beleidsplan wegen 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Kwaliteitsniveau B is vastgesteld met een uitzondering van fietspaden en centrumgebied, waarvoor kwaliteitsniveau A is bepaald.
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Meerjarenplanning groot onderhoud wegen
Looptijd	doorlopend
Actualisatie	Jaarlijks
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	510	-	-	-
Bedragen klein onderhoud	176	176	176	176
Bedragen groot onderhoud	1.235	1.235	1.235	1.235

Uitvoering in 2026	
Klein onderhoud elementen en asfalt op diverse locaties	
Groot onderhoud elementen en asfalt op diverse locaties	
Herijking van beleidsplan + Opstellen beheerplan	

Toelichting:

Het beleidsplan Wegen omvat het gemeentelijk wegenbeleid. Het doel ervan is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor het wegbeheer in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren.

In het beleidsplan worden de beleidskaders omschreven en uitgewerkt tot beleidsdoelstellingen en strategieën. In het beleidsplan Wegen worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven. In het plan wordt voor alle wegtypes voldaan aan het basiskwaliteitsniveau voor de thema's veiligheid, comfort en aanzien. Bij dit niveau wordt het wegennet voor de weggebruiker op een verantwoorde wijze in stand gehouden. De kwaliteit van de fietspaden en looproutes rond seniorencomplexen is daarbij belangrijk en hier is het kwaliteitsniveau dan ook opgehoogd naar basis+. Op het moment worden deze kwaliteiten niet overal gehaald. Bij de herziening van het beheer- en beleidsplan zullen voorstellen gedaan worden voor a) een realistische kwaliteitsnorm en b) een plan om op termijn naar deze kwaliteiten toe te groeien.

Speelplaatsen

Naam Beleidsplan	Speelbeleid Teylingen
Vastgesteld	2015
Looptijd	2015 - 2024
Actualisatie	
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Wordt jaarlijks herzien door de beheerder op basis van inspectiegegevens
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	244 ??	215	256	225
Exploitatiebedragen	53	53	53	53

Uitvoering in 2026

Herinrichten van speelplaatsen op basis van het vervangingsplan spelen

Hoofdinspectie uit laten voeren

Actualiseren van de online plattegrond met speelplaatsen

Uitvoeren van groot onderhoud

Straatmeubilair

Naam Beleidsplan	Niet vastgesteld
Vastgesteld	Niet vastgesteld
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	-

Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Bedragen t.l.v. exploitatie	59	59	59	59

Uitvoering in 2026 (omschrijving activiteit)

- Opstellen van beheerplannen waarbij differentiatie is tussen elementen in de openbare ruimte
- Uitvoeren van klein en groot onderhoud

Openbare verlichting

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Openbare Verlichting 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Alle verlichting in 2030 vervangen door led
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan Openbare verlichting 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	444	401	366	317
Bedragen t.l.v. exploitatie	226	226	226	226

Uitvoering in 2026

Vervangingsprojecten duurzame verlichting

In Teylingen bestaat momenteel 98% van de openbare verlichting uit ledverlichting. Dat aandeel groeit eind 2025 tot 100%, waarbij de nadruk ligt op de aanpak van de verlichting van de centra. Vanaf 2026 bestaat vrijwel alle verlichting in de gemeente Teylingen uit led. In 2026 gaan we de nadruk leggen op verdere besparing door meer

	"licht op maat" toe te passen: verlichten waar en wanneer nodig, en verlichting dimmen of uit als het kan. Integraal werken: minder overlast en onderhoudskosten Bij de vervangingen zetten we in op integraal werken. Door de vervangingsmomenten en de locaties af te stemmen met de onderhoudsplanningen van riool en wegen zorgen we ervoor dat de overlast van de uitvoeringswerkzaamheden voor de burgers en omwonenden tot een minimum worden beperkt en wordt er tevens bespaard op onderhoudskosten. Nieuw beleidsplan Openbare verlichting 2025 t/m 2029 We werken momenteel aan een nieuw beleidsplan openbare verlichting voor de jaren 2025 t/m 2029. De planning is dat het nieuwe beleidsplan eind 2025 door de raad wordt vastgesteld. Voorbereidingen nieuw meerjarencontract onderhoud openbare verlichting We sluiten met ingang van 2026 een nieuw meerjarencontract met een onderhoudsaannemer. Dit doen we binnen HLT samen met gemeente Noordwijk en gemeente Katwijk (Bollen5). Op deze wijze reduceren we de kosten voor de aanbesteding en bedingen we betere prijzen voor materialen. Slim (gebruik) maken van de openbare verlichting Een deel van de ledverlichting in Teylingen is "slim" en bevat mogelijkheden om de status van de verlichting op afstand te kunnen uitlezen en te bedienen. Zo kan er automatisch een signaal naar het beheersysteem worden gestuurd als een lichtpunt in storing is. In 2026 zetten we deze technologie op grotere schaal in door storingen aan de verlichting ook direct en automatisch door te zetten naar onze onderhoudsaannemer. Onze ambitie is om hiermee al een deel van de storingen te kunnen verhelpen alvorens er een melding van is gedaan. Samenwerking en kennisdeling in de Bollen 5 en regiogemeenten We wisselen 2 keer per jaar kennis en ervaringen uit met alle regiogemeenten en meer frequent binnen de Bollen 5. Hierin bespreken we nieuwe ontwikkelingen en mogelijke oplossingsroutes voor bestaande knelpunten (zoals de hoeveelheid netstoringen) Verlichting van voetgangersoversteekplaatsen Momenteel worden de verlichting op de voetgangersoversteekplaatsen om de zichtbaarheid en daarmee de verkeersveiligheid van deze oversteekplaatsen verder te verbeteren.
--	---

Civiele kunstwerken

Naam Beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Naam voorziening / reserve	Voorziening onderhoud civiele kunstwerken
----------------------------	---

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	469	699	792	118
Bedragen t.l.v. exploitatie	124	124	124	124
Bedragen t.l.v. voorziening	25	481	119	9

Voorziening civiele kunstwerken	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	816	1.122	1.884	2.283
Storting	281	281	281	281
Uitname	25	481	119	9
Stand per 31 december	1.122	1.884	2.283	2.573

Uitvoering in 2026	
Sassenheim	Investering: vervangen bruggen SA0.02,SA0.03,SA0.07, SA2.04, SA2.05, SA2.06
Voorhout	Investering: vervangen bruggen VO02, VO05, VO10, VO17, VO20, VO22, VO27
Warmond	Investering: vervangen bruggen WA08, WA12, WA16, WA25, Investering: vervangen steiger WA ST 02C

Toelichting:

In 2019 is het beheerbeleidsplan Civiele Kunstwerken 2019-2023 vastgesteld. Dit bevat de kaders voor de borging van het juiste onderhoudsniveau en inzicht geeft in de benodigde financiële middelen om het beheer van de civiele kunstwerken de komende jaren te kunnen uitvoeren. De hierboven genoemde investering zijn op basis van een recent uitgevoerde inspectie en worden meegenomen in het geactualiseerde beheerplan.

In 2026 zal het Beheerplan Civiele Kunstwerken herijkt worden voor Teylingen, tot dat moment betekent dit dat budgettering en uitgangspunten als vigerend worden gezien. In de herijking worden de nieuwste areaalgegevens en inspecties meegenomen. Zowel formatie, exploitatie als investeringen zullen in beeld gebracht worden. Hiernaast zullen in de komende 5 jaar alle verkeersbruggen beoordeeld worden op de verhouding verkeersbelasting-draagkracht.

Programma Water en Klimaatadaptatie - Baggeren

Naam Beleidsplan	Programma Water en Klimaatadaptatie - Baggeren
Vastgesteld	februari 2024
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Programma Water en Klimaatadaptatie

Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	de beschikbaar gestelde middelen zijn voldoende om aan de zorgplicht te voldoen.
Naam voorziening/reserve	Voorziening waterwegen

Het programma water en klimaatadaptatie (PWKA) is in 2024 vastgesteld. Hiermee zijn de budgetten voor de komende jaren vastgesteld. De werkmethode is en blijft nog steeds om in HLT-verband het baggerwerk aan te besteden. De gemeente heeft opdracht gegeven voor het maken van een Meerjarige Onderhoudsplan (MJOP) omdat er nu duidelijkheid welke budgetten de komende jaren beschikbaar om op de markt te zetten.

De MJOP moet leiden tot eenmalige aanbesteding voor een meerjarige uitvoeringscontract (2025-2028) met een vaste aannemer. Uitgangspunt blijft dat het baggeren in de perioden oktober - maart wordt uitgevoerd in verband met de flora en fauna.

Voor oeverbescherming (beschoeiingen) en aanleg natuurvriendelijke oevers is de MJOP gereed. De koers is de aanbesteding, in samenwerking met inkooporganisatie St. Rijk, dit jaar af te ronden zodat opdracht voor de uitvoering eind Q4 2025 is afgerond en de uitvoering in Q1 2026 begint.

Onderwerp	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	656	655	655	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	0	0	0	0
Bedragen t.l.v. voorziening	181	181	181	181

Voorziening Baggeren	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	0	0	0	0
Storting	151	151	151	151
Uitname	151	151	151	151
Stand per 31 december	0	0	0	0

Voorziening Beschoeiing	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	0	0	0	0
Storting	30	30	30	30
Uitname	30	30	30	30
Stand per 31 december	0	0	0	0

3.4 Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Centraal in deze wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

Het door de raad in 2012 vastgestelde "Treasurystatuut Gemeente Teylingen 2012" vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van een liquiditeitstekort of liquiditeitsoverschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Benadrukt wordt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een behoedzaam en verstandig beleid wordt gevoerd binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Welke ontwikkelingen spelen er?

Rente ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de basisherfinancieringsrente per 11 juni 2025 van 2,40% verlaagd naar 2,15%. De basisherfinancieringsrente is de rente waartegen banken, voor de duur van één week, geld kunnen lenen van de centrale bank. Momenteel (Augustus 2025) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 2,05%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 1,93%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. 2,65% en 3,00%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

Begin 2026 is er een fors bedrag nodig voor de investering van Nieuw Boekhorst. Het gaat om een bedrag van €28.000.000. Pas rond deze periode kunnen we meer zeggen over de facturatiepraktijk/benodigde liquiditeit. De bouw duurt vanaf 2026 1,5 jaar. In deze periode wordt het gehele investeringsvolume uitgegeven. Verder moet in 2026 de in 2021 afgesloten lening van € 10.000.000 (-0,401%) worden afgelost.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we één à twee liquiditeitsprognoses op met een horizon van 4 jaar.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend een garantie voor de betaling van rente en aflossing.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is voornamelijk gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is om het risico te beperken wanneer bij herfinanciering van de leningen een rentestijging leidt tot hogere lasten.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2026 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 9,5 mln te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij (in het algemeen) een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Kasgeldlimiet (bedragen x €1,000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal lasten	111.421	112.162	111.614	114.534
Max. toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	9.471	9.534	9.487	9.735
Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	0	0	0	0
Ruimte onder kasgeldlimiet	9.471	9.534	9.487	9.735

Renterisiconorm

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisico-norm blijven.

Renterisiconorm	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2025	2026	2027	2028	2029
1 Renteherziening op langlopende schuld o/g	0	0	0	0	0
2 Te betalen aflossingen	2.425.576	12.436.930	2.984.991	3.587.239	4.032.735
3 Renterisico (1 en 2)	2.425.576	12.436.930	2.984.991	3.587.239	4.032.735
4 Renterisiconorm	20.896.908	22.285.160	22.380.337	22.323.749	22.907.706
5a Ruimte onder risiconorm	18.471.332	9.848.231	19.448.347	18.736.510	18.874.971
5b Overschrijding risiconorm					
4a Begrotingstotaal lasten	104.484.540	111.425.801	112.166.686	111.618.744	114.538.528
4 Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	20.896.908	22.285.160	22.380.337	22.323.749	22.907.706

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2026 houden we boekhoudkundig rekening met een financieringsoverschot van € 27,6 mln. Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitstekort per 1 januari 2026 zal vermoedelijk lager uitkomen ten gevolge van crediteurensaldi, vertraging van investeringen en vooruit ontvangen bedragen.

Financieringsbehoefte	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	1-1-2026	2-1-2027	2-1-2028	2-1-2029
1 Reserves en voorzieningen	86.350	96.440	92.802	89.239
2 Langlopende leningen	77.270	74.285	72.298	70.515
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	163.620	170.725	165.100	159.754
4 Boekwaarde inv., incl. voorraden grond	136.021	172.004	168.750	164.937
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	27.599	-1.279	-3.650	-5.183

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

Verstrekte leningen per einde dienstjaar	rek. 2024	begr. 2025	begr. 2026
Leningen aan woningbouwcorporaties			
STEK	13.909	12.071	10.159
STEK (vm Vooruitgang)	695.522	625.738	553.665
	709.431	637.809	563.824
Leningen aan overige verbonden partijen			
Alliander	3.492.465	3.492.465	3.492.465
	3.492.465	3.492.465	3.492.465
Overige verstrekte langlopende leningen u/g			
Starters- en duurzaamheidsleningen	8.154.768	8.132.043	8.154.768
Leningen aan verenigingen en instellingen	597.800	558.125	597.800
	8.752.568	8.690.168	8.752.568
Totaal verstrekte leningen	12.954.464	12.820.442	12.808.857

Rentemethodiek

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Restant korte financiering		500.000	8.500.000	8.500.000	8.500.000
		49.707.00	53.270.00	62.285.00	72.698.00
Restant lange financiering		0	0	0	0
		50.207.00	61.770.00	70.785.00	81.198.00
Totaal externe financiering		0	0	0	0
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		0,6%	0,5%	0,4%	0,4%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	7.000	7.000	7.000	7.000
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	253.550	253.550	253.550	253.550
b. De externe rentebaten	-	600.000	600.000	600.000	600.000
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>		-339.450	-339.450	-339.450	-339.450
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	8.000	8.000	8.000	8.000
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-	0	0	0	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0	0	0	0
<i>Saldo door te rekenen externe rente (indien positief)</i>		-347.450	-347.450	-347.450	-347.450
d1. Rente over eigen vermogen	+	0	0	0	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0	0	0	0
<i>Totaal rente op taakveld treasury</i>		-347.450	-347.450	-347.450	-347.450
De aan taakvelden toe te rekenen rente (indien positief)		0	0	0	0
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente via renteomslag	-	0	0	0	0
Verschil toegerekende rente		0	0	0	0
<i>f. Renteresultaat op het taakveld treasury</i>		-347.450	-347.450	-347.450	-347.450
Boekwaarde activa, excl. verstrekte leningen		125.545.00	161.602.00	158.418.00	154.675.00
Omslagrenteberekening		-0,3%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
Afronden naar		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

EMU-saldo

EMU saldo prognose (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
1 Exploitatiesaldo voor toevoeging aan cq onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-920	-2.016	-2.693	-3.285
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	35.994	-3.184	-3.743	-6.243
3 Mutatie voorzieningen	4.003	-1.627	-875	-536
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-

5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-
Geraamd EMU-saldo	-32.911	-459	175	2.422

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling HLTsamen

De bedrijfsvoering van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. HLTsamen is een ambtelijke werkorganisatie, de gemeenten zijn bestuurlijk zelfstandig.

Doorontwikkeling P&C-cyclus

Doorontwikkeling P&C-cyclus

De huidige opzet van de P&C-cyclus legt een groot beslag op de ambtelijke capaciteit. In samenspraak met het college en de raad werkt HLTsamen aan de ontwikkeling van de P&C-cyclus. Om dit vorm te geven is een specifiek programma opgezet "Financiële sturing en beheersing". Doel daarbij is vereenvoudiging van de opzet om daarmee de belasting op de ambtelijke organisatie te verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit van de P&C-producten naar een hoger niveau te brengen. Jaarlijks pakken we een of twee programma's op ter verbetering. We ontwikkelen de kapstok en koppelen financiën en data.

Taakstelling HLTsamen

Het college heeft de motie 'De taakstelling geldt ook voor HLTsamen' ingebracht in het bestuur van HLTsamen.

Het bestuur ziet geen mogelijkheden om verder te bezuinigen (dan de opgenomen 4%) op de bedrijfsvoering van HLTsamen.

Verder gaan betekent snijden in de ontwikkelkracht. En dat raakt uiteindelijk ook de dienstverlening aan inwoners, ondernemers en bestuur.

Want een organisatie die niet ontwikkelt, verliest aan kwaliteit.

Als gemeente Teylingen verdere besparingen wil bij HLTsamen zal het bezuinigen moeten doen in de programma's, die doorwerken in HLTsamen.

Gegeven het saldo van de huidige begroting in 2026 en de vele onzekerheden heeft het college daarvoor nu geen voorstellen gedaan.'

Nadere informatie HLTsamen

Voor nadere informatie over HLTsamen verwijzen wij u naar de begroting HLTsamen.

3.6 Paragraaf Open Overheid

Per 1 mei 2022 is als opvolger van de Wet openbaarheid bestuur de Wet open overheid (verder te noemen: Woo) in werking getreden. De Woo is bedoeld om de overheid transparanter en toegankelijker voor de buitenwereld te maken. Het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkelingen kan met deze wet beter worden bediend.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking regelt het recht om informatie bij bestuursorganen op te vragen. Voor 2026 verwachten we binnen dit onderdeel geen grote ontwikkelingen.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking houdt in dat bestuursorganen verplicht zijn uit eigen beweging informatie openbaar te maken.

In 2026 wordt een nieuw systeem in gebruik genomen voor het beheer van de gemeentelijke website. Het publicatieportaal open.teylingen.nl zal daarop volgend verder worden doorontwikkeld. Dit in voorbereiding op de openbaarmaking van de overige informatiecategorieën.

Informatiehuishouding op orde

Naast de actieve en de passieve openbaarmaking verplicht de Wet open overheid tot het op orde krijgen van de informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding van deze wet, namelijk tot 1 mei 2030. Het op orde krijgen van de informatiehuishouding stoelt op vier pijlers:

1. Naleven van wet- en regelgeving
2. Het regulier aandacht hebben voor de governance van bedrijfsinformatie
3. Het onderhouden van het vakmanschap van de informatieprofessionals en het informatiebewustzijn en de digitale vaardigheden van de medewerkers
4. De inrichting en het gebruik van informatiesystemen.

Het programma Samen Digitaal Transparant voorziet in het op orde krijgen van de bedrijfsinformatie voor dat deel van de opslag die kantoorautomatisering aanbiedt. Daarnaast loopt er een aanbesteding voor een nieuw zaakstelsel, die veel kansen in het gebruik gaat bieden voor de medewerkers. Dit naast de trainingen voor nieuwe medewerkers waarin zij meegenomen worden in de wijze waarop HLTsamen wil dat er met bedrijfsinformatie wordt omgegaan. Ten slotte zit er een grote inspanning op het wegwerken van de achterstand in vernietiging. Er wordt onderzocht of moderne en slimme technieken hierin behulpzaam kunnen zijn.

3.7 Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Met ingang van 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wijziging heeft als doel de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. Om de kaderstellende en controlerende rol van de volksvertegenwoordiging beter in te kunnen vullen en de democratische legitimatie te verbeteren wordt met deze wetwijziging een aantal aanpassingen en aanvullingen geïntroduceerd op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten.

De wijzigingen van de Wgr zijn onder te verdelen in drie categorieën:

1. De versterking van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen.
2. De introductie van aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden.
3. Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Het onderstaande overzicht bevat de geprognosticeerde cijfers 2026 voor zover deze bekend zijn op het moment van schrijven.

Totaaloverzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2025	Begroot 2026
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 27.407.545	€ 28.469.479
Holland Rijnland	€ 574.621	€ 548.047
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 19.519.100	€ 19.466.300
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 3.569.000	€ 3.925.000
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 2.758.000	€ 2.695.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 2.797.470	€ 2.822.591
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 294.175	€ 360.251
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 1.253.000	€ 1.202.000
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 338.807	€ -
Gemeentelijke Belastingen Bollenstreek	€ 644.304	€ 750.723
2. Vennootschappen en coöperaties		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 0	€ 0
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	€ 0	€ 0
Alliander N.V.	€ 0	€ 0
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 168.587	€ 173.307
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 59.324.609	€ 60.412.698

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Uit iedere gemeente zijn de burgemeester en een wethouder bestuurslid.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	2.000	2.000
	Vreemd vermogen	12.653	12.202
	Resultaat	0	0

Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van Kwaliteit, Kostenreductie, Kwetsbaarheid en de verbeterde Strategische positie.
Overige informatie	

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Elke gemeente vaardigt twee personen af, plus een mogelijk DB-lid. Het aantal leden is echter niet van invloed op de stemverhouding. Voor elke 10.000 inwoners wordt één stem uitgebracht, met een minimum van twee stemmen. Daardoor kan het aantal stemmen per gemeente variëren. Teylingen heeft 12 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 8 leden.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	2.739	4.614
	Vreemd vermogen	33.409	33.409
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Met de Regionale Investeringsagenda wordt een brug geslagen van ambitie naar uitvoering. Met de gemeenten wordt samen gewerkt aan de ontwikkeling van de regio op het gebied van mobiliteit, energie, economie en groen en blauw. Met de RIA wordt uitvoeringskracht gecreëerd, positioneert de regio zich richting hogere overheden en andere belanghebbenden. De RIA bestaat uit een projectenportefeuille van veertien projecten en een Thematisch Fonds. Aan de hand van deze projecten wordt stapsgewijs gewerkt aan het realiseren van deze regionale ambities. De RIA telt veertien projecten in de projectenportefeuille. Onze rol in de projecten is enerzijds die van aanjager, coördinator of facilitator, afhankelijk wat gevraagd		

	wordt, In een aantal projecten treedt Holland Rijnland als ambtelijk opdrachtgever op en een enkele (doorfietsroutes) als regisseur.
--	--

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage grotendeels gebaseerd op werkelijke verstrekkingen. De kosten van PW en LKS worden naar rato van de BUIG budgetten toegerekend aan de gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	7.655	7.619
	Resultaat	0	0
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD en anderzijds de uitvoering van een open-einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.		
Ontwikkelingen	Er vinden aanbestedingen plaats (of hebben plaatsgevonden) voor hulp bij het huishouden, begeleiding, hulpmiddelen, woningaanpassingen en trapliften. De belangrijkste onzekerheid in de begroting 2026 zijn de financiële consequenties van deze aanbestedingen. Op basis van de realisatie 2024 en de prognose op basis van toename van de afgelopen jaren is de verwachting dat het aantal uitkeringsgerechtigden in 2026 iets toeneemt. Wel is de verwachting dat het aantal loonkostensubsidies stijgt, wat een positief signaal is.		
Overige informatie			

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	
Vestigingsplaats	Voorhout
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	De gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (GR KDB) met uitvoeringorganisatie Provalu zet zich in om mensen met en zonder arbeidsbeperking aan een duurzame baan te helpen. Dit doen zij door mensen professioneel te begeleiden, te scholen, te

	bemiddelen en met werkgevers mee te denken en hen te adviseren.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder per gemeente en het dagelijks bestuur uit wethouders uit drie gemeentes		
Jaarlijkse bijdrage	De kosten van Wet sociale werkvoorziening en van Beschut werken worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van (verwachte) realisatie. De kosten van Re-integratie worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van het aantal bijstandsuitkeringen (50%) en het aantal huishoudens met een laag inkomen (50%) per gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	5269	4506
	Vreemd vermogen	1250	2014
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden. De GR KDB beschikt over voldoende weerstandscapaciteit om eventuele risico's te kunnen dekken. De weerstandsvermogen ratio moet gelijk of groter zijn dan 1. De GR KDB heeft een weerstandsvermogen ratio van 6,85 wat uitstekend is.		
Ontwikkelingen	In 2023 is de Meerjarenvisie Provalu 2030 vastgesteld. In 2024 is het daaruit volgende implementatieplan vastgesteld. Dit plan heeft als doel om Provalu te verstevigen als toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf. In 2026 wordt er verder gewerkt aan de uitvoering van het plan.		

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de achttien deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden waarvan één afkomstig uit de gemeente Teylingen.

Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.039	2.316
	Vreemd vermogen	52.309	62.511
	Resultaat	0	0
Risico's	- In tegenstelling tot de meeste gemeenten begroot Hecht de loonkosten van medewerkers niet op eindschaal maar op werkelijk verwachte kosten. Hierdoor kunnen jaarlijkse tredenverhogingen tot een knelpunt leiden in de personeelslasten. - De vaste omvang van vakantieuren worden cf. BBV niet gekapitaliseerd op de balans; bij uittreden van personeel kan dit leiden tot een extra last in het boekjaar. - Politieke ontwikkelingen kunnen ook lopende het begrotingsjaar invloed hebben op de taken en de financiering hiervan. - De ontwikkeling van de toestroom van vluchtelingen, de opdracht aan Hecht hierin en de wijze waarop die gefinancierd wordt. - Mogelijk heeft de financiële druk op de begroting van de gemeenten ook invloed op de afname van de aanvullende diensten (schil 3 taken). De impact is bij het stellen van de begroting niet bekend en is dan ook nog niet meegenomen in de begroting. - Om de taakstelling te realiseren zullen kosten gemaakt worden. Deze frictiekosten bestaan onder andere uit het aanbieden van werk naar werk trajecten, trainingen maar ook mogelijk WW-verplichtingen die ontstaan door het opzeggen van contracten. Deze frictiekosten zijn niet voorzien in de begroting van 2026.		
Ontwikkelingen	Overdracht GHOR naar de Veiligheidsregio Per 1 januari 2025 is de GHOR overgedragen aan de Veiligheidsregio en is de bijdrage voor het GHOR-bureau uit de begroting van Hecht verdwenen. Omdat Hecht bepaalde taken zoals die van de DPG en crisisbeheersing blijft uitvoeren, wordt een deel van het budget in 2026 weer teruggeschoven naar Hecht, waarbij de transitie budgetneutraal verloopt. Resultaat cao-onderhandelingen nog niet verwerkt De resultaten van de cao-onderhandelingen voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen zijn nog niet in de begroting verwerkt. In de begroting is voorlopig een loonindexatie van 2,1% opgenomen. Bezuinigingen op de publieke gezondheidszorg Het kabinet heeft een bezuiniging van €300 miljoen aangekondigd op het programma voor infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid. Hecht neemt daarom maatregelen om de inzet op pandemische paraatheid in 2026 af te bouwen, tenzij structurele financiering alsnog beschikbaar komt. Ontheemden uit Oekraïne De bestaande regelingen voor ontheemden uit Oekraïne blijven in 2026 van kracht, terwijl gewerkt wordt aan een uniforme bekostigingssystematiek met een passend takenpakket. Dit moet		

	zorgen voor duidelijke en eenduidige financiering en verantwoordelijkheden. Aanpassingen Rijksvaccinatieprogramma Het rijksvaccinatieprogramma wordt uitgebreid met een RSV-vaccinatie voor baby's, die vanaf najaar 2025 gestart kan worden en gefactureerd wordt in 2025 en 2026. Daarnaast veranderen vier vaccinatiemomenten voor betere bescherming tegen mazelen en kinkhoest, wat organisatorische aanpassingen en mogelijke kostenstijgingen bij Hecht veroorzaakt. Aanbesteding medische arrestantenzorg De aanbesteding voor medische arrestantenzorg is niet aan Hecht gegund, waardoor deze taken vanaf 1 januari 2026 naar een andere partij gaan. De gevolgen voor andere bedrijfsvoeringstaken zoals lijkschouw en forensische medische expertise worden nog onderzocht en zijn nog niet verwerkt in de begroting.
Overige informatie	

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit 6 burgemeesters waarvan geen afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	6.455	6.222
	Vreemd vermogen	86.847	79.335
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen door de veiligheidsregio en beschrijft de te behalen prestaties. Het beleidsplan dient mede gebaseerd te zijn op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel. Het risicoprofiel geeft niet alleen inzicht in waarschijnlijkheid en impact van risico's, maar ook de rol in het bijbehorende netwerk en inzicht in (risico- en crisis) beheersmaatregelen. Het risicoprofiel vormt de basis en de twee plannen dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.
Overige informatie	

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Het behartigen van de belangen van de (13) deelnemende gemeenten voor een goede, doelmatige uitvoering van bedrijfsvoeringstaken op basis van de Jeugdwet en optioneel op andere terreinen binnen het Sociaal Domein.		
Bestuurlijk belang	Alle jeugdhulp wethouders van de deelnemende gemeenten zitten in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten na rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	423	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Na oprichting heeft de Serviceorganisatie Zorg (SO Zorg) ingezet op inrichting van de primaire processen en professionalisering van de bedrijfsvoering. Dit blijft de Serviceorganisatie Zorg in 2026 voortzetten en intensiveren. In 2026 voert de SO Zorg extra taken uit vanuit de maatregelen vanuit de Taskforcemaatregelen. Dit gaat om doorontwikkeling van de signaleringsfunctie en van de dashboards.		

	Ook werkt de SO Zorg aan volledige aansluiting van de gemeente Alphen aan den Rijn per januari 2027. Alphen aan den Rijn neemt nu alleen gesloten jeugdhulp, gedwongen jeugdhulp en crisishulp af van de jeugdhulpregio Holland Rijnland. Vanaf 2027 omvat dat ook de segmenten 1 t/m 6 (gespecialiseerde jeugdhulp). De aansluiting komt voort uit de nieuwe wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. Daarin worden gemeenten verplicht om regionaal samen te werken bij de inkoop van specialistische jeugdzorg. De wet legt ook de indeling van de jeugdhulpregio's vast. Bij Algemene maatregel van bestuur (AmvB) wordt vastgelegd welke zorgvormen in regionaal verband moeten worden ingekocht. Om een 'robuuste' regio te zijn moeten Alphen aan den Rijn en Holland Rijnland volledig samen inkopen. De wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg komt voort uit de afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd.
Overige informatie	

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht&Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Teylingen. Het algemeen bestuur bestaat uit 25 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.702	1.013
	Vreemd vermogen	14.391	14.595
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	In 2026 gaat de ODWH verder met het verbeteren van de robuustheid (kwalitatief en financieel). Verder zal er ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen en wordt er verder gewerkt aan het uitzetten van de strategie voor langere termijn. De samenwerking met andere omgevingsdiensten in Zuid Holland zorgt voor versterking van individuele diensten.		

Vuilaafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de bollen 5 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: 1 wethouder		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	218	259
	Vreemd vermogen	17.398	18.299
	Resultaat	0	35
Risico's	Er wordt een nieuwe locatie gebouwd op het huidige VAB terrein.		
Ontwikkelingen	Het overslagstation van de VAB aan de 's Gravendamseweg 75 in Voorhout wordt compleet vervangen en vernieuwd. De besluitvorming in de raad met betrekking tot budget is al genomen. Voor de bouw en exploitatie is samen met de Meerlanden een gezamenlijke BV opgericht, MeerVAB.		

Samenwerking Belastingen Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Noordwijk		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Belastingen Bollenstreek (gBB) verricht voor een aantal gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.		
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders Belastingen van de colleges van de deelnemers komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten. De financiële gegevens zijn onderdeel van de financiële gegevens van de centrumgemeente Noordwijk.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	0	0

	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Geen.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 1,04% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026*	31-12-2026
	Eigen vermogen	4.777.000	
	Vreemd vermogen	123.164.000	
	Resultaat	294.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. De BNG Bank is de vierde bank van Nederland.		

*Cijfers Jaarverslag 2024

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,38 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Teylingen.

Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 112.619 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026*	31-12-2026
	Eigen vermogen	265.051	
	Vreemd vermogen	661.301	
	Resultaat	6.600	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan greenport.		

* Cijfers Jaarverslag 2024

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	6.038.000	
	Vreemd vermogen	6.908.000	
	Resultaat	976.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer opstoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		

* Cijfers Jaarverslag 2024

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	325	325
	Vreemd vermogen	17.650	17.650
	Resultaat	0	0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 325.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.		
Ontwikkelingen	In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2024-2028.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	
Vestigingsplaats	Heemstede
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen

Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners. Deze is ondergebracht bij HLTsamen.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.005	1.005
	Vreemd vermogen	595	595
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. De stichting kent een eigen weerstandvermogen die jaarlijks beoordeeld wordt.		
Ontwikkelingen	Door verloop van medewerkers gaat veel kennis en ervaring verloren. Ook als het gaat om inkopen. Daarnaast neemt de controle op de rechtmatigheid van inkopen toe. Om alle inkopen voldoende professioneel te laten verlopen is training van medewerkers van essentieel belang.		

3.8 Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Grondbeleid is daarbij geen doel op zich maar een essentieel middel om mede-uitvoering te geven aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, welzijn, infrastructuur, recreatie, cultuur, milieu en natuur/landschapsontwikkeling. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld onteigening of kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt de paragraaf grondbeleid in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

De gemeente Teylingen heeft als standpunt geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is gekozen voor situationeel grondbeleid. Situationeel grondbeleid is flexibel grondbeleid. Dat houdt in dat het college per opgave of locatie kan afwegen welke vorm van grondbeleid (meer of minder actief) dient te worden ingezet om het maatschappelijke doel te bereiken .

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Structuurvisie Teylingen 2030 die wordt opgevolgd door de nog vast te stellen Omgevingsvisie. De (beschreven) ambities geven richting aan het omgevingsbeleid dat de komende jaren gevoerd moet worden, en zijn/worden verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Teylingen (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel-economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid, via de inzet van instrumenten van grondbeleid, wordt daar mede door bepaald.

Visie op grondbeleid

Teylingen voert een situationeel grondbeleid. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol of een faciliterende benadering, per project of locatie is af te wegen.

Daar waar door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet door de markt worden opgepakt, ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

UITGANGSPUNTEN EN KADERS (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid
- Nota grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag

Vanwege fiscale regelgeving en het BBV zijn de complexen Bloementuin, Nieuw Boekhorst en Langeveld ingebracht in de categorie "Bouwgrond in exploitatie" (Bie).

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VPB-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VPB. Jaarlijks dient herbeoordeling plaats te vinden. De projecten vallend onder 'Bouwgrond in exploitatie' worden sinds 2017 in de VPB-aangifte betrokken. Tot op heden is er geen sprake van verschuldigde vennootschapsbelasting.

Nota grondbeleid

Het beleidsuitgangspunt van de nota is dat het volledige arsenaal van grondbeleidsinstrumenten wordt ingezet. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van privaatrechtelijke instrumenten, indien nodig kunnen ook de publiekrechtelijke instrumenten worden ingezet (voorkeursrecht, onteigening, kostenverhaal via omgevingsplan). Grondaankopen worden aangegaan onder het voorbehoud van toestemming door college en raad en worden via de reguliere weg op grond van het budgetrecht ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft de beleidsuitgangspunten en kaders bij het behandelen van de nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota wordt onder meer aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 23, lid 2:

- de strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente;
- de wijze van autorisatie van grondexploitatiebudgetten en de jaarlijkse actualisatie daarvan;
- uitgangspunten voor de looptijd en grootte van de grondexploitatie in verhouding tot het bestemmingsplan;
- gedragsregels over de vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden en de hoogte van de in acht te nemen marktwaaarde;
- een uitwerking van de afweging tussen voorzichtigheid en realisatiebeginsel met betrekking tot het tussentijds winstnemen.

In 2022 is de nieuwe nota Grondbeleid door de Raad vastgesteld.

Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid, zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Bij een geprognosticeerd negatief resultaat van het grondexploitatiegebied wordt dit verwerkt in een verliesvoorziening.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zoals grondexploitaties en infrastructurele werken zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van deze projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan op voorhand wordt verondersteld.

Risico's die optreden, kunnen het financiële beeld ten opzichte van die basis aanmerkelijk beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en beheersmaatregelen te treffen.

- De risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties worden, indien mogelijk, binnen het exploitatieresultaat opgevangen. Dit gaat ten koste van het geprognosticeerd resultaat, waardoor er minder winst overblijft. Dit heeft gevolgen voor de toekomstige mutaties van de algemene reserve, maar heeft geen gevolgen voor het actuele weerstandsvermogen..
- Risico's die niet binnen het exploitatieresultaat van grondexploitaties kunnen worden opgevangen, worden meegenomen in de bepaling van het actuele weerstandsvermogen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Teylingen onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden (niet van toepassing bij Teylingen)
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting is vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken, is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal tien jaar bedraagt.

Afspraken met de raad over de wijze waarop met afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf wordt omgegaan, zijn vastgelegd in de financiële verordening. Hierin is vastgelegd of afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf direct moeten worden gemeld bij de raad, of alleen indien en voor zover deze afwijkingen niet passen binnen het totale vastgestelde grondexploitatiecomplex. In dit laatste geval wordt de afwijking meegenomen in de jaarlijkse actualisatie van het grondexploitatiecomplex en daaropvolgende begrotingswijziging. De afspraken kunnen ook een bepaalde bandbreedte behelzen, waarbinnen afwijkingen niet direct hoeven te worden gemeld aan de raad.

Relevante onderwerpen

- Onderbouwing tussentijdse winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat winst pas moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat er voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient de percentage of completion-methode (POC) te worden gevolgd. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

- Vastgestelde en gehanteerde parameters

In de grondexploitatie wordt rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging. Voor de actuele grondexploitaties betreft dat een percentage van 3% voor 2024 tot en van 2% voor 2025 e.v. Met een jaarlijkse opbrengstenstijging wordt alleen rekening gehouden bij de nieuwe grex Langeveld (2% vanaf 2024). De rentetoerekening aan de grondexploitatie is door de commissie BBV gemaximeerd tot het gewogen gemiddelde van het werkelijke rentepercentage van de externe financieringen. In de paragraaf financiering (begroting 2023) is het gewogen gemiddelde

rentepercentage van de externe financiering opgenomen, te weten 0,36 %. Dit rentepercentage wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie.

Tegelijkertijd is de te hanteren discontovoet door de commissie BBV voor alle gemeenten vastgesteld op 2%. Met de discontovoet wordt de eindwaarde (eindresultaat) van de kasstroom teruggerekend naar de actuele netto contante waarde. De vaste discontovoet is vastgesteld met het doel de grondexploitaties van alle gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken.

- **Risico's**

Binnen de projecten welke worden uitgevoerd onder het Grondbeleid, kan sprake zijn van verschillende onzekerheden en risico's die het behalen van het begrote financiële eindresultaat van de grondexploitatie bemoeilijken. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds risico's met betrekking tot de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie-complex kunnen worden onderkend en anderzijds risico's die voor de grondexploitatieportefeuille als geheel gelden.

Risico's project specifiek:

Deze zijn van belang bij de tussentijdse winstneming.

Risico's portefeuille:

De risico's voor de portefeuille als geheel gaan in zijn algemeenheid over de verwachtingen ten aanzien van markt- en conjunctuurinvloeden, waardoor prijzen en afzetmogelijkheden over de gehele linie kunnen veranderen ten opzichte van de planning. Hiertoe worden doorgaans scenarioberekeningen gemaakt, met daarbij bandbreedtes voor minimum en maximum invloed op de geprognosticeerde resultaten van de grondexploitatieportefeuille.

De projecten

De projecten die vallen onder bouwgrond in exploitatie In 2026 zijn dit Nieuw Boekhorst en Langeveld.

Nieuw Boekhorst

De Visie Nieuw Boekhorst is medio 2022 door de gemeenteraad van Teylingen vastgesteld. Het gebied ligt aan de noordwestkant van Voorhout en beoogt ruimte te maken voor woningen, maatschappelijke voorzieningen en bijbehorende openbare ruimte. De gemeente is een van de eigenaren van de locatie.

Om het project uit te voeren, zijn met verschillende marktpartijen afspraken gemaakt in de Anterieure Overeenkomst Nieuw Boekhorst (AOK). Deze overeenkomst is eind 2023 getekend. Parallel hieraan is ook een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) getekend tussen de gemeente en woningcorporatie Stek. De financiële vertaling van de afspraken voor de gemeente krijgt een plek in de gemeentelijke grondexploitatie.

Risico's

Zekerheden

Bij dit project zijn verschillende partijen betrokken. De gemeente wil zekerheden voor bijdragen aan plankosten, bovenwijkse voorzieningen, planschade en aanleg openbaar gebied. Een van de partijen, Pensioenfonds BPL, geeft nooit een garantie of zekerheid. Dit doet Pensioenfonds BPL bij geen enkele overeenkomst en dus ook niet bij Nieuw Boekhorst. Het risico hiervan bedraagt ongeveer € 0,25 miljoen.

Saneringskosten

Op een van de gemeentelijke kavels is bodemverontreiniging aanwezig. Dit was bekend bij aankoop van de kavels. Er zijn ook onderzoeken uitgevoerd naar de aard van de bodemverontreiniging. Tegelijkertijd bestaan dit soort onderzoeken uit dossieronderzoek en een aantal gerichte steekproeven in de grond. Daarmee blijft altijd een beperkte onzekerheid ontstaan: de precieze aard van de verontreiniging blijkt pas als de werkzaamheden uitgevoerd worden.

Plankosten

Het Projectbureau is de primaire uitvoerende partij en de gemeente heeft een toetsende rol. Er zijn echter allerlei omstandigheden die kunnen zorgen voor een grotere gemeentelijke bemoeienis en dus zijn hogere plankosten niet aan de voorkant uit te sluiten. Specifiek is de verwachting dat er meerkosten zijn voor beroepsschriften op het bestemmingsplan. Deze kosten komen ook deels ten laste van de andere ontwikkelende partijen. Hierover moeten onderlinge afspraken gemaakt worden.

Grondopbrengst vrije kavels

In de opbrengsten is rekening gehouden met een speciaal woningbouwprogramma op vrije kavels tegen een marktconforme prijs voor vrije kavels. Het is denkbaar dat de gemeente voor dit speciale woning-bouwprogramma in zee gaat met partijen die meer nadruk leggen op maatschappelijke waarden en daardoor minder voor de grond willen of kunnen betalen.

Stikstof en andere veranderende wet- en regelgeving

Het stikstofdossier houdt Nederland al jaren bezig en een recente uitspraak van de Raad van State maakte een einde aan het intern salderen zonder vergunning. In Nieuw Boekhorst wordt gebruik gemaakt van intern salderen. Het risico dat ontstaat is dat er extra inzet nodig

is om te voldoen aan de stikstofregels. Dit betekent mogelijk extra plankosten en risico op vertraging.

Bouw en woonrijp maken projectbureau

Het projectbureau heeft een budget voor het bouw- en woonrijp maken. Uit de uitwerking van de eerste deelgebieden ontstaat het idee dat dit budget aan de magere kant is. In de eerste deelgebieden is dit tot nu toe binnen budgetten opgelost, maar er bestaat een kans dat de beoogde werkzaamheden niet binnen budget vallen. Als dit leidt tot een overschrijding van 10% op het budget bouw- en woonrijp maken, dan betekent dit voor de gemeente een financieel risico van circa € 500.000,--.

Grondexploitatie (actief)

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2024	3.906.002	N
kosten	13.975	N
opbrengsten	-86.936	V
31-12-2024	3.833.042	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2025	3.833.042	N
nog te realiseren kosten	6.769.550	N
nog te realiseren opbrengsten	-12.364.941	V
eindwaarde saldo 31-12-2031	-1.762.349	V

Facilitair

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2024	2.262.343	N
kosten	472.611	N
opbrengsten	0	V
31-12-2024	2.734.954	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2025	2.734.954	N
nog te realiseren kosten	1.975.469	N
nog te realiseren opbrengsten	-5.093.991	V
eindwaarde saldo 31-12-2031	-383.568	V

eindwaarde saldo 31-12-2031 GREX -1.762.349
eindwaarde saldo 31-12-2031 Facilitair -383.568
-2.145.917

Langeveld

De locatie Langeveld in Sassenheim is al in 1995 aangekocht door de gemeente met het oog op toekomstige woningbouwontwikkeling. In de raad van 2 februari 2023 is bij amendement besloten dat de volledige locatie Langeveld wordt benut voor woningbouw, zonder uitbreiding van STV. Daarbij is maatwerk toegepast op het woningbouwprogramma, met een mix van 31% sociaal, 56% betaalbaar en 13% vrij bouwprogramma.

Inmiddels is de ontwikkeling van Langeveld een stap verder gebracht, in nauwe samenwerking met woningcorporatie Stek. Ook is het project aangemerkt als één van de projecten die deel uitmaakt van de pilot 'parallel plannen' van het ministerie van BZK, met als doel om woningbouw te versnellen. Door stedenbouwkundig bureau Van Wilsum van Loon is een (schets)ontwerp gemaakt voor de locatie. Op basis van actuele inzichten wordt nu uitgegaan van een programma van ruim 150 woningen, waarvan een groot deel door Stek wordt ontwikkeld. Parallel aan het stedenbouwkundig schetsontwerp zijn ook de verwachte kosten en opbrengsten voor de gemeente in kaart gebracht.

Risico's

De herontwikkeling van Langeveld bevindt zich in een relatief vroeg stadium. Omdat de stedenbouwkundige uitwerking op dit moment pas het niveau van schetsontwerp heeft, kan de bandbreedte van de geschatte kosten en opbrengsten nog sterk fluctueren. Anderzijds zijn er nog relatief veel mogelijkheden om bij te sturen op het moment dat risico's zich voordoen. De risico's zijn ook niet louter negatief; het is mogelijk dat bij nadere uitwerking van de plannen zich kansen voordoen die het financiële resultaat in positieve zin beïnvloeden.

Voor de civieltechnische risico's (voorbelaasting, sanering en verleggen van kabels en leidingen) zijn reserveringen opgenomen in de kostenraming voor bouw- en woonrijp maken. Daarnaast zijn posten opgenomen voor nader te detailleren kosten en onvoorzien kosten. Wanneer bij nadere uitwerking van de plannen ook de verwachtingen omtrent kosten en opbrengsten worden aangescherpt, kunnen de risico's bij volgende actualisaties van de grondexploitatie Langeveld niet alleen kwalitatief, maar ook financieel inzichtelijk worden gemaakt.

Grondexploitatie

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
27-6-2024	2.041.849	N
correctie boekwaarde	-92.902	V
kosten	260.618	N
opbrengsten	0	V
31-12-2024	2.209.565	N

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2025	2.209.565	N
nog te realiseren kosten	6.088.289	N

nog te realiseren opbrengsten	-7.689.143	V
eindwaarde saldo 31-12-2028	608.712	N

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten

V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert ze niet zelf de grondexploitatie, maar private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor, die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Voor activiteiten welke uiteindelijk leiden tot de totstandkoming van een te ondertekenen overeenkomst wordt geen budget (voorheen krediet) meer bij de raad aangevraagd. Het verhalen van deze door de gemeente gemaakte en voorgeschoten kosten is verzekerd en afdwingbaar door het kostenverhaal. Of door een anterieure overeenkomst, of door een posterieure overeenkomst.

Relevante onderwerpen

- Risico's en verliezen
 1. op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;
 2. er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
 3. uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.

Daar waar de niet verhaalbare kosten en/of verliezen zeker zijn, worden deze direct ten laste van de algemene middelen van de gemeente gebracht.

Naast de facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

Warme gronden

Definitie: door de gemeente met het oog op gebiedsontwikkeling verworven gronden, waarvoor nog geen operationele grondexploitatie door de Raad is vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiële vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan.

Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd, kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden. Deze kan grotendeels nog worden teruggedraaid zodra tot bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden, en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

Strategische aankoop Herenstraat 124 en 126 te Voorhout

Teylingen wil in Voorhout een aantrekkelijk winkelcentrum hebben en dit onder andere bereiken door leegstand van panden tegen te gaan en de uitstraling van het gebied te verbeteren. De panden aan de Herenstraat 124 en 126 staan al geruime tijd leeg en er is geen ontwikkelaar gevonden die de panden wil kopen en herontwikkelen. Om hier verandering in te brengen heeft het college besloten tot aankoop van de panden over te gaan zodat een impuls gegeven kan worden aan het (versneld)) toekomstbestendig maken van het centrum. Op 13 maart 2025 heeft de gemeenteraad positief besloten op de aankoop van de twee panden voor een bedrag van € 1,4 miljoen en het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van € 100.000. In de zomer van 2025 is een projectleider aangesteld om ontwikkelmogelijkheden in kaart te brengen.

Materiële Vaste Activa (MVA)

Definitie: over grond als materiële vaste activa, wordt gesteld dat deze grond een vaste bestemming heeft en niet in een transformatieproces zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht, maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land-/bosbouwgronden.

In deze paragraaf Grondbeleid wordt verder niet ingegaan op grond als materiële vaste activa.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor een toekomstige uitgave die onvermijdelijk is, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Reserve grondexploitatie

De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2024 afgerond € 13.000,-. De komende jaren vinden hierop geen geplande mutaties plaats.

3.9 Paragraaf Duurzaamheid

Doelstellingen

Met de omgevingsvisie sturen wij aan op een duurzame, toekomstbestendige gemeente. Het doel daarvan is dat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in hun eigen behoeften. Dit ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de Europese en nationale doelstellingen die daaruit voortkomen. In die duurzame, toekomstbestendige gemeente:

- draagt de energievoorziening niet meer bij aan klimaatverandering;
- wordt de biodiversiteit behouden en versterkt door ecosystemen te beschermen;
- is de omgeving gezond, ook bij extreme weersomstandigheden;
- zijn materialen zoveel mogelijk afkomstig van hernieuwbare bronnen en worden ze steeds zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt.

Om deze doelen te bereiken moeten we op een andere manier omgaan met onze energievoorziening, openbare ruimte en grondstoffen. Die veranderingen zijn zodanig van aard dat er sprake is van transities die effect hebben op de maatschappij als geheel. Deze transities hebben gevolgen voor toegepaste technieken, infrastructuur, regels, economische verdienmodellen, organisatievormen en gedrag. Dat gaat niet vanzelf en overstijgt het individuele belang. Daarom heeft de overheid een belangrijke rol in het op gang brengen van deze transities. Daarvoor geven we, onder andere met Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), het goede voorbeeld.

Programmatische aanpak verduurzaming

Wij zijn van mening dat toekomstbestendig denken en doen regulier onderdeel moet zijn van alle werkzaamheden, processen en beleidsinstrumenten. Voor de energievoorziening, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit is dat nog niet voldoende gerealiseerd. Met een programmatische aanpak wordt hier aan gewerkt:

- **Energietransitie**
De ambitie om in 2050 een energieneutrale gemeente te zijn, is gezamenlijk met de gemeenten in Holland Rijnland vastgelegd (Energieakkoord HR 2017/2025) en uitgewerkt in de Regionale Energie Strategie (RES 1.0, juni 2021). De RES is lokaal vertaald in de Lokale Energiestrategie en Transitievisie Warmte (LES en TVW, medio 2021) en uitgewerkt in concrete projecten in het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 (UP). Hierbij werken we toe aan het uitfaseren van fossiele energiesystemen. Dat doen we door op het energiegebruik te besparen en energie duurzaam op te wekken.
- **Toekomstbestendige leefomgeving**
De "landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving" beschrijft zes thema's die van invloed zijn op de (toekomstige) kwaliteit van de leefomgeving: biodiversiteit en natuurinclusiviteit, droogte, hitte, wateroverlast, bodemdaling en overstromingen. De verantwoordelijkheid voor de thema's bodemdaling en overstroming ligt bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. De gemeente is verantwoordelijk voor de andere vier thema's en betreft die bij de het ontwikkelen van bouwlocaties en de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Met het Programma Water en Klimaat Adaptatie wordt invulling gegeven aan wateroverlast. De maatregelen uit dat programma dragen ook bij aan het tegengaan van droogte en hitte. Voor biodiversiteit en natuurinclusiviteit worden een Soorten Management Plan opgesteld en er wordt een overkoepelend instrumentarium voor toekomstbestendig ontwikkelen ingericht als opvolger van methode DGO (Duurzame GebiedsOntwikkeling).
- **Circulariteit en grondstoffen**
De landelijke doelstelling is om in 2030 de helft minder primaire grondstoffen te gebruiken en volledig circulair te zijn in 2050. Er is samenwerking met de provincie Zuid-Holland op deze doelstellingen die regionaal zijn geïntegreerd in de Regionale Investeringsagenda van

Holland Rijnland en het Uitvoeringsprogramma van de Duin en Bollenstreek/Economic Board. Dit geeft invulling aan de klimaat en grondstof ambities uit onze omgevingsvisie. Voor de gemeente is dit vertaald in een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2025-2028) met concrete acties die bijdragen aan meetbare doelen.

CDOKE

Voor de programmatische aanpak wordt gebruik gemaakt van de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Deze gelden moeten voor minimaal 90% worden ingezet voor capaciteit. Resterende middelen kunnen voor uitvoering gebruikt worden. Er is tot en met 2026 CDOKE budget beschikbaar. Het Rijk geeft aan dat er voor 2027 tot 2030 een vergelijkbare regeling opgezet wordt. Zodra deze regeling beschikbaar komt, doet de gemeente hiervoor een aanvraag.

Uitvoeringsorganisatie

In de huidige situatie is de uitvoering van duurzaamheid die gericht is op bewoners en bedrijven met verschillende opdrachten ingevuld. Dat zorgt voor een diffuus beeld voor bewoners en bedrijven als ze hulp zoeken om te verduurzamen. Door deze uitvoering te bundelen via één loket (een uitvoeringsorganisatie) ontstaat een eenduidig beeld voor bewoners en bedrijven en kan het vanuit de organisatie ook efficiënt en doelmatig aangestuurd worden. In 2026 start een uitvoeringsorganisatie vóór en dóór de Bollenstreek. Komende twee jaar worden de taken van dit "duurzaamheidscentrum" gecontroleerd op- en uitgebouwd.

3.10 Paragraaf Opvang ontheemden

Uitgangspunt van de HLT-gemeenten is dat aan ontheemden uit Oekraïne – crisis - opvang wordt duurzaam geboden op locaties zolang dit nodig is. Het zorgt voor meer stabiliteit aan de Oekraïense ontheemden, de omwonenden en de gemeentelijke organisatie. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de regiogemeenten.

De opvangregeling voor de ontheemden geldt vooralsnog tot maart 2027 (Europees beleid). Een vorm van verlenging van de regeling is aannemelijk. Daarnaast is de verwachting dat mocht de oorlog afgelopen zijn een aanzienlijk deel van de ontheemden niet op korte termijn terug zal kunnen of willen keren naar Oekraïne. Ook is het niet ondenkbaar dat er een nieuwe vluchtelingenstroom opgang komt. In de exploitatie van de opvanglocaties wordt rekening gehouden met de vergoeding vanuit de Rijksoverheid. Kosten gemaakt voor de realisatie van opvanglocaties worden verhaald op de Rijksoverheid onder de zogenaamde 'transitiekosten'. Investeringskosten die buiten de scope van de transitiekosten vallen (meerkosten) worden uit de exploitatie gedekt.

De kosten die HLT-samen maakt worden naar rato van het aantal opvangplekken verdeeld over Hillegom, Lisse en Teylingen en daarmee volledig ten laste gebracht van de opvangregeling voor de ontheemden.”

Welke ontwikkelingen komen op ons af?

Nu het conflict voortduurt zet de Rijksoverheid in op het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van ontheemden Oekraïne in de Nederlandse samenleving. Dit verlicht de huidige druk op maatschappelijke voorzieningen en draagt bij aan het draagvlak voor de opvang van deze groep. Dit betekent onder meer dat ontheemden met ingang van 1 juli 2024 een eigen bijdrage betalen voor hun opvang wanneer ze daar genoeg inkomen voor hebben. Met ingang van 1 oktober 2024 is deze landelijke regeling ingevoerd in de HLT-gemeenten en zal naar verwachting worden gecontinueerd in 2026. Er is landelijk echter geen drempel bedrag vanaf wanneer de eigen bijdrage te innen behalve dat werken lonend moet zijn. Landelijk komt hier in 2025 mogelijk een uniforme richtlijn voor een te hanteren drempelbedrag wat voor HLT dan doorwerkt in de begroting 2026. Overigens neutraal voor de exploitatie omdat het gesaldeerd wordt met de inkomsten uit het norm bedrag per plek van de gemeentelijke opvang (GOO).

De Spreidingswet verdeelt het aantal op te vangen asielzoekers over de gemeenten in Nederland. Deze verdeling volgt uit de capaciteitsraming van het ministerie van Justitie en Veiligheid die is gepubliceerd op 1-2-2024. Deze verwachte landelijke behoefte aan opvangplaatsen, als mede de verdeling over de verschillende gemeenten in Nederland, in de jaren 2025 en 2026, is door het ministerie berekend. In december 2024 heeft het ministerie van J&V met een verdeelbesluit wettelijke het aantal asielopvangplaatsen per gemeente bepaald, waarbij onderscheid gemaakt is in reguliere opvangplaatsen en AMV opvangplaatsen.

Voor de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen betekent dit voor de jaren 2025 en 2026 een extra inspanning van het opvangen van vluchtelingen naast de ontheemden uit Oekraïne.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen in 2026?

De opvang van ontheemden Oekraïne zal naar verwachting voor een langere periode nodig zijn.

Invulling van de opgave uit hoofde van de spreidingswet dient plaats te vinden middels duurzame opvangplekken. Een duurzame opvangplek is voor minimaal 5 jaar beschikbaar.

Door bovenstaande ontwikkelingen groeit de huidige crisisorganisatie in 2026 verder toe naar een beheer organisatie. Dit is in 2025 ingang gezet. De opvang van zowel ontheemden als asielzoekers wordt duurzaam georganiseerd. Ook als de opvangregeling ontheemden niet zal worden verlengd is het niet ondenkbaar dat een groot aantal ontheemden een asielaanvraag zullen indienen. Zowel

voor gemeenten als het Rijk zal dit een flinke uitdaging voor toelating, opvang en terugkeer met zich meebrengen.

Volgens de spreidingswet zullen asielzoekerscentra in 2025 moeten zijn gerealiseerd en doorwerken in 2026 omdat volgens het verdeelbesluiten opvangplekken duurzaam worden gerealiseerd. In 2026 zal uitvoeringen voor Hillegom, Lissen en Teylingen worden gegeven door de crisisorganisatie. De continu geuite voornemens van dit kabinet om de Spreidingswet op termijn weer in te trekken, plaatst gemeenten in een lastige positie. Als er een nieuwe situatie ontstaat door wijzigingen in de wetgeving gaat het college opnieuw in gesprek met de gemeenteraad over de koers.

We willen gaan aansturen op meer zelfredzaamheid. Onze insteek is dat we de ondersteuning door sociaal werkers af te bouwen, mogelijk in 2026 nog verder dan in 2025.

4. Financiële begroting

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting:

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting.
- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2026 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht.
- De jaarrekening 2025 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2025 en de begroting 2026 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2026 en 15 november 2025, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van juli 2025, tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekeningen wordt aan de eisen voldaan.

4.1 Financieel overzicht van baten en lasten

4.1.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

Begrotingswijzigingen

In de begroting 2026 zijn de begrotingswijzigingen met structurele gevolgen tot en met de maand juli meegenomen.

Algemene uitkering

Bij de berekening van de Algemene uitkering voor de Programmabegroting 2026 wordt uitgegaan van de Meicirculaire 2025.

Inflatie

Wij volgen het inflatiepercentage dat wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland, de Financiële kaderstelling. Voor materiële lasten is deze vastgesteld op een inflatiecijfer van 2,7% en voor personele lasten op 2,1%. In de begroting 2026 houden wij rekening met deze stijging. De verschillende baten (huren, leges en dergelijke) en belastingen passen wij eveneens aan met het inflatiecijfer.

Verbonden partijen

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Voor de gemeenschappelijke regelingen volgen wij het percentage dat sinds enige tijd wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland. Voor 2026 zijn de volgende percentages vastgesteld:
Personeelslasten: 2,1% Materiële lasten: 2,7%.

Ontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 2,0% en voor de kapitaalmarkt op 4,0%. De omslagrente blijft gehandhaafd op 0%.

HLTsamen

De effecten van beleidsbeslissingen bij de vaststelling van de gemeentebegroting op de werkorganisatie HLTsamen worden, indien van toepassing, als besispunt in de programmabegroting zichtbaar gemaakt. Vervolgens worden deze via een begrotingswijziging in de begroting van HTLSamen verwerkt.

4.1.2 Overzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor de begrotingsjaren 2026-2029, in één totaaloverzicht, de raming van baten en lasten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Programma 1. Samenleven	Lasten	55.020	59.148	58.842	58.327	57.473	58.115
	Baten	-11.209	-12.298	-11.878	-11.934	-11.858	-11.858
	Saldo	43.812	46.849	46.965	46.391	45.613	46.255
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	27.434	27.390	26.524	26.562	26.884	29.169
	Baten	-16.214	-16.474	-15.817	-15.178	-15.438	-17.624
	Saldo	11.222	10.914	10.706	11.383	11.446	11.545
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	1.920	2.727	1.637	2.185	2.185	2.185
	Baten	-783	-749	-798	-885	-885	-885
	Saldo	1.138	1.979	839	1.300	1.300	1.300
Programma 4. Bestuur	Lasten	11.686	12.487	8.823	8.743	8.743	8.742
	Baten	-4.590	-3.011	-832	-782	-782	-782
	Saldo	7.098	9.476	7.991	7.962	7.961	7.961
Programma 5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	14.917	15.719	15.584	16.335	16.317	16.311
	Baten	-77.684	-79.255	-81.167	-81.355	-79.946	-80.089
	Saldo	-62.766	-63.537	-65.584	-65.021	-63.630	-63.779
Saldo programma's		504	5.681	917	2.015	2.690	3.282

Stortingen in reserves

1. Samenleven	Lasten	20.430	15	10	10	10	10
2. Leefomgeving	Lasten	4.337	127	0	0	0	0
3. Bedrijvigheid	Lasten	100	0	0	0	0	0
4. Bestuur	Lasten	0	0	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		24.867	142	10	10	10	10

Onttrekkingen reserves

1. Samenleven	Baten	-21.775	-2.007	-481	-931	-931	-931
2. Leefomgeving	Baten	-5.455	-1.417	-497	-497	-755	-755
3. Bedrijvigheid	Baten	-295	-130	0	0	0	0
4. Bestuur	Baten	0	-350	0	0	0	0

5. Algemene dekkingsmiddelen	Baten	-171	-148	-148	-148	-148	-148
Totaal onttrekkingen uit reserves		-27.696	-4.052	-1.126	-1.576	-1.834	-1.834
Resultaat na bestemming		-2.838	1.771	-199	449	866	1.458

4.1.3 Verschillen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

1. Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Vershil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	579	529	-50
5.2 Sportaccommodaties	3.145	3.777	632
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	797	864	67
5.6 Media	1.080	1.085	5
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	98	100	2
7.1 Volksgezondheid	3.119	2.987	-132
Totaal 1. Vitaliteit	8.818	9.342	524

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.317	1.413	96
Totaal 2. Zorg voor elkaar	1.317	1.413	96

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	9.999	9.763	-236
6.4 WSW en beschut werk	3.410	3.347	-63
6.5 Arbeidsparticipatie	713	669	-44
Totaal 3. Werk en inkomen	14.122	13.779	-343

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.1 Openbaar basisonderwijs	251	251	0
4.2 Onderwijshuisvesting	2.672	2.404	-268
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.580	1.628	48
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	826	892	66
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.705	2.770	65
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0

6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	4.990	8.152	3.162
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	568	568
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	5.992	1.804	-4.188
6.792 PGB Jeugd	0	765	765
6.821 Jeugdbescherming	573	650	77
6.822 Jeugdreclassering	71	81	10
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	19.660	19.966	306

Thema 5. Thuis als basis

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	1.136	1.407	271
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	257	175	-82
Totaal 5. Thuis als basis	1.393	1.582	189

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.064	1.557	-507
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.065	1.142	77
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.109	1.162	53
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	3.191	3.047	-144
6.712 Begeleiding (WMO)	3.171	2.808	-363
6.713 Dagbesteding (WMO)	1.103	836	-267
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	93	101	8
6.791 PGB Wmo	215	225	10
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	114	115	1
Totaal 6. Passende ondersteuning	12.125	10.993	-1.132

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	1.708	1.763	55
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	5	5	0
Totaal 7. Burgerzaken	1.713	1.768	55
Totaal lasten	59.148	58.843	-305

Baten	Begroting	Begroting	Vershil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-172	-168	4
5.2 Sportaccommodaties	-383	-293	90
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-226	-232	-6
5.6 Media	-63	-28	35
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0

7.1 Volksgezondheid	-364	-306	58
Totaal 1. Vitaliteit	-1.208	-1.027	181
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-23	-22	1
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-23	-22	1
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	-7.657	-7.420	237
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	0
Totaal 3. Werk en inkomen	-7.657	-7.420	237
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-49	-49	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-316	-307	9
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-210	-210	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-3	-3	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-18	-18	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-596	-587	9
Thema 5. Thuis als basis			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-926	-1.230	-304
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-148	-140	8
Totaal 5. Thuis als basis	-1.074	-1.370	-296
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-812	-376	436
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0
6.712 Begeleiding (WMO)	0	0	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	0	0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0

6.791 PGB Wmo	0	0	0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0	0
Totaal 6. Passende ondersteuning	-812	-376	436

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	-928	-1.076	-148
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0
Totaal 7. Burgerzaken	-928	-1.076	-148
Totaal baten	-12.298	-11.878	420
Saldo voor resultaatbestemming	46.849	46.965	116

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026
Toevoegingen reserves	15	10	-5
Onttrekkingen reserves	-2.007	-481	1.526
Totaal reserves	-1.992	-471	1.521
Saldo na resultaatbestemming	44.857	46.494	1.637

1. Samenleven

Bedragen x € 1.000

Algemene toelichting

Voor de meeste verschillen in programma 1 worden eenzelfde verklaringen gegeven. Deze verschillen hebben voornamelijk te maken met wijzigingen in de begrotingen voor 2026 en verder, van verbonden partijen. Het gaat om verwerking van de besluiten genomen in DB en AB's van de verbonden partijen in de begroting van de gemeente. De verschillen worden veroorzaakt door de nieuw ontvangen begrotingen ISD, Hecht, GR KDB en SO-Zorg.

Aangezien de activiteiten van deze verbonden partijen betrekking hebben op diverse thema's, leidt dit ook tot verschillen op diverse thema's.

Daarnaast zijn in de begroting 2026 de indexaties opgenomen in de Kadernota 2026, verwerkt op de diverse thema's, wat eveneens ook leidt tot eenzelfde soort verklaring van verschillen tussen de begroting 2025 en 2026.

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	-50	Scherper begroten sportbeleid uit heroverwegingen 2026.	-50
5.2 Sportaccommodaties	632	Indexatie sportbedrijf	32

		Actualisatie kapitaallasten na afronding investeringen in 2025 waaronder herinrichting van sportpark Elsgeest en velden bij sportpark Roodemolen.	723
		De afronding van de SPUK MEOZ heeft geresulteerd in een terugbetaling aan het rijk. Deze terugbetaling is in 2025 verwerkt en ook één op één doorbelast aan de sportbedrijven. Dit is in 2025 ook zo verwerkt in de begroting. De SPUK MEOZ is afgerond en komt ook niet meer terug in 2026.	257
		Specifieke uitkering Sport staat in 2025 in de begroting. In 2026 wordt dit op basis van de dan bekende verlening in de begroting gezet bij de tussenrapportage 2026.	-383
		Overige indexaties	3
		Subtotaal	632
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	67	Het kunstwerk in Park Molentocht wordt in 2025 gerealiseerd. Deze kosten komen in 2026 niet meer terug.	-58
		De voorzieningen van de gemeentelijke panden zijn dit jaar geactualiseerd. Teylingen heeft ervoor gekozen om de nieuwe bedragen vanaf 2026 te storten. De stortingen zijn verhoogd.	44
		In 2025 is er incidenteel 100.000 euro begroot voor het actualiseren van het accommodatiebeleid. Hier zijn in 2026 geen lasten voor.	-100
		De bijdrage aan HLT Samen is verdeeld over alle taakvelden. Er heeft een herverdeling plaatsgevonden, waarbij 't Trefpunt in Warmond is aangemerkt als plustaak. Per saldo heeft dit geen invloed op de totale bijdrage aan HLT Samen, maar wordt de bijdrage aan 't Trefpunt separaat opgenomen. Omdat deze in 2025 en eerder nog in de algemene verdeling heeft gezeten ontstaat er een verschil.	167
		Overige indexaties	14
		Subtotaal	67
5.6 Media	5	Overige indexaties	5
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2	Overige indexaties	2
7.1 Volksgezondheid	-132	Lagere lasten voor Brede SPUK Gala als gevolg van lagere verlening in 2026.	-69

		Naar aanleiding van de heroverwegingen heeft de gemeenschappelijke regeling Hecht een gedeelte van de taakstelling verwerkt in haar ontwerpbegroting. Dit resulteert in een lagere bijdrage voor de gemeente Teylingen.	-63
		Subtotaal	-132
Totaal 1. Vitaliteit	524		524
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	96	Indexatie van subsidies	25
		In 2025 heeft een incidentele bijstelling van welzijnsbudgetten plaatsgevonden.	70
		Overige verschillen	1
		Subtotaal	96
Totaal 2. Zorg voor elkaar	96		96
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	-236	Scherper begroten armoedegelden.Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-20
		Energiearmoede in 2025 zijn de SPUK gelden voor energiearmoede budgetneutraal in de begroting opgenomen, Afhankelijk van de uitgaven in 2025 en het restant wat daaruit overblijft zal in de tussenrapportage 2026 nog een bedrag budgetneutraal opgevoerd worden	-396
		Actualisatie begroting GR ISD	177
		Overige verschillen	3
		Subtotaal	-236
6.4 WSW en beschut werk	-63	Actualisatie begroting GR KDB	-63
		Subtotaal	-63
6.5 Arbeidsparticipatie	-44	Actualisatie begroting GR KDB	87
		Stoppen met bewaakte fietsenstalling Sassenheim . Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-114
		Programma Lekker fit loopt in heel 2025 en stopt half 2026. De begroting is daarom lager in 2026.	-17
		Subtotaal	-44
Totaal 3. Werk en inkomen	-343		-343
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	0		0

4.2 Onderwijshuisvesting	-268	De bijdrage voor de internationale schakelklas is lager dan in 2025. Dit komt door de afrekening die in 2025 heeft plaatsgevonden.	-38
		De voorzieningen van de gemeentelijke panden zijn dit jaar geactualiseerd. Teylingen heeft ervoor gekozen om de nieuwe bedragen vanaf 2026 te storten. De stortingen zijn verhoogd.	35
		In 2025 zijn er incidenteel sloopkosten opgenomen voor de Smirnofstraat. Deze kosten komen in 2026 niet terug.	-60
		Dit betreft een verzamelpost voor afschrijvingen. De afschrijving zijn volgend jaar aan de locaties gealloceerd.	-205
		Subtotaal	-268
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	48	De rijksbijdrage voor NPO staat in 2025 in de begroting. Het programma loopt in 2025 af, waardoor deze niet meer in de begroting 2026 terug komt.	-9
		Actualisatie begroting Holland Rijnland 2026.	-44
		Het budget voor de regionale educatieve agenda (REA) is in 2026 scherper begroot. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-30
		Indexatie 2026 leerlingenvervoer	17
		In 2025 zijn de lasten voor lokaal onderwijsbeleid naar beneden bijgesteld. In 2026 is de verwachting dat deze lasten weer iets hoger zullen zijn.	34
		De verwachte lasten voor de peuteropvang zijn in 2026 hoger dan in 2025.	80
		Subtotaal	48
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	66	De voorzieningen van de gemeentelijke panden zijn dit jaar geactualiseerd. Teylingen heeft ervoor gekozen om de nieuwe bedragen vanaf 2026 te storten. De stortingen zijn verhoogd.	47
		Overige verschillen	19
		Subtotaal	66
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	65	Indexatie subsidies	70
		overige wijzigingen	-5

		subtotaal	65
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0		0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	3.162	De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Door de nieuwe afrekensystematiek van T-0 heeft de gemeente Teylingen de kosten voor 2026 zo reëel mogelijk geraamd.	3.890
		De totale stijging voor jeugdhulp is 309K en bestaat uit lokale investeringen uit hoofde van de taskforce en indexering. De gemeenschappelijke regeling SOZ heeft de taakstelling niet verwerkt wat resulteert in een totale extra last van 66K.	
		Op de verschillende taakvelden gelieerd aan jeugdhulp heeft er een IV3 correctie plaatsgevonden.	
		IV3 correctie PGB Jeugd naar nieuw taakveld PGB jeugd	-728
		subtotaal	3.162
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	568	De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Door de nieuwe afrekensystematiek van T-0 heeft de gemeente Teylingen de kosten voor 2026 zo reëel mogelijk geraamd.	568
		De totale stijging voor jeugdhulp is 309K en bestaat uit lokale investeringen uit hoofde van de taskforce en indexering. De gemeenschappelijke regeling SOZ heeft de taakstelling niet verwerkt wat resulteert in een totale extra last van 66K.	
		Op de verschillende taakvelden gelieerd aan jeugdhulp heeft er een IV3 correctie plaatsgevonden.	

6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.188	De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Door de nieuwe afrekensystematiek van T-0 heeft de gemeente Teylingen de kosten voor 2026 zo reëel mogelijk geraamd. De totale stijging voor jeugdhulp is 309K en bestaat uit lokale investeringen uit hoofde van de taskforce en indexering. De gemeenschappelijke regeling SOZ heeft de taakstelling niet verwerkt wat resulteert in een totale extra last van 66K. Op de verschillende taakvelden gelieerd aan jeugdhulp heeft er een IV3 correctie plaatsgevonden.	-4.188
6.792 PGB Jeugd	765	IV3 taakveld correctie van 6752 en 6762 Actualisatie begroting 2026 van GR ISD subtotaal	728 37 765
6.821 Jeugdbescherming	77	De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Door de nieuwe afrekensystematiek van T-0 heeft de gemeente Teylingen de kosten voor 2026 zo reëel mogelijk geraamd. De totale stijging voor jeugdhulp is 309K en bestaat uit lokale investeringen uit hoofde van de taskforce en indexering. De gemeenschappelijke regeling SOZ heeft de taakstelling niet verwerkt wat resulteert in een totale extra last van 66K. Op de verschillende taakvelden gelieerd aan jeugdhulp heeft er een IV3 correctie plaatsgevonden.	77
6.822 Jeugdreclassering	10	Overige verschillen	10
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	306		306
Thema 5. Thuis als basis			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0

6.811 Beschermd wonen (WMO)	271	In de begroting 2025 ev. is ten onrechte een voordeel gepresenteerd op het onderdeel Maatschappelijke Zorg met als gevolg dat zowel beschermd wonen als Maatschappelijke en vrouwenopvang niet meer budgetneutraal in de begroting zijn opgenomen. Dit had wel moeten. Afspraak is dat de regeling budgetneutraal wordt verwerkt in de begroting. Gelet op de regionale afspraken die we hebben gemaakt in de gemeenschappelijke regeling zonder meer Maatschappelijke zorg Duin- en Bollenstreek (voor de gemeente Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk). Dit wordt nu gecorrigeerd.	293
		De begroting 2025 is aangepast aan de regionale begroting 2025. De regionale begroting 2026 is nog niet opgesteld en zal bij de tussenrapportage 2026 budgetneutraal verwerkt worden.	-45
		Overige verschillen	23
		Subtotaal	271
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-82	De begroting 2025 is aangepast aan de regionale begroting 2025. De regionale begroting 2026 is nog niet opgesteld en zal bij de tussenrapportage 2026 budgetneutraal verwerkt worden.	-75
		Overige verschillen	-7
		Subtotaal	-82
Totaal 5. Thuis als basis	189		189
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-507	Statushouders Specifieke Uitkering in 2025 en 2026 zijn de baten en lasten budgetneutraal in de begroting opgenomen. In 2025 zijn de budgetten in de tussenrapportage aangepast aan de laatst afgegeven beschikking. hiertegenover staan ook baten (436K).	-436
		Statushouders algemeen in 2026 is strakker begroot op de kosten	-57
		Statushouders algemeen in de begroting 2025 was een eenmalig bedrag begroot voor de brede evaluatie. In 2026 is dit bedrag dus niet meer in de begroting opgenomen.	-30
		is het welzijnswerk deels herverdeeld naar taakveld Toegang eerstelijnsvoorziening.	43
		Wmo beleid, de begroting van Holland Rijnland is opnieuw verdeeld over de taakvelden. Voor Wmo beleid levert dit een voordeel op.	-19

		Overige afwijkingen	-8
		Subtotaal	-507
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	77	In 2026 is een bedrag van € 65K opgenomen voor de procesregisseur casuïstiek.	65
		Actualisatie begroting HLT samen	15
		Overige afwijkingen	-3
		Subtotaal	77
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	53	Actualisatie begroting GR ISD	53
		Subtotaal	53
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-144	Actualisatie begroting GR ISD	-144
		Subtotaal	-144
6.712 Begeleiding (WMO)	-363	Actualisatie begroting GR ISD	-363
		Subtotaal	-363
6.713 Dagbesteding (WMO)	-267	Actualisatie begroting GR ISD	-267
		Subtotaal	-267
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	8	Actualisatie begroting GR ISD	8
		Subtotaal	8
6.791 PGB Wmo	10	Actualisatie begroting GR ISD	10
		Subtotaal	10
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	Actualisatie begroting GR ISD	0
		Subtotaal	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	1	Actualisatie begroting GR ISD	1
		Subtotaal	1
Totaal 6. Passende ondersteuning	-1.132		-1.132
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	55	Voor de budgetten van de verkoop reisdocumenten is een nieuwe prognose gemaakt voor 2025 -2028. Dit resulteert in een bijstelling van de budgetten. Er worden meer lasten gemaakt voor aankopen van reisdocumenten. Hier tegenover staan aan de baten kant de verkopen van deze reisdocumenten	30
		Indexatie uit de kaderbrief 2026 van HLTsamen.	25
		Subtotaal	55
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	-	0

Totaal 7. Burgerzaken	55		55
Totaal lasten	-1.372		-1.372

Baten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	4	Lagere verlening rijksbijdrage Brede SPUK regeling	4
5.2 Sportaccommodaties	90	De afronding van de SPUK MEOZ heeft geresulteerd in een terugbetaling aan het rijk. Deze terugbetaling is in 2025 verwerkt en ook één op één doorbelast aan de sportbedrijven. Dit is in 2025 ook zo verwerkt in de begroting. De SPUK MEOZ is afgerond en komt ook niet meer terug in 2026.	-257
		Specifieke uitkering Sport staat in 2025 in de begroting. In 2026 wordt dit op basis van de dan bekende verlening in de begroting gezet bij de tussenrapportage 2026.	383
		De energievergoeding voor de sportaccommodaties wordt vanaf 2026 geactualiseerd.	-36
		Subtotaal	90
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6	Overige verschillen.	-6
5.6 Media	35	De rijksbijdrage specifieke uitkering voor de IDO is in 2025 in de begroting verwerkt. In 2026 wordt dit tijdens de tussenrapportage begroot op basis van de beschikking voor 2026.	35
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0
7.1 Volksgezondheid	58	In 2026 is de rijksbijdrage voor de brede SPUK GALA minder dan in 2025. Dit gaat gepaard met lagere lasten.	58
Totaal 1. Vitaliteit	-181		-181
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1		-1
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-1		-1
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	-237	Actualisatie van de Rijksbijdrage BUIG	-237
6.4 WSW en beschut werk	0		0
6.5 Arbeidsparticipatie	0		0
Totaal 3. Werk en inkomen	-237		-237

Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	0		0
4.2 Onderwijshuisvesting	0		0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-9	Overige verschillen.	-9
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0		0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0		0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0		0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0		0
6.792 PGB Jeugd	0		0
6.821 Jeugdbescherming	0		0
6.822 Jeugdreclassering	0		0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-9		-9
Thema 5. Thuis als basis			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-304	In 2025 zijn de baten aangepast voor beschermd wonen aan de regionale gemaakte begroting. Per saldo leidt dit in de begroting 2025 tot een negatief resultaat van 73K die uit de reserve maatschappelijke zorg wordt gedekt. In 2026 is de begroting budgetneutraal opgenomen.	-304
		subtotaal	-304
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	8	Overige verschillen.	8
Totaal 5. Thuis als basis	296		296
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-436	Statushouders Specifieke Uitkering in 2025 en 2026 zijn de baten en lasten budgetneutraal in de begroting opgenomen. In 2025 zijn de budgetten in de tussenrapportage aangepast aan de laatst afgegeven beschikking. Hiertegenover staan ook lasten (436K).	-436
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0		0

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0		0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0		0
6.712 Begeleiding (WMO)	0		0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0		0
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0		0
6.791 PGB Wmo	0		0
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0		0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0		0
Totaal 6. Passende ondersteuning	-436		-436
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	-148	Voor de budgetten van de verkoop reisdocumenten is een nieuwe prognose gemaakt voor 2025 -2028. Dit resulteert in een bijstelling van de budgetten.	-148
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0		0
Totaal 7. Burgerzaken	-148		-148
Totaal baten	420		420
Saldo voor resultaatbestemming	920		920

Reserves	Verschil 2025-2026		
Toevoegingen reserves	-5	Lagere jaarlijkse toevoeging aan kunst in de buitenruimte, gevolg van maatregel in kadernota	-5
Onttrekkingen reserves	1.526	Overhevelingen 2025 zijn geraamd, in 2026 zullen deze bij de slotwijziging voorgelegd worden	1.415
		In 2025 is een onttrekking uit de reserve Maatschappelijke zorg geraamd van € 111K in 2026 is de maatschappelijke zorg vooralsnog budgetneutraal geraamd in de begroting.	111
Totaal reserves	1.521		1.521
Saldo na resultaatbestemming	1.637		1.637

2. Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	5.922	6.283	361
2.2 Parkeren	268	260	-8
2.3 Recreatieve havens	28	29	1
Totaal 1. Mobiliteit	6.218	6.572	354

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	1.620	1.338	-282
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	1.620	1.338	-282

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.929	4.049	120
7.2 Riolering	2.506	2.607	101
7.3 Afval	4.664	4.600	-64
7.4 Milieubeheer	91	22	-69
Totaal 3. Openbare ruimte	11.190	11.278	88

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	2.949	2.609	-340
Totaal 4. Duurzaamheid	2.949	2.609	-340

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.052	2.406	-646
8.3 Wonen en bouwen	2.361	2.321	-40
Totaal 5. Wonen	5.413	4.726	-687
Totaal lasten	27.390	26.523	-867

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-209	-244	-35
2.2 Parkeren	-16	-18	-2
2.3 Recreatieve havens	-99	-107	-8
Totaal 1. Mobiliteit	-324	-369	-45

Thema 2. Gebiedsontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving	-445	-287	158
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-445	-287	158

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-27	-39	-12
---	-----	-----	-----

7.2 Riolering	-3.745	-3.901	-156
7.3 Afval	-6.799	-6.860	-61
7.4 Milieubeheer	0	0	0
Totaal 3. Openbare ruimte	-10.571	-10.800	-229

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	-667	-667	0
Totaal 4. Duurzaamheid	-667	-667	0

Thema 5. Wonen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-3.135	-2.361	774
8.3 Wonen en bouwen	-1.332	-1.333	-1
Totaal 5. Wonen	-4.467	-3.694	773
Totaal baten	-16.474	-15.817	657
Saldo voor resultaatbestemming	10.914	10.706	-208

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026
Toevoegingen reserves	127	0	-127
Onttrekkingen reserves	-1.417	-497	920
Totaal reserves	-1.290	-497	793
Saldo na resultaatbestemming	9.624	10.209	585

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en vervoer	361	In 2025 is er eenmalig € 300.000 lager budget toegekend voor het groot onderhoud wegen, dit in verband met capaciteit tekort	300
		In de begroting 2025 is budget overgeheveld uit 2024, dit is een incidenteel budget: * € 72.000 Verkeersbeleid advies en onderzoekskosten	-72
		Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in wegen, openbare verlichtingen en civiele kunstwerken	26
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	36
		Het budget van onderhoud is geïndexeerd met 2,7% volgens de F.K.G.R.	79
		Overige verschillen	-8

		Subtotaal	361
2.2 Parkeren	-8	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn, waaronder het scherper begroten van de uitgaven aan vergoedingen voor parkeerplaatsen in het Voorhavenkwartier.	-13
		Overige verschillen	5
		Subtotaal	-8
2.3 Recreatieve havens	1	Overige verschillen	1
Totaal 1. Mobiliteit	354		354
Thema 2. Gebiedsontwikkeling			
8.1 Ruimte en leefomgeving	-282	Saldo facilitaire projecten. Wel begroot in 2025, niet in 2026 e.v.	-282
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	-282		-282
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	120	De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	43
		Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in vervanging groen, herinrichting speelplekken en vervanging van beschoeiing.	32
		Het budget van onderhoud is geïndexeerd met 2,7% volgens de F.K.G.R.	44
		Overige verschillen	1
		Subtotaal	120
7.2 Riolering	101	Het budget van onderhoud is geïndexeerd met 2,7% volgens de F.K.G.R.	21
		In het vastgestelde Integraal Waterketen Plan is een vervangingsvoorziening opgenomen. Voor 2026 is de storting € 78.000 hoger ten opzichte van 2025	78
		Overige verschillen	2
		Subtotaal	101
7.3 Afval	-64	Lagere bijdrage V.A.B. De bouw van het nieuwe overslagstation heeft verdere vertraging opgelopen. Hierdoor is geen sprake van kapitaallasten	-33
		Lagere kosten voor verwerking van rest, gft, lachgas en grofvuil.	-84
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	18

		Hogere kosten ophalen vuil De raming van 2025 is geïndexeerd met 2,7%.	54
		Overige verschillen	-19
		Subtotaal	-64
7.4 Milieubeheer	-69	In de begroting 2025 is budget overgeheveld uit 2024, dit is een incidenteel budget: * € 69.000 Bestrijding draaigatje	-69
Totaal 3. Openbare ruimte	88		88
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer	-340	Enkele incidentele projecten waren beraamd in 2025 en niet meer in 2026.	-190
		Het budget overige goederen en diensten is naar beneden bijgesteld.	-150
		Subtotaal	-340
Totaal 4. Duurzaamheid	-340		-340
Thema 5. Wonen			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-646	Betreft actualisatie grondexploitaties	-646
8.3 Wonen en bouwen	-40	Herverdeling en indexering van de HLT budgetten welke via de Kaderbrief 2026 HLSsamen zijn gemeld	73
		Geïndexeerde budgetten	5
		In 2025 is een incidentele project opgenomen 'Project Teydelijk'	-117
		Overige verschillen	-1
		Subtotaal	-40
Totaal 5. Wonen	-686		-686
Totaal lasten	-866		-866

Baten	Verschil 2025-2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en vervoer	-35	Hogere reclame opbrengsten Naast de reclame in de abri's ontvangen wij ook inkomsten voor de reclame aan de armaturen van de openbare verlichting.	-20
		Hogere opbrengsten degeneratiekosten Op basis van afgelopen jaren en de verwachtingen voor de komende tijd is het budget verhoogd voor de degeneratie (kabels en leidingen)	-15

		Subtotaal	-35
2.2 Parkeren	-2	De inkomsten zijn vanuit de 'bezuiniging' met 10% verhoogd	-2
2.3 Recreatieve havens	-8	De inkomsten zijn vanuit de 'bezuiniging' met 10% verhoogd	-8
Totaal 1. Mobiliteit	-45		-45
Thema 2. Gebiedsontwikkeling			
8.1 Ruimte en leefomgeving	159	Saldo facilitaire projecten. Wel begroot in 2025, niet in 2026 e.v.	159
Totaal 2. Gebiedsontwikkeling	159		159
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-11	Verhaalde schade groen, budget is vanaf 2026 structureel opgenomen in de begroting	-10
		Overige wijzigingen	-1
		Subtotaal	-11
7.2 Riolering	-156	Hogere rioolheffing Door de stijging van de kosten op het product riolering is de rioolheffing verhoogd om zo 100% kostendekkendheid te hebben	-156
7.3 Afval	-61	Hogere afvalstoffenheffing Door de stijging van de kosten op het product afval is de afvalstoffenheffing verhoogd om zo 100% kostendekkendheid te hebben	-61
7.4 Milieubeheer	0	Geen wijzigingen	0
Totaal 3. Openbare ruimte	-228		-228
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer	0	Geen wijzigingen	0
Totaal 4. Duurzaamheid	0		0
Thema 5. Wonen			
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	774	Betreft actualisatie grondexploitaties	774
8.3 Wonen en bouwen	-1	In 2025 zijn incidenteel hogere inkomsten geraamd voor bouw leges bovenop de structurele verhoging welke is doorgevoerd in de Kadernota 2026	155
		Tegenover de lasten van de omgevingswet staat ook een baat. Per saldo is dit dus nul.	-156
		Subtotaal	-1
Totaal 5. Wonen	773		773

Totaal baten	659		659
Saldo voor resultaatbestemming	-208		-208

Reserves	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	-127	Actualisatie GREX Bloementuin	-127
Onttrekkingen reserves	920	Overhevelingen uit 2024, deze zijn onttrokken uit de Algemene Reserve: € 69.286 Bestrijding Draaigatje € 72.000 Kwaliteitimpuls regio & planbeoordeling € 117.581 Project Teydelijk € 31.993 Visie op verblijfsrecreatie € 28.783 voorbereidingskrediet stationslocatie € 142.958 € 197.000	641
		In 2025 is er € 180.000 beschikbaar gesteld voor inzet BOA's voor uitvoering moties verkeersveiligheid centrum Sassenheim	180
		tUSSENRAPPORTAGE	77
		Overige verschillen	20
Totaal reserves	793		
Saldo na resultaatbestemming	585		

3. Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	30	31	1
3.1 Economische ontwikkeling	1.474	703	-771
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	149	147	-2
3.4 Economische promotie	393	267	-126
Totaal 1. Economie	2.046	1.148	-898

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	245	204	-41
Totaal 2. Recreatie en toerisme	245	204	-41

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	436	285	-151
Totaal 3. Erfgoed	436	285	-151
Totaal lasten	2.727	1.637	-1.090

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Economie

2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	-172	-172	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-74	-77	-3
3.4 Economische promotie	-171	-279	-108
Totaal 1. Economie	-417	-528	-111

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-65	-50	15
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-65	-50	15

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	-267	-220	47
Totaal 3. Erfgoed	-267	-220	47
Totaal baten	-749	-798	-49
Saldo voor resultaatbestemming	1.979	839	-1.140

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-130	0	130

Totaal reserves	-130	0	130
Saldo na resultaatbestemming	1.849	839	-1.010

Verschillen analyse:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Economie			
2.4 Economische havens en waterwegen	1	Overige verschillen	1
3.1 Economische ontwikkeling	-771	Betreft bijstelling en verschuiving van budgetten betrekking hebbende op de bijdrage van Holland Rijnland. Dit is gebaseerd op de ingediende begroting.	-453
		In 2025 is een incidenteel project 'Uitvoering moties verkeersveiligheid Sassenheim' opgenomen	-385
		In 2025 is een incidenteel project 'Bemensing programma organisatie centrumvisie 2025' opgenomen	-190
		In 2025 is een incidenteel project 'Inzet BOA's voor uitvoering moties verkeersveiligheid centrum Sassenheim' opgenomen	-180
		Vanaf 2026 zijn via de kadernota 2026 de geïndexeerde bedragen t.b.v. Greenport teruggedraaid	-30
		Nieuwe taken HLTsamen begroting zoals gemeld in de Kaderbrief 2026	127
		In 2026 zijn de afschrijf lasten bijgesteld. De bijstelling voor 2025 zal in de slotwijziging worden aangeleverd waarna het verschil nihil zal zijn.	-20
		Overige verschillen	-10
		Subtotaal	-771
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-1	Overige verschillen	-1
3.4 Economische promotie	-68	In 2025 zijn twee incidentele projecten opgenomen waaronder 'Kansen voor Warmond' en 'Ruïne van Teylingen'	-119
		Ten behoeve van het operationaliseren van de Centrumaanpak zal een kwartiermaker worden ingehuurd	58
		Overige verschillen	-7
		Subtotaal	-68
Totaal 1. Economie	-839		-839
Thema 2. Recreatie en toerisme			

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-41	In 2025 is een incidenteel project 'Visie op verblijfsrecreatie' opgenomen	-31
		Voor 2025 is incidenteel schoonmaakkosten t.b.v. toiletten gevestigd op Koudenhoorn	-50
		Betreft bijstelling van het budget van Holland Rijnland. Dit is gebaseerd op de ingediende begroting	30
		Overige verschillen	10
		Subtotaal	-41
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-41		-41
Thema 3. Erfgoed			
5.5 Cultureel erfgoed	-151	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder verlaging van subsidie gemeentelijke monumenten	-25
		In 2025 is een incidenteel project 'Historie Waardenkaarten' opgenomen	-40
		Incidenteel geld wat onterecht is overgeheveld vanuit 2024, dit bedrag wordt bij de slotwijziging terug gegeven	-68
		Overige verschillen	-18
		Subtotaal	-151
Totaal 3. Erfgoed	-151		-151
Totaal lasten	-1.031		-1.031

Baten	Vershil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	0	Geen wijzigingen	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-3	Overige verschillen	-3
3.4 Economische promotie	-108	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder verhoging van forensenbelasting	-20
		Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder verhoging van toeristenbelasting	-88
		Subtotaal	-108
Totaal 1. Economie	-111		-111
Thema 2. Recreatie en toerisme			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15	Vanaf 2026 worden de geraamde inkomsten t.b.v. recreatie structureel verlaagd. Voor 2025 zal de	15

		verlaging van de inkomsten in de slotwijziging worden opgenomen	
Totaal 2. Recreatie en toerisme	15		15
Thema 3. Erfgoed			
5.5 Cultureel erfgoed	47	Vanaf 2026 is een nieuw huurcontract voor Wilhelminalaan 1 & 2 opgesteld waarna de huurinkomsten lager zullen uitvallen in vergelijking met de huurinkomsten van 2025.	47
Totaal 3. Erfgoed	47		47
Totaal baten	-49		-49
Saldo voor resultaatbestemming	-1.140		-1.140

Reserves	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0		
Onttrekkingen reserves	130		
Totaal reserves	130		
Saldo na resultaatbestemming	-1.010		

4. Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	107	107	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	27	28	1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.720	437	-3.283
Totaal 1. Samenwerkende overheid	3.854	572	-3.282

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.225	3.252	27
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.622	1.667	45
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	4.847	4.919	72

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	2.524	2.585	61
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.210	687	-523
5.6 Media	52	60	8
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	3.786	3.332	-454
Totaal lasten	12.487	8.823	-3.664

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Samenwerkende overheid

0.1 Bestuur	-58	-58	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.418	-225	2.193
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-2.476	-283	2.193

Thema 2. Openbare orde en veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-230	-230	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-57	-64	-7
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-287	-294	-7

Thema 3. Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-248	-255	-7
5.6 Media	0	0	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-248	-255	-7
Totaal baten	-3.011	-832	2.179
Saldo voor resultaatbestemming	9.476	7.991	-1.485

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-350	0	350
Totaal reserves	-350	0	350
Saldo na resultaatbestemming	9.126	7.991	-1.135

Verschillen analyse:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	0		0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1		1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.283	De lasten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2025 begroot. In 2026 worden deze lasten pas tijdens de tussenrapportage 2026 begroot. De lasten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd.	-3.283
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-3.282		-3.283
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	27	Betreft bijstelling storting in voorziening onderhoud gebouwen nav het geactualiseerde beheersplan	12
		Stijging bijdrage Veiligheidsregio Holland Rijnland	6
		Indexaties personele en materiële budgetten	9
		Subtotaal	27
1.2 Openbare orde en veiligheid	45	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-30
		Indexering materiële en personele budgetten.	66
		Actualisatie van de kapitaallasten bij de begroting 2026 tov 2025.	9
		Subtotaal	45
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	72		72

Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	33	Indexering materiële en personele budgetten, alsmede bijstelling vergoedingen en presentiegelden.	53
		Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-20
		Subtotaal	33
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-523	In 2025 is budget opgenomen voor de lopende personeelskosten plan van aanpak uitgiften pachten (130K) en Renovatie Sint Antoniuslaan (220K) en hogere uitgaven inhuur personeel grondzaken (90k)	-440
		In 2025 is voor het opstellen van het Integraal Huisvestingsplan (gemeentelijke gebouwen) budget opgenomen voor de lopende personeelskosten. Dit plan komt tot afronding in 2025 en hier is dus in 2026 geen budget voor nodig.	-63
		In 2025 zijn sloopkosten geraamd voor een of meerdere gebouwen, in 2026 vooralsnog niet.	-25
		Betreft bijstelling storting in voorziening onderhoud gebouwen nav het geactualiseerde beheersplan	-29
		Betreft verhoging van de raming strategische aankoop panden Voorhout	34
		Subtotaal	-523
5.6 Media	0		0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-490		-490
Totaal lasten	-3.700		-3.700

Baten	Verschil 2025-2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	0		0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0		0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.193	De baten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2025 begroot. In 2026 worden deze baten pas tijdens de tussenrapportage 2026 begroot. De baten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd.	2.193
Totaal 1. Samenwerkende overheid	2.193		2.193
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0		0

1.2 Openbare orde en veiligheid	-7	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-7
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-7		-7
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	0		0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-7	Bijstelling verhuur opbrengsten	-26
		Hogere opbrengsten ivm nieuwe pacht contract	-40
		In 2025 zijn grondopbrengsten geraamd, in 2026 vooralsnog niet.	59
		Subtotaal	-7
5.6 Media	0		0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-7		-7
Totaal baten	2.179		2.179
Saldo voor resultaatbestemming	-1.521		-1.521

Reserves	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0		
Onttrekkingen reserves	0		
Totaal reserves	0		
Saldo na resultaatbestemming	-1.521		

5. Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0
Totaal 1. Algemene uitkering	0	0	0

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0
0.64 Belastingen overig	407	460	53
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	407	460	53

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	15.074	14.669	-405
Totaal 3. Overhead	15.074	14.669	-405

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	261	261	0
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	261	261	0

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	-23	194	217
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	-23	194	217

Totaal lasten	15.719	15.584	-135
----------------------	---------------	---------------	-------------

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-66.419	-67.446	-1.027
Totaal 1. Algemene uitkering	-66.419	-67.446	-1.027

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-7.117	-7.660	-543
0.62 OZB niet-woningen	-3.493	-4.391	-898
0.63 Parkeerbelasting	-12	-13	-1
0.64 Belastingen overig	-100	-111	-11
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-10.722	-12.175	-1.453

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	-91	-91	0
--------------	-----	-----	---

Totaal 3. Overhead	-91	-91	0
---------------------------	------------	------------	----------

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	-2.023	-1.455	568
--------------	--------	--------	-----

Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-2.023	-1.455	568
---	---------------	---------------	------------

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	0	0	0
-----------------------------	---	---	---

0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
----------------------------	---	---	---

Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0
--	----------	----------	----------

Totaal baten	-79.255	-81.167	-1.912
---------------------	----------------	----------------	---------------

Saldo voor resultaatbestemming	-63.537	-65.584	-2.047
---------------------------------------	----------------	----------------	---------------

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	2025-2026
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-148	-148	0
Totaal reserves	-148	-148	0
Saldo na resultaatbestemming	-63.685	-65.732	-2.047

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Algemene uitkering			
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0		
Totaal 1. Algemene uitkering	0		
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.61 OZB woningen	0		
0.62 OZB niet-woningen	0		
0.63 Parkeerbelasting	0		
0.64 Belastingen overig	53	Verhoging bijdrage belasting en bollenstreek	
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	53		
Thema 3. Overhead			
0.4 Overhead	487	Verhoging bijdrage aan HLT samen	
Totaal 3. Overhead	487	S	
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	0		

Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	0		
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	217	Negatieve stelpost onvoorzien is weggehaald	
0.9 Vennootschapsbelasting	0		
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	217		
Totaal lasten	756		

Baten	Verschil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Algemene uitkering			
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-1.027	Hogere bijdrage vanuit het Rijk	
Totaal 1. Algemene uitkering	-1.027		
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.61 OZB woningen	-403	Stijging tarief voor OZB woningen zie kadernota en de verwachting meer woningen	
0.62 OZB niet-woningen	-830	Stijging tarief voor niet OZB woningen zie kadernota plus prognose minder leegstand	
0.63 Parkeerbelasting	-1		
0.64 Belastingen overig	-11		
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-1.245		
Thema 3. Overhead			
0.4 Overhead	0		
Totaal 3. Overhead	0		
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	438	Prognose is dat Gemeente Teylingen minder dividend en minder rente via de bank ontvangt	
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	438		
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	0		
0.9 Vennootschapsbelasting	0		
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	0		
Totaal baten	-1.834		
Saldo voor resultaatbestemming	-1.078		

Reserves	Vershil 2025- 2026	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0		
Onttrekkingen reserves	0		
Totaal reserves	0		
Saldo na resultaatbestemming	-1.078		

4.1.4 Overzicht van incidentele baten en lasten

Bedragen x 1000

Incidentele baten en lasten		Begroting		Begroting		Begroting		Begroting	
(- = voordeel)		2026		2027		2028		2029	
nr		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	Programma 1: Samenleven								
1.1	Nieuwe bibliotheekwet voor een volwaardige bibliotheek	113							
1.2	Programma Lekker Fit	27							
	Subtotaal programma 1	140							
	Programma 2: Leefomgeving								
	Programma 3: Bedrijvigheid								
	Programma 4: Bestuur en ondersteuning								
	Algemene dekkingsmiddelen								
	Totaal incidentele baten en lasten	140							

Toelichting:

nr.	Omschrijving
1	Programma Samenleven
1.1	Vanaf 2026 stelt de nieuwe bibliotheekwet dat iedere gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Hiervoor krijgt de gemeente de wettelijke taak (zorgplicht) waarvoor extra middelen beschikbaar worden gesteld. Deze zorgplicht vraagt extra inzet.
1.2	Programma Lekker Fit voor dit programma is in 2024 geld gereserveerd voor 2024-2026.
2	Programma Leefomgeving
3	Programma Bedrijvigheid
4	Programma Bestuur en Ondersteuning
5	Programma Algemene Dekkingsmiddelen

4.1.5 Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Ten gunste van de reserve	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2026	2027	2028	2029
Reserve kunst in de buitenruimte	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal programma 1. Samenleven	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0
Totaal programma 4. Betuur en ondersteuning	0	0	0	0
Totaal algemene middelen	0	0	0	0
Totaal structurele stortingen reserves	15.000	15.000	15.000	15.000
Ten laste van de reserve	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2026	2027	2028	2029
Dekkingsreserve Sportcomplex Wasbeek, korfbal	44.039	44.039	44.039	44.039
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	26.056	26.056	26.056	26.056
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	34.923	34.923	34.923	34.923
Dekkingsreserve Tjarda	6.133	6.133	6.133	6.133
Dekkingsreserve Scojesa	5.786	5.786	5.786	5.786
Dekkingsreserve Sociaal Cultureel Centrum 't Onderdak	100.389	100.389	100.389	100.389
Dekkingsreserve Sport- en recreatiecomplex Wasbeek	26.177	26.177	26.177	26.177
Dekkingsreserve Sportcomplex Roodemolenpolder	175.008	175.008	175.008	175.008
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	20.464	20.464	20.464	20.464
Dekkingsreserve sporthal De Korf	32.985	32.985	32.985	32.985
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	8.780	8.780	8.780	8.780
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst		450.000	450.000	450.000
Totaal programma 1. Samenleven	480.740	930.740	930.740	930.740
Dekkingsreserve park Rusthoff	59.081	59.081	59.081	59.081
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	23.508	23.508	23.508	23.508
Algemene reserve	64.850	64.850	64.850	64.850
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie			257.500	257.500
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	3.000	3.000	3.000	3.000

Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	346.608	346.608	346.608	346.608
Totaal programma 2. Leefomgeving	497.047	497.047	754.547	754.547
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	147.733	147.733	147.733	147.733
Totaal algemene middelen	147.733	147.733	147.733	147.733
Totaal onttrekkingen uit reserves	1.125.520	1.575.520	1.833.020	1.833.020
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.110.520	1.560.520	1.818.020	1.818.020

4.1.6 Structureel begrotingsevenwicht

Kengetal structureel evenwicht verplichting BBV

Eén van de verplichte kengetallen van het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is het aantonen van het structurele evenwicht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans aanwezig zijn dat er op termijn een (begrotings)tekort ontstaat. Op basis van onderstaande overzicht wordt aangetoond dat de begroting 2026, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is.

Berekening structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welk deel structureel.

Voor de specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar de hoofdstuk 4.1.4.

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2026	2026	2026
Samenleven	58.842	-11.878	46.964
Leefomgeving	26.524	-15.817	10.707
Bedrijvigheid	1.637	-798	839
Bestuur	8.823	-832	7.991
Algemene dekkingsmiddelen	15.584	-81.167	-65.583
Totaal lasten en baten	111.410	-110.492	918
Mutaties reserves	10	-1.126	-1.116
Saldo incl. mutaties reserves	111.420	-111.618	-199
Correctie incidentele baten en lasten	140		140
Structureel resultaat begroting	111.280	-111.618	-339

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2027	2027	2027
Samenleven	58.327	-11.934	46.393
Leefomgeving	26.562	-15.178	11.384
Bedrijvigheid	2.185	-885	1.300
Bestuur	8.743	-782	7.961
Algemene dekkingsmiddelen	16.335	-81.355	-65.020
Totaal lasten en baten	112.152	-110.134	2.018
Mutaties reserves	10	-1.576	-1.566
Saldo incl. mutaties reserves	112.162	-111.710	451
Correctie incidentele baten en lasten			
Structureel resultaat begroting	112.162	-111.710	451

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2028	2028	2028
Samenleven	57.473	-11.858	45.615
Leefomgeving	26.884	-15.438	11.446
Bedrijvigheid	2.185	-885	1.300
Bestuur	8.743	-782	7.961
Algemene dekkingsmiddelen	16.317	-79.946	-63.629
Totaal lasten en baten	111.602	-108.909	2.693
Mutaties reserves	10	-1.834	-1.824
Saldo incl. mutaties reserves	111.612	-110.743	868
Correctie incidentele baten en lasten			
Structureel resultaat begroting	111.612	-110.743	868

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2029	2029	2029
Samenleven	58.115	-11.858	46.257
Leefomgeving	29.169	-17.624	11.545

Bedrijvigheid	2.185	-885	1.300
Bestuur	8.742	-782	7.960
Algemene dekkingsmiddelen	16.311	-80.089	-63.778
Totaal lasten en baten	114.522	-111.238	3.284
Mutaties reserves	10	-1.834	-1.824
Saldo incl. mutaties reserves	114.532	-113.072	1.459
Correctie incidentele baten en lasten			
Structureel resultaat begroting	114.532	-113.072	1.459

4.2 Uiteenzetting van de financiële positie

4.2.1 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans per 31 december

(bedragen x
€ 1.000)

Activa	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
VASTE ACTIVA						
-						
Immateriële vaste activa						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	6	12	8	4	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	323	284	246	208	170	131
-	329	296	254	212	170	131
-						
Materiële vaste activa						
met economisch nut	63.458	73.266	98.093	95.235	92.202	88.087
met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	11.689	12.436	12.145	11.562	10.980	10.399
met maatschappelijk nut	21.530	30.857	42.357	42.656	42.570	41.062
-	96.677	116.559	152.595	149.453	145.752	139.548
-						
Financiële vaste activa						
len. aan openb. lich., woningb., deelningen, ov. verb. partijen	4.201	4.130	4.056	3.986	3.916	3.846
overige langlopende leningen	8.753	8.690	8.753	8.753	8.753	8.753
kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	277	277	277	277	277	277
-	13.231	13.097	13.086	13.016	12.946	12.876
-						
Totaal vaste activa	110.237	129.952	165.935	162.681	158.868	152.555
VLOTTENDE ACTIVA						
-						
Voorraden						
onderhanden werk, gronden in exploitatie	4.699	6.069	6.069	6.069	6.069	6.069
-	4.699	6.069	6.069	6.069	6.069	6.069
-						
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
vorderingen op openbare lichamen	10.690	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
rekening-courantverhouding met het Rijk	24.706	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
overige vorderingen	177	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
-	35.573	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
-						
liquide middelen						
liquide middelen	285	500	500	500	500	500

	285	500	500	500	500	500
Overlopende activa						
Specifieke uitkeringen	2060	6000	6000	6000	6000	6000
overlopende activa	4091	2000	2000	2000	2000	2000
	6.151	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende activa	46.708	25.569	25.569	25.569	25.569	25.569
TOTAAL ACTIVA	156.945	155.521	191.504	188.250	184.437	178.124

Passiva	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
<u>VASTE PASSIVA</u>						
-						
Eigen vermogen						
algemene reserves	22.998	24.279	25.191	25.386	24.936	24.066
bestemmingsreserves	60.472	52.921	57.940	56.379	54.561	52.743
nog te bestemmen resultaat	2.838	39	195	-450	-870	-1.462
	86.308	77.239	83.326	81.315	78.627	75.347
Voorzieningen						
Egalisatievoorzieningen	4.099	2.718	4.684	4.178	4.033	3.999
Vz voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.325	2.875	3.715	3.782	3.849	3.916
Van derden verkregen midd.	6.463	3.518	4.715	3.527	2.730	2.161
Overige voorzieningen	256	0	0	0	0	0
	14.143	9.111	13.114	11.487	10.612	10.076
Vaste schulden						
Onderhandse leningen van:	42.133	49.707	77.270	74.285	72.298	70.515
Waarborgsommen	32	32	32	32	32	32
	42.165	49.739	77.302	74.317	72.330	70.547
Totaal vaste passiva	142.616	136.089	173.742	167.119	161.569	155.970
<u>VLOTTENDE PASSIVA</u>						
-						
Netto vlottende schulden						
Overige kasgeldleningen	0	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
Overige vlottende schulden	2.318	2.932	1.262	4.631	6.368	5.654
	2.318	11.432	9.762	13.131	14.868	14.154
overlopende passiva						
Verplichtingen	3.835	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
specifieke uitkeringen	8.156	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500
overige overlopende passiva	19	500	500	500	500	500

	12.010	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal vlottende passiva	14.328	19.432	17.762	21.131	22.868	22.154
TOTAAL PASSIVA	156.945	155.521	191.504	188.250	184.437	178.124

4.2.2 Investerings 2026-2029

Investerings	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Afschrijvings-termijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 1 Samenleven						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda					10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda					10	College van b&w
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos	31.000				10	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen					15	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen					15	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen					15	College van b&w
Lichte toplaag renovatie natuurgras veld 5 Roodemolen			40.100		15	College van b&w
Top laag/Schockpad veld 1 Sportdreef				124.700	10	College van b&w
Sporttechnische laag korfbal, lava veld 1 Sportdreef				30.900	20	College van b&w
Zandonderbouw inclusief drainage korfbal veld 1 sportdreef				67.500	30	College van b&w
Verlichting masten veld 1 Sportdreef				17.800	40	College van b&w
Toplaag kunstgras rugby, kurk infill veld 1 Vijfmeiweg			473.500		10	College van b&w
Berekening, bron, pomp, kabels en leidingen veld 1 Vijfmeiweg			35.000		30	College van b&w
Toplaag kunstgras voetbal, SBR infill > TPE infill Veld 2 Overbos		490.900			10	College van b&w
Net ballenvanger veld 2 Overbos		12.400			10	College van b&w
Toplaag kunstgras voetbal, SBR infill > TPE infill Veld 3 Overbos		213.600			10	College van b&w
Toplaag renovatie zand ingestrooid kunstgras Veld 7 Overbos		29.800			10	College van b&w
Onderwijsvoorziening Nieuw Boekhorst 2023						
Sportaccommodatie Nieuw Boekhorst 2023						

Andreasschool meubiliar tbv uitbreiding 2024						
Knorrenburgerln 2 (S): IKC Sticht. Kosten PO 2020						
Rembrandtln 14 (V): SCH/PO Uitbreiding 2020						
Cofinanc.: Spec. uitkering Ventilatie in Scholen						
uitbreiding Emmaüsschool 2022						
Emmausschool 1e inr. leerpakket en meubilair						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Inrichting						
Roodemolenweg 6 (S):Tennispark park.plaatsen 2018						
Herinr.sportpark Elsgeest:VAT-kosten						
Kunstgrasveld 3 Warmunda zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 1 Foreholte zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 2 Foreholte zorgplicht, 2022						
Herinr.sportpark Elsgeest:Infrastructuur verkeer						
Kunstgrasveld 3 Foreholte zorgplicht, 2022						
Kunstgrasveld 4 Foreholte zorgplicht, 2022						
Herinr.sportpark Elsgeest:Voorbereiding grondwerk						
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportvelden						
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportaccommodaties						
Herinr.sportpark Elsgeest:Trainings/sporthal						
Herinr.sportpark Elsgeest:Indexering						
KV TOP renovatie toplaag kunstgrasveld						
Verv. toplaag kunstgrasveld KV TOP veld 1 2024						
Verv. toplaag kunstgrasveld KV TOP veld 3 2023						
Binnensport-accommodaties advies + onderzoek 2020						
Verv. toplaag kunstgr. hoofdveld 1 Roodemolen 2023						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Toplaag						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 1 Elsgeest 2024						
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Elsgeest 2023						
Vervanging toplaag veld 1 HV Warmunda 2024						
Renovatie veld 1 VV Foreholte(vert.toplaag)2020						
Verv. toplaag kunstgrasveld 1 vv Foreholte 2023						
Vervanging drainage velden VV Foreholte 2020						
Ontsluiting sportpark Elsgeest 2020						

Herinr.sportpark Elsgeest:VAT-kosten						
Herinr.sportpark Elsgeest:Indexering						
Roodemolenweg 8-10 (S): GR/SP Onderlaag						
Aanleg veld 8 Roodemolenpolder						
Aanleg veld 2 Roodemolenpolder 2022						
Verv.toplaag tennisbn 1tm3 Sportpark Overbos 2022						
Verv.toplaag tennisbn 4tm6 Sportprk.Overbos 2022						
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos						
Verv. toplaag grasveld rugbyver. The Bassets 2022						
Verv. toplaag kunstgrasveld hfdv The Bassets 2023						
Vervanging toplaag veld 3 KV TOP						
Vervanging veldverl. veld 1 vv Foreholte 2023						
Programma 2 Leefomgeving						
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10397)		9.445			6	Geen, eerder besloten
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10398)		9.445			6	Geen, eerder besloten
Schuiemaker Villeton LMT 22 2017 (10399)		9.445			6	Geen, eerder besloten
Sneeuwplieg Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 3						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 2						
Zoutstrooier igloo S 2400 1100 ltr 1						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1 2020						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2020						
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2020						
Verv. bruggen VO01,VO07,VO12,VO21,VO31, WA09 2023						
Vervangen bruggen 2024: WA ST 22					30	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2024: SA 2.03, VO28, WA26B					60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2025: SA0.02,SA0.03,SA0.07, SA2.04, SA2.05, SA2.06, VO02, VO05, VO10, VO17, VO20, VO22, VO27, WA08, WA12, WA16, WA25					60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2025: WA ST 02C					30	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2026: SA0.06, SAM07	468.930				60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: SA2.07,VO04, VO23, VO26, WA19		659.413			60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: VO ST 04		39.984			30	Geen, eerder besloten

Vervangen burggen 2028: SAM11, VO06, VO08a, VO08b, VO11, VO13, WA14			791.683		60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2029: VO33				97.667	60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2029: VO ST 33				19.845	30	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2024					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2025					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2026	655.736				25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2027		655.172			25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2028			654.921		25	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2024					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2025					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2026	500.000				30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2027		500.000			30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2028			500.000		30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2029				500.000	30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2024					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2025					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2026	457.632				30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2027		457.632			30	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2024					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2025					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2026	344.453				20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2027		401.304			20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2028			365.654		20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2029				316.708	20	Geen, eerder besloten
Centrumvisie						
Centrumvisie-voorbereidingskosten						
Centrumvisie-Investeringen buitenruimte						
Centrumvisie-Warmond-Herinrichting str.Ter						

Leede						
Centrumvisie-Interne uren Centrumvisie Teylingen						
VRI Paddoxlaan Warmond 2014						
GVVP B38 Bushalten NS Station Voorhout						
GVVP B32 Maatregelen langzaamverkeer 2023						
Aanleg VRI kruispunt Rijksstraatweg-bedr.terr.Jobo						
Fietspad woonwijk Overteylingen						
Investering groot onderhoud wegen 2023						
GVVP V17 Herinrichting Oosthoutlaan 2022						
GVVP V18 Herinrichten Hoofdstraat Noord SH 2022						
Mobiliteit 2022						
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen	160.000				10	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan ovl	100.000				20	Gemeenteraad
Narcissenln en Vn Alkemadeln relining en verbet.	499.000				60	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenln wegen	510.000				20	Gemeenteraad
Speelplaats Ter Wegenpark						
Speelvoorziening Sportlaan, Voorhout 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Dragonweg Voorhout 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Ter Wegenpark Sassenheim 2024					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2025					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2026						
Spoorlaan Voorhout€ 100.000						
Berenklauwstraat Voorhout€ 25.000						
Pieter Woutersen straat Voorhout € 37,500						
Pancraszicht Sassenheim € 37,500	200.000				15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2027		213.963			15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2028			255.865		15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2029				224.795	15	Geen, eerder besloten
Vervangen drukriolering Loosterweg Voorhout						
Aansluiten panden op drukriolering VH						
Aansluiten panden op drukriolering WD						
Aansluiten panden op drukriolering SH						
Drukriolering BK IWKP t/m 2024						
Vrijvervalriolering IWKP t/m 2024					60	Geen, eerder besloten

Rioolgemalen EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP t/m 2024					15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2025					60	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2025					45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2025					15	Geen, eerder besloten
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering 2025					60	Gemeenteraad
Vrijvervalriolering IWKP 2026	1.476.705				60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2026	346.401				15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2026	860				45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2026	303.654				15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2027		1.476.705			60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2027		739.585			15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2027		26.302			45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2027		69.254			15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2028			1.476.705		60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2028			161.277		15	Geen, eerder besloten
Persleidingen IWKP 2028			26.108		45	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2028			9.894		45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2028			37.291		15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP 2028			271.527		15	Geen, eerder besloten
IWKP Vrijvervalriolering 2029				1.476.705	60	Geen, eerder besloten
IWKP Rioolgemalen EM 2029				173.420	15	Geen, eerder besloten
IWKP Drukriolering BK 2029				103.879	45	Geen, eerder besloten
IWKP Drukriolering EM 2029				58.600	15	Geen, eerder besloten
IWKP IBA 2029				12.347	15	Geen, eerder besloten

Vervanging straatwerk, kolken etc. Overbos					20	College van b&w
Vervangen lichtmasten velden SV Warmunda					40	College van b&w
Project Teydelijk						
Investerings obv Beleidsplan Afval						
Ondergrondse containers 2023						
Programma 3 Bedrijvigheid						
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving						
Investerings	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Afschrijvingstermijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 4 Bestuur						
Onderzoekskosten Verbouwing Raadzaal VH						
Noodstroomaggregaat voorziening Sassenheim						
Aanp. best.centrum incl.raadszaal meubilair 2023						
Aanp. best.centrum incl. raadszaal install. 2023						
Aanp. best.centrum incl. raadszaal verbouwing 2023						
Totaal investeringen	6.054.371	6.014.349	5.099.525	3.224.866		

4.2.3 Reserves en voorzieningen 2026-2029

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling reserves 2026-2029	Begroting Einde 2026	Begroting Einde 2027	Begroting Einde 2028	Begroting Einde 2029
Saldo einde van het dienstjaar				
Algemene reserve				
Algemene reserve	25.191	25.387	24.936	24.066
Totaal algemene reserves	25.191	25.387	24.936	24.066
Bestemmingsreserves				
Reserve bodemsanering	627	627	627	627
Reserve sociale woningbouw	742	742	742	742
Reserve startersleningen (nog te storten)	-62	-62	-62	-62
Reserve startersleningen (SVn)	5.653	5.653	5.653	5.653
Reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten)	-3	-3	-3	-3
Reserve duurzaamheidsleningen (SVn)	2.501	2.501	2.501	2.501
Reserve grondexploitatie	13	13	13	13
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	26	26	26	26
Reserve kunst in de buitenruimte	165	180	195	210
Reserve IZA-gelden	48	48	48	48
Reserve openbare verlichting	200	200	200	200
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	743	595	448	300
Dekkingsreserve park Rusthoff	356	297	238	179

Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	1.580	1.405	1.230	1.055
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	246	226	205	185
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	530	486	442	398
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	136	110	83	57
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	149	141	132	123
Dekkingsreserve sporthal De Korf	1.054	1.021	988	955
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	657	623	588	553
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	339	313	287	261
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	1.307	1.207	1.106	1.006
Dekkingsreserve Scojesa	81	75	69	64
Dekkingsreserve Tjarda	80	74	67	61
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	408	384	361	337
Dekkingsreserve kinderboerderij Klaprooshof	0	0	0	0
Bestemmingsreserve saldo Ondernemersfonds	0	0	0	0
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	11.266	11.202	10.879	10.557
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	79	76	73	70
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	3.807	3.460	3.114	2.767
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst	18.000	17.550	17.100	16.650
Dekkingsreserve ontwikkeling sportpark Roodemolen	2.260	2.260	2.260	2.260
Reserve woonfonds	4.036	4.036	4.036	4.036
Reserve Maatschappelijk Zorg	914	914	914	914
Totaal bestemmingsreserves	57.940	56.379	54.561	52.743
Resultaat boekjaar	195	-451	-870	-1.462
Totaal reserves	83.326	81.315	78.627	75.347

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling voorzieningen 2025-2028	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	Einde	Einde	Einde	Einde
Saldo einde van het dienstjaar	2026	2027	2028	2029
Voorzieningen onderhoudsegalisatie				
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen (totaal)	3.503	3.197	2.891	2.585
Voorziening Onderhoud tunnels/viaducten/bruggen	1.067	867	667	467
Voorziening onderhoud baggeren	94	94	94	94
Voorziening onderhoud beschoeiing	19	19	19	19
Voorz. midd derden bestemming gebonden				
Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	4.673	3.485	2.688	2.119
Voorziening parkeerfonds	42	42	42	42
Voorz. voor verpl., verliezen en risico's				
Voorziening Hooghkamer Groen Nazorg	256	256	256	256
Voorziening verliezen facilitaire projecten	131	131	131	131
Voorziening pensioenfonds (ex-)wethouders	3.328	3.395	3.462	3.529
Totaal voorzieningen	13.114	11.487	10.612	10.076

4.2.4 Verloop van reserves 2026-2029

Stortingen in reserves

Lasten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Inc. / Struct
	2026	2027	2028	2029	
Reserve kunst in de buitenruimte	15.000	15.000	15.000	15.000	s
Totaal programma 1. Samenleven	15.000	15.000	15.000	15.000	
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0	
Totaal programma 3. Bedrijvingsheid	0	0	0	0	
Totaal programma 4. Betuur en ondersteuning	0	0	0	0	
Totaal algemene middelen	0	0	0	0	
Totaal stortingen reserves	15.000	15.000	15.000	15.000	

Onttrekkingen uit reserves

Baten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Inc. / Struct
	2026	2027	2028	2029	
Algemene reserve					i
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	44.039	44.039	44.039	44.039	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	26.056	26.056	26.056	26.056	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	34.923	34.923	34.923	34.923	s
Dekkingsreserve Tjarda	6.133	6.133	6.133	6.133	s
Dekkingsreserve Scojesa	5.786	5.786	5.786	5.786	s
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	100.389	100.389	100.389	100.389	s
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	26.177	26.177	26.177	26.177	s
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	175.008	175.008	175.008	175.008	s

Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	20.464	20.464	20.464	20.464	s
Dekkingsreserve sporthal De Korf	32.985	32.985	32.985	32.985	s
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	8.780	8.780	8.780	8.780	s
Algemene reserve					i
Dekkingsreserve Nieuw Boekhorst		450.000	450.000	450.000	s
Reserve Maatschappelijk Zorg					I
					s
Totaal programma 1. Samenleven	480.740	930.740	930.740	930.740	
Dekkingsreserve park Rusthoff	59.081	59.081	59.081	59.081	s
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	23.508	23.508	23.508	23.508	s
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie			257.500	257.500	s
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	3.000	3.000	3.000	3.000	s
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	346.608	346.608	346.608	346.608	s
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	64.850	64.850	64.850	64.850	s
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie					i
					s
Totaal programma 2. Leefomgeving	497.047	497.047	754.547	754.547	
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0	
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0	
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	147.733	147.733	147.733	147.733	s
Totaal algemene middelen	147.733	147.733	147.733	147.733	
Totaal onttrekkingen uit reserves	1.125.520	1.575.520	1.833.020	1.833.020	

Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.110.520	1.560.520	1.818.020	1.818.020
--	------------------	------------------	------------------	------------------

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029

0.1 Bestuur

Lasten	3.048	2.631	2.692	2.665	2.665	2.665
Baten	-55	-58	-58	-58	-58	-58
Saldo	2.994	2.573	2.634	2.607	2.607	2.607

0.10 Mutaties reserves

Lasten	24.867	142	10	10	10	10
Baten	-27.696	-4.052	-1.126	-1.576	-1.833	-1.833
Saldo	-2.829	-3.910	-1.116	-1.566	-1.823	-1.823

0.2 Burgerzaken

Lasten	1.603	1.708	1.763	1.796	1.761	1.761
Baten	-854	-928	-1.076	-1.106	-1.030	-1.030
Saldo	749	781	686	689	730	730

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Lasten	738	1.210	687	686	686	685
Baten	-204	-248	-255	-255	-255	-255
Saldo	534	962	432	431	430	430

0.4 Overhead

Lasten	14.069	15.074	14.669	14.540	14.446	14.440
Baten	-96	-91	-91	-91	-91	-91
Saldo	13.973	14.983	14.578	14.448	14.354	14.348

0.5 Treasury

Lasten	297	261	261	261	261	261
Baten	-2.226	-2.023	-1.455	-1.455	-1.455	-1.455
Saldo	-1.929	-1.762	-1.194	-1.194	-1.194	-1.194

0.61 OZB woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-6.646	-7.117	-7.660	-7.758	-7.905	-7.905
Saldo	-6.646	-7.117	-7.660	-7.758	-7.905	-7.905

0.62 OZB niet-woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-3.332	-3.493	-4.391	-4.683	-4.683	-4.683

Saldo	-3.332	-3.493	-4.391	-4.683	-4.683	-4.683
-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

0.63 Parkeerbelasting

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-18	-12	-13	-13	-13	-13
Saldo	-18	-12	-13	-13	-13	-13

0.64 Belastingen overig

Lasten	413	407	460	513	513	513
Baten	-257	-100	-111	-111	-111	-111
Saldo	157	306	348	402	402	402

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-65.105	-66.419	-67.446	-67.245	-65.688	-65.831
Saldo	-65.105	-66.419	-67.446	-67.245	-65.688	-65.831

0.8 Overige baten en lasten

Lasten	83	-23	194	1.021	1.097	1.097
Baten	-4	0	0	0	0	0
Saldo	79	-23	194	1.021	1.097	1.097

0.9 Vennootschapsbelasting

Lasten	55	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	55	0	0	0	0	0

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Lasten	2.836	3.225	3.252	3.252	3.252	3.252
Baten	-168	-230	-230	-230	-230	-230
Saldo	2.668	2.995	3.021	3.021	3.021	3.021

1.2 Openbare orde en veiligheid

Lasten	1.416	1.622	1.667	1.667	1.667	1.667
Baten	-30	-57	-64	-64	-64	-64
Saldo	1.387	1.565	1.604	1.604	1.604	1.604

2.1 Verkeer en vervoer

Lasten	5.367	5.922	6.283	6.685	6.702	6.731
Baten	-460	-209	-244	-244	-244	-244
Saldo	4.906	5.713	6.039	6.441	6.458	6.487

2.2 Parkeren

Lasten	243	268	260	260	255	246
Baten	-18	-16	-18	-18	-18	-18
Saldo	225	252	242	242	237	228

2.3 Recreatieve havens

Lasten	39	28	29	29	29	29
Baten	-81	-99	-107	-107	-107	-107
Saldo	-43	-71	-78	-78	-78	-78

2.4 Economische havens en waterwegen

Lasten	30	30	31	31	31	31
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	30	30	31	31	31	31

3.1 Economische ontwikkeling

Lasten	1.142	1.474	703	1.238	1.238	1.238
Baten	-292	-172	-172	-172	-172	-172
Saldo	850	1.302	531	1.066	1.066	1.066

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Lasten	162	149	147	147	147	147
Baten	-75	-74	-77	-77	-77	-77
Saldo	87	75	70	70	70	70

3.4 Economische promotie

Lasten	227	393	267	292	292	292
Baten	-232	-171	-279	-366	-366	-366
Saldo	-4	222	-12	-74	-74	-74

4.1 Openbaar basisonderwijs

Lasten	327	251	251	251	251	251
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	327	251	251	251	251	251

4.2 Onderwijshuisvesting

Lasten	2.103	2.672	2.404	2.392	2.388	3.122
Baten	-41	-49	-49	-178	-178	-178
Saldo	2.063	2.623	2.355	2.214	2.209	2.943

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Lasten	1.699	1.580	1.628	1.562	1.562	1.562
Baten	-323	-316	-307	-307	-307	-307
Saldo	1.376	1.264	1.322	1.255	1.255	1.255

5.1 Sportbeleid en activering

Lasten	571	579	529	522	522	522
Baten	-134	-172	-168	-162	-162	-162
Saldo	437	407	360	360	360	360

5.2 Sportaccommodaties

Lasten	2.716	3.145	3.777	3.914	3.819	3.842
Baten	-305	-383	-293	-293	-293	-293
Saldo	2.411	2.762	3.484	3.620	3.526	3.549

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Lasten	596	824	892	889	887	887
Baten	-256	-226	-232	-232	-232	-232
Saldo	340	599	660	658	655	655

5.5 Cultureel erfgoed

Lasten	270	436	285	285	285	285
Baten	-137	-267	-220	-220	-220	-220
Saldo	133	170	65	65	65	65

5.6 Media

Lasten	957	1.132	1.145	1.032	1.032	1.032
Baten	-71	-63	-28	-28	-28	-28
Saldo	886	1.069	1.118	1.004	1.004	1.004

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten	3.994	4.174	4.253	4.342	4.393	4.443
Baten	-90	-92	-89	-89	-89	-89
Saldo	3.904	4.081	4.164	4.253	4.304	4.354

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Lasten	7.293	8.024	4.400	4.348	4.348	4.348
Baten	-4.581	-3.463	-832	-782	-782	-782
Saldo	2.712	4.561	3.568	3.566	3.566	3.566

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd

Lasten	2.333	2.705	2.770	2.770	2.770	2.770
Baten	0	-3	-3	-3	-3	-3
Saldo	2.333	2.702	2.767	2.767	2.767	2.767

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal

Lasten	1.671	1.065	1.142	1.142	1.142	1.142
Baten	-16	0	0	0	0	0
Saldo	1.656	1.065	1.142	1.142	1.142	1.142

6.3 Inkomensregelingen

Lasten	9.625	9.999	9.763	9.763	9.763	9.763
Baten	-7.099	-7.657	-7.420	-7.420	-7.420	-7.420
Saldo	2.525	2.342	2.342	2.342	2.342	2.342

6.4 WSW en beschut werk

Lasten	3.184	3.410	3.347	3.202	3.082	2.954
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.184	3.410	3.347	3.202	3.082	2.954

6.5 Arbeidsparticipatie

Lasten	620	713	669	646	659	672
Baten	-13	0	0	0	0	0
Saldo	606	713	669	646	659	672

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)

Lasten	664	1.109	1.162	1.162	1.162	1.162
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	664	1.109	1.162	1.162	1.162	1.162

6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)

Lasten	2.811	3.191	3.047	3.047	2.714	2.714
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.811	3.191	3.047	3.047	2.714	2.714

6.712 Begeleiding (WMO)

Lasten	2.986	3.171	2.808	2.808	2.808	2.808
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.986	3.171	2.808	2.808	2.808	2.808

6.713 Dagbesteding (WMO)

Lasten	1.075	1.103	836	836	836	836
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.075	1.103	836	836	836	836

6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)

Lasten	603	93	101	101	101	101
Baten	0	0	0	0	0	0

Saldo	603	93	101	101	101	101
-------	-----	----	-----	-----	-----	-----

**6.72
Maatwerkdienstverlening
18-**

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	-18	-18	-18	-18	-18
Saldo	0	-18	-18	-18	-18	-18

**6.752 Jeugdhulp ambulant
regionaal**

Lasten	4.762	4.990	8.152	8.152	8.152	8.152
Baten	-33	0	0	0	0	0
Saldo	4.729	4.990	8.152	8.152	8.152	8.152

**6.753 Jeugdhulp ambulant
landelijk**

Lasten	0	0	568	568	568	568
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	568	568	568	568

**6.762 Jeugdhulp met
verblijf regionaal**

Lasten	5.397	5.992	1.804	1.583	1.306	1.306
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	5.397	5.992	1.804	1.583	1.306	1.306

6.791 PGB Wmo

Lasten	0	215	225	225	225	225
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	215	225	225	225	225

6.792 PGB Jeugd

Lasten	0	0	765	765	765	765
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	765	765	765	765

**6.811 Beschermd wonen
(WMO)**

Lasten	991	1.136	1.407	1.407	1.407	1.407
Baten	-936	-926	-1.230	-1.230	-1.230	-1.230
Saldo	55	210	178	178	178	178

**6.812 Maatschappelijke- en
vrouwenopvang (WMO)**

Lasten	182	257	175	175	175	175
Baten	-225	-148	-140	-140	-140	-140
Saldo	-43	109	35	35	35	35

6.821 Jeugdbescherming

Lasten	658	573	650	650	650	650
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	658	573	650	650	650	650

6.822 Jeugdreclassering

Lasten	69	71	81	81	81	81
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	69	71	81	81	81	81

6.91 Coördinatie en beleid Wmo

Lasten	0	114	115	115	115	115
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	114	115	115	115	115

7.1 Volksgezondheid

Lasten	3.166	3.119	2.987	2.891	2.891	2.891
Baten	-454	-364	-306	-209	-209	-209
Saldo	2.712	2.755	2.681	2.681	2.681	2.681

7.2 Riolering

Lasten	2.298	2.506	2.607	2.674	2.734	2.804
Baten	-3.424	-3.745	-3.901	-3.985	-4.067	-4.163
Saldo	-1.126	-1.239	-1.294	-1.311	-1.333	-1.359

7.3 Afval

Lasten	4.304	4.664	4.600	4.846	4.841	4.841
Baten	-6.522	-6.799	-6.860	-7.006	-7.000	-7.000
Saldo	-2.218	-2.135	-2.260	-2.160	-2.159	-2.159

7.4 Milieubeheer

Lasten	3.405	3.040	2.631	2.636	2.663	2.732
Baten	-1.488	-667	-667	-667	-667	-667
Saldo	1.918	2.372	1.964	1.969	1.995	2.065

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Lasten	6	5	5	5	5	5
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	6	5	5	5	5	5

8.1 Ruimte en leefomgeving

Lasten	2.754	1.620	1.338	1.346	1.352	1.358
Baten	-1.380	-445	-287	-295	-300	-307
Saldo	1.375	1.175	1.051	1.051	1.051	1.051

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Lasten	2.950	3.052	2.406	1.785	1.964	4.047
Baten	-2.270	-3.135	-2.361	-1.740	-1.919	-4.002
Saldo	680	-83	45	45	45	45

8.3 Wonen en bouwen

Lasten	2.170	2.361	2.321	2.151	2.145	2.130
Baten	-1.041	-1.332	-1.333	-1.077	-1.077	-1.077
Saldo	1.130	1.029	987	1.074	1.068	1.053
Totaal saldo taakvelden	-2.326	1.771	-195	451	870	1.462

Bijlage 2: Risico-inventarisatie

Programma	Categorie	Risico boven de 100K	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	De aangepaste afrekensystematiek naar T-0 bij de Serviceorganisatie Zorg zorgt voor een hogere mate van onvoorspelbaarheid in het af te rekenen bedrag.	Zorgkosten voor jeugdigen zijn de afgelopen jaren toegenomen. Met de nieuwe afrekensystematiek worden nadelige effecten direct in hetzelfde jaar gedragen.	Gedegen en consequente monitoring van zorgkosten gedurende het jaar.	€ 800.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	€ 158.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Prijsontwikkeling	De economische omstandigheden hebben ook hun weerslag op onze gemeentelijke financiën en op onze begroting. Ook wij hebben te maken met prijsstijgingen. In deze begroting is een bedrag gereserveerd om prijsontwikkelingen op te vangen. De daadwerkelijke prijsontwikkeling is onzeker.		€ 300.000
Financiering & Garantie	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		€ 370.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil		€ 502.000

			komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.		
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		€ 2.081.000